

EESTI JA NÕUKOGUDE LIIDU KAUBANDUSKOJA

MAJANDUS-BÜLLETÄÄN

№ 2

1938

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ БЮЛЛЕТЕНЬ

ЭСТОНСКО-СОЮЗНОСОВЕТСКОЙ ТОРГОВОЙ ПАЛАТЫ

EESTI JA NÕUKOGUDE LIIDU KAUBANDUSKOJA MAJANDUS-BÜLLETÄÄN ЭКОНОМИЧЕСКИЙ БЮЛЛЕТЕНЬ ЭСТОНСКО-СОЮЗНОСОВЕТСКОЙ ТОРГОВОЙ ПАЛАТЫ

Ilmub 4 korda aastas.
Выходит 4 раза в год.

Väljaandja ja toimetus:

Издатель и редакция:

Eesti ja Nõukogude Liidu Kaubanduskoda,
Tallinn, Mundi tän. 3—2. Telefon 411-67

Эстонско-Союзносоветская Торговая Палата,
Таллин, Мунди tän. 3—2 Тел. 411-67

6. aastakäik
6-й год издания

№ 2 13. VII

1938

Sisu:

Содержание:

Koja üldkoosolekul 28. juunil k. a. peetud referaadid ja kõned:	Доклады и речи, произнесенные на общем собрании Палаты 28-го июня с. г.
Eesti Vabariigi välisminister K. Selter 62	Министр иностранных дел Эстонской Республики К. Сельтер 62
Eesti Vabariigi majandusminister Leo Sepp 66	Министр народного хозяйства Эстонской Республики Лео Сепп 66
N. S. V. Liidu täisvoliline esindaja Eestis K. Nikitin 70	Полномочный представитель СССР в Эстонии К. Никитин 70
N. S. V. Liidu kaubandusesindaja Eestis P. Krasnov 71	Торговый представитель СССР в Эстонии П. Краснов 71
Eesti ja Nõukogude Liidu Kaubanduskaja üldkoosoleku poolt 28. juunil k. a. vastuvõetud resolutsioon . . . 73	Резолюция, принятая Общим Собранием Эстонско-Союзносоветской Торговой Палаты 28-го июня с. г. 73
Eesti-Nõukogude kaubanduslik kokkulepe 1938. a. peale 74	Эсто-советское торговое соглашение на 1938 г. 74
Eesti ja Nõukogude Liidu majandussuhted esimesel 4 kuul 1938. a. 77	Экономические отношения между Эстонией и СССР в первые 4 мес. 1938 г. 77
Sellest:	В т. ч.:
Eesti-Nõukogude 1934. a. majandusliku kokkuleppe täitmine . . . 81	Выполнение эсто-советского хозяйственного соглашения 1934 г. 81
Nõukogude Liidu majanduse arendamise kava 1938. a. peale 83	План развития народного хозяйства СССР на 1938 г. 83
Tervishoid Nõukogude Liidus 88	Здравоохранение в СССР 88
Balti-Nõukogude kaubandus 1937. a. . . 97	Балто-советская торговля в 1937 г. . . 97
Nõukogude Liidu majandus 106	Экономика СССР 106
Sellest:	В т. ч.:
20 aastat väliskaubanduse monopoli Kolhooside töötulemusi 1937. a. . . 116	20 лет монополии внеш. торговли Итоги работы колхозов за 1937 г. 116
Eesti majandus 120	Экономика Эстонии 120
Sellest:	В т. ч.:
Rahvamajanduse reguleerimine Eestis (Leo Sepp'a referaadist) . . 123	Регулирование народного хозяйства в Эстонии (из доклада Л. Сеппа) 123
Põllumajanduse mehhaniseerimine . 125	Механизация сельского хозяйства . . 125
Koja kroonika:	Хроника Палаты:
Koja aasta-üldkoosolek 129	Годовое общее собрание Палаты . . 129
Kokkuvõtted-tõlked 131	Сводки-переводы 131

Koja üldkoosolekul 28. juunil k. a. peetud referaadid ja kõned.

Доклады и речи, произнесенные на общем собрании Палаты 28-го июня с. г.

Eesti Vabariigi välisminister K. SELTER:

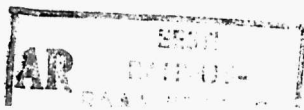
Министр иностранных дел Эстонской Республики К. СЕЛЬТЕР:

Eesti iseseisvuse esimestel aastatel langes Nõukogude turule üle veerandi meie kaubaväljaveost. Nõukogude Liit kannatas veel peale 1920. aastat kodusõja raskuste all ja oli sunnitud peamiselt importima, jättes oma majanduses ekspordile tunduvalt vähema osa. 1922. aastal, näiteks, ostis Nõukogude Liit Eestist mitmesuguseid kaupu — peamiselt vilja, toiduaineid, paberit, keemikaale — üle 12 miljoni krooni väärtuses. Nõukogude Liit aga müüs meile samal ajal oma kaupu vaid 800 tuhande krooni eest (metsamaterjalid ja keemiatööstuse toorained).

1923. aastast peale, majandusliku seisukorra paranemise järele Nõukogude Liidus, hakkas Nõukogude Liit omakorda müüma meile vilja, ja kaubavahetus tasakaalustus sel 1923. aastal umbes 4 miljoni kroonile nii ühelt kui ka teiselt poolt. Järgmisel aastal suurendasime meie oma viljaostu Nõukogude Liidust 2½-kordselt, kusjuures väljavedu jäi endisele tasemele. 1924. aastast peale hakkas kaubabilanss kõikumama, mõjutatuna peamiselt kord suurendatud, kord vähendatud vilja sisseostust, andes vaheldumisi nii aktiivseid kui ka passiivseid aasta-saldosid. See kestis 1924. aastast kuni 1930. aastani. Väljaveoaineteks sellel ajavahemikul olid Eesti poolt: elusloomad (1925. a. ligi 2.000 looma), kala, toornaht, tselluloos, paber, transportvahendid ning vähemal arvul karjasaadused ja põllutööriistad. Sellele ajavahe-

В первые годы независимости Эстонии на долю советского рынка приходилось свыше четверти нашего экспорта. СССР еще и после 1920 года страдал из-за трудностей, вызванных гражданской войной, и был вынужден главным образом импортировать, оставляя в своем хозяйстве вывозу меньшее значение. Так, напр., в 1922 г. СССР закупил в Эстонии на более чем 12 миллионов крон различных товаров — главным образом зерна, бумаги, пищевых и химических продуктов. В то же время СССР продал нам своих товаров только на 800 тыс. крон (лесные материалы и химическое сырье).

Начиная с 1923 года, после улучшения своего экономического положения, СССР стал, в свою очередь, нам продавать зерно, и торговые отношения в этом 1923 г. сбалансировались на уровне около 4 млн. кр. как с одной, так и другой стороны. В следующем году мы увеличили ввоз зерна из СССР в 2½ раза, причем вывоз остался на прежнем уровне. Начиная с 1924 года, торговый баланс стал колебаться, главным образом под влиянием то увеличивавшегося, то уменьшавшегося ввоза в Эстонию зерна, принося попеременно активные и пассивные годовые сальдо. Так это длилось в 1924—1930 гг. Товарами эстонского экспорта в этот период были: скот (в 1925 г. до 2.000 голов), рыба, сырые кожи, целлюлоза, бумага, средства транспорта, а также в меньшей мере продукты скотоводства и сельскохозяйственные орудия.

mikule langeb ka kulminatsiooniaeg meie paberi väljaveos Nõukogude Liitu. Viimane osutus nii kaalult kui ka väärtuselt kaaluvamaks osaks meie tolleaegsest väljaveost Nõukogude Liitu. Nõukogude Liidust ostime teravilja, karjasaadusi, mitmesuguseid toidu- ja maitseaineid, seemneid, puusaadusi, tekstiiltooraineid, keemiatööstuse tooraineid, väetisi, keemiatööstuse tooteid ning vähemal arvul metalle, mitmesuguseid masinaid ja muid valmiskaupu.

1929.-st ja sellele järgnenud aastate kestel hakkas Eesti ja Nõukogude Liidu vaheline kaubavahetus tagasi minema. Märksa vähenes ja viimati lõppes paberi eksport. Kuigi uute artiklitena tulid juurde karjasaadused, mineraaltooted, nahakaubad, jõu- ja töömasinad, ei suutnud need kaugeltki muuta meie väljavedu түседamaks, ega ka tasakaalustada kaubabilanssi N. Liiduga. Aastad 1929.—1934. jätsid meid puht-kaubavahetuse alal passiivseks 14,5 miljoni krooniga, mida ei suutnud kuigi tunduvalt parandada ka sissetulekud muilt majandusliku läbikäimise aladelt Eesti ja Nõukogude Liidu vahel.

Pöörangu kaubavahetusse tõi 1935. aasta, millest peale hakkas maksma 1934. a. oktoobri lõpul Moskvast sõlmitud kaubanduslik kokkulepe. Eesti ekspordi väärtus Nõukogude Liitu, mis langes seniolematule tasemele, andes 1932. aastal juba vaevalt 0,4 prots. meie üldväljaveost, hakkas jõudsalt tõusma. 1935. aasta väljavedu tõusis juba ligemalt 2½ miljoni kroonini, moodustades 3 prots. meie kaupade üldväljaveost, ja edasi kasvab see iga aastaga umbes 1½ miljoni krooni võrra ning ulatub 1937. aastal 4,4 miljoni kroonini, või üle 4 protsendini meie üldväljaveost. Käsikäes meie väljaveo tõusuga elavnes ka Nõukogude Liidu kaupade ost. Tulemusena oli saavutatud tasakaal meie ja Nõukogude Liidu vahelises kaubanduses, isegi väikese ülejäägiga meie kasuks (200.000 kr. kõigilt majandusliku läbikäimise aladelt). Domineerivat osa meie väljaveos omasid põllumajanduse saadused, eriti tõuloo-

В этот период достигает кульминационного развития вывоз нашей бумаги в СССР. Последний составлял как по количеству, так и по стоимости весьма существенную часть нашего тогдашнего экспорта в СССР. Из СССР мы закупали зерно, продукты скотоводства, разные пищ. продукты, семена, лесоматериалы, текстильное сырье, а также химическое сырье, удобрения, химические фабрики и в меньшей мере металлы, разные машины и прочие готовые изделия.

С 1929 и в следующие годы происходил упадок в торговых отношениях Эстонии с СССР. В значительной степени уменьшился, а наконец и прекратился вывоз бумаги. Хотя в качестве новых товаров появились продукты скотоводства, минеральные продукты, кожаные товары, силовые и рабочие машины, но они далеко не были в состоянии ни увеличить наш вывоз в СССР, ни уравновесить торговый баланс с СССР. 1929—1934 гг. дали нам в чисто-торговой области пассив в 14,5 млн. крон, которого не смогли сколько-нибудь значительно выправить и доходы с других отраслей экономических сношений между Эстонией и СССР.

Перелом в торговых отношениях принес 1935 год, начиная с которого вошло в силу заключенное в Москве в конце 1934 г. торговое соглашение. Экспорт Эстонии, который в предыдущий период упал до небывалого уровня, составляя в 1932 г. едва 0,4% всего нашего экспорта, стал быстро расти. В 1935 г. он достиг уже почти суммы в 2,5 млн. крон, что соответствовало 3% нашего общего экспорта, и продолжал расти ежегодно прил. по 1,5 млн. кр., а в 1937 г. достиг 4,4 млн. кр., т. е. свыше 4% общего экспорта. С возрастанием нашего экспорта оживилась также и закупка советских товаров. В результате было достигнуто равновесие в нашей торговле с СССР, даже с небольшим перевесом в пользу Эстонии (200.000 крон со всех отраслей экономических отношений). Доминирующую часть экспорта составили сельскохозяйственные продукты, в особенности породистый скот и свиньи (в тече-

mad ja sead (kolme aasta jooksul on läinud Nõukogude Liitu üle 50.000 looma), samuti ka karjasaadused ja mitmesugused loomariigi ained. Tööstusainetest areneb edasi nahakauba väljavedu (töötletud nahad) ning peale kolmeaastast täiesti surnud vaheaega (1932—1935) algab 1936. aastast uuesti paberi eksport. Nõukogude kaupade nomenklatuuris omasid väärikat osa metallid ja põllutöömehhanad.

Seega, vaadeldes kaubavahetuse tulemusi Nõukogude Liiduga viimase kolme aasta jooksul, tuleb kõigepealt järeldada, et 1934. a. kokkulepe, mis tõi siin tervenemist, on olnud oma põhimõtteis kahtlemata kindlaks ja mõlemale poolele vastuvõetavaks aluseks nende kaubandussuhete arengus.

Kui meie kaubandus Nõukogude Liiduga ka tulevikus toimub samadel tervetel alustel, mis olid kindlaks määratud 1934. ja 1938. a. kokkulepetega, siis meie arvates kaubanduse areng Nõukogude Liiduga on kindlustatud. Sellele arvamusele tulime meie kaubanduse 1935. aastast alanud perioodi tulemuste kõrvutamisel selle eelkäinud ajavahemikuga. Kui enne 1935. aastat väliskaubanduse nomenklatuur alatasa muutus, siis pärast seda kaubakoostis on juba kindla ilme võtnud. Kaubanduse jätkamine samadel põhimõtetel annab suurema kindluse kaubanduse arengu edukuses.

Tuleviku väljavaadetest räägib hr. Sepp. Võin vaid õnnitleda, et minu järeלטulijaks majandusministri kohal on hr. Sepp, kes kogenud majandustegelaseks on kogu aeg seisnud lähedal meie majanduselule, samuti töötanud Nõukogude Liiduga kaubanduse laiendamise suunas. Hr. Sepp on kursis kõigi Eesti-Nõukogude suhetesse puutuvate küsimustega.

Mis puutub välisministeeriumi, siis meie saame kaasa aitama sellele tööle kaubavahetuse laiendamise alal Nõukogude Liiduga. Meie üldpoliitilised suhted Nõukogude Liiduga on head, arusaamatusi pole olnud. Nõukogude valitsuse

ninge kolme aastaga (kolme aasta jooksul on läinud Nõukogude Liitu üle 50.000 looma), а также продукты скотоводства и разные животные продукты. Из промышленных продуктов развивается вывоз выделанных кож, и после трехлетнего периода (1932—1935) полного затишья с 1936 г. возобновился вывоз бумаги. В номенклатуре советских товаров достойное место занимали металлы и сельскохозяйственные машины.

Таким образом, рассматривая результаты торговых отношений с СССР за последние три года, необходимо, прежде всего, заключить, что соглашение 1934 года, принесшее тут оздоровление, было в своих принципах, без сомнения, твердой и приемлемой для обеих сторон основой к развитию торговых отношений между ними.

Если наша торговля с СССР будет и в дальнейшем производиться на тех же здоровых основах, какие были установлены соглашениями 1934 и 1938 гг., то, по нашему мнению, развитие торговли с СССР будет обеспечено. К этому мнению мы пришли путем сопоставления итогов торговли за период, считая с 1935 г., с предыдущим ему периодом. Если до 1935 г. номенклатура внешней торговли постоянно изменялась, то с того времени товарный состав определился. Продолжение торговли на тех же принципах даст более твердую уверенность в успешности развития торговли.

Относительно перспектив будущего скажет г-н Сепп. Могу только поздравить, что меня на посту министра народного хозяйства сменил г-н Сепп, который в качестве опытного экономического деятеля все время был близок к делу развития нашей хозяйственной жизни, а также работал в направлении расширения торговли с СССР. Г-н Сепп находится в курсе всех вопросов касательно эсто-советских отношений.

Что касается министерства иностранных дел, то мы будем способствовать этой работе по расширению товарооборота с СССР. Наши общие политические отношения с СССР хороши, недоразумений не имелось. По утверждению советского

kinnituse järgi on Nõukogude Liidu ainukeseks sihiks rahu jaluleseadmine ja säilitamine. Meie omalt poolt samuti oleme juhitud sellest ainukesest sihist. See moodustab tegeva aluse, millel asub tee heanaaberlike ja sõbralike suhete süvendamisele mõlema maa vahel.

Oma teiskordses sõnavõtus pärast L. Sepp'a referaati ja P. Krasnovi ning K. Nikitini kõnesid K. Selter ütles järgmist:

Loen oma kohuseks tänada hr. Nikitini traditsiooniliste mõtete avaldamise eest, millel baseerub Eesti ja Nõukogude Liidu välispoliitika: vastastikused rahusoovid ja töö rahu ning rahvaste heaolu heaks.

1934. ja 1938. a. kokkulepped on minimaalsed ja leidsid ületäitmist mõlemalt poolt. Võin veel kord kinnitada, et mõlemad kokkulepped — nii 1934. a. kui ka 1938. a. — leidsid korrektset täitmist. Sellele vihjavad väljaveoarvud, mis näitavad 1935.—1937. a. kohta kokku umbes 10 miljonit krooni, kuna 1934. aasta kokkuleppes oli ette nähtud vaid umbes 8 miljonit krooni. Kui seda kolmaastakut (1935.—1937.) võrrelda eelmise kolmaastakuga (1932.—1934.), siis selgub, et väljavedu moodustas esimeses kolmaastakus 4 korda suurema summa kui 1932.—1934. a., nimelt umbes 10 miljonit krooni 2,5 miljoni krooni vastu. See kinnitab veenvalt, et Eesti ja Nõukogude Liidu vaheline kaubandus järjekindlalt laieneb. See on väga rõõmustavaks nähteks, ja meie oleme täiesti rahuldatud sellest.

Vaja on mitte ainult Eesti—Nõukogude kaubanduse nomenklatuuri laiendamist, vaid ka püsivust, sest tähtis on kindlus stabiilsuses. Kui ka ajajooksul kaupu langes välja nomenklatuurist, siis seletub see konstantsete, püsivate kaupade otsinguga, milline on juba tulemusi andnud, ja rida sääraseid kaupu on leitud. Seesama on üheks ülesandeks ja sihiks uuele mõlema maa vahel sõlmimisele tulevale kaubanduskokkuleppele.

правительства, единственной целью СССР являются установление и сохранение мира. Мы, со своей стороны, тоже руководимся этой единственной целью. Это составляет прочную основу, на которой лежит путь к углублению добрососедских и дружеских отношений между обеими странами.

В своем вторичном выступлении после доклада Л. Сеппа и речей П. Краснова и К. Никитина К. Селтер сказал следующее:

Считаю своим долгом поблагодарить г-на Никитина за выражение традиционных мыслей, на которых базируется внешняя политика Эстонии и СССР: взаимные пожелания мира и работа в пользу мира и преуспевания народов.

Соглашения 1934 и 1938 гг. являются минимальными и перевыполнены с обеих сторон. Могу еще раз подтвердить, что оба соглашения — как 1934 г., так и 1938 г. — выполнялись добросовестно. На это указывают цифры экспорта, показывающие за 1935—1937 гг. вместе около 10 млн. кр., тогда как соглашением 1934 г. предусматривалось только прибр. 8 млн. кр. Если сравнить это трехлетие 1935—1937 с предыдущим трехлетием 1932—1934, то оказывается, что экспорт за первое трехлетие составил в 4 раза большую сумму, чем в 1932—1934 гг., именно около 10 млн. кр. против 2,5 млн. кр. Это убедительно подтверждает, что торговля между Эстонией и СССР неуклонно расширяется. Это — весьма отрадное явление, и мы вполне удовлетворены им.

Необходимо не только расширение, но и постоянство номенклатуры эсто-советской торговли, ибо важное значение имеет уверенность в стабильности. Если стечением времени товары и выпадали из номенклатуры, то объясняется это поисками константных товаров, уже показавшими результаты, и ряд таких товаров найден. То же самое является одной из задач и целей нового торгового соглашения, заключение которого предстает между обеими странами.

Eesti-Nõukogude kaubandus käesoleval aastal toimub aasta algul sõlmitud kaubanduskokkuleppe alusel. Ei saa jätta tunnustamata, et see kokkulepe on teoreetiliselt sammuks tagasi võrreldes eelmise 1934. aasta kokkuleppega. See järgneb asjaolust, et kokkuleppe kehtimisaeg piirdub üheainsa aastaga ja et kaubanduse nomenklatuuri Nõukogude Liiduga on kärbitud. Tegelikult aga õnneks, vaatamata kõigile raskustele ja takistustele, kaubavahetuse koguse vähenemist ei sündinud. Käesoleva aasta esimese 5 kuu (jaanuar—mai) andmetel Eesti-Nõukogude kaubanduse üldlääbik kõik ulatus kokku 3.911 tuhande kroonile, kuna eelmise 1937. aasta samal ajavahemikul — 3.709 tuhande kroonile. Seejuures bilanss osutus tasakaalustatuks: sissevedu Nõukogude Liidust võrdus 1.965 tuh. kroonile ja väljavedu Nõukogude Liitu — 1.946 tuh. kroonile. Ent meie laevade Nõukogude vedude jaoks prahtimise arvel laekunud summade juure arvates üldbilanss osutub Eestile märksa aktiivseks.

Üldpildi soodsus siiski ei õigusta looberitel puhkamist. Progresserub vaid see, kes pole rahul olemasolevaga. See pärast lubage, Eesti ja Nõukogude Liidu vahelise vastastikuse majandusliku koostöö edasise kõvendamise huvides, võtta arvustuse alla praegune olukord.

Sisseveos Nõukogude Liidust tänava langesid ära metallid, millised 1936. ja 1937. a. ulatusid üle 1 miljoni kroonini ja pidid mängima suurt osa sisseveos. Ent Nõukogude Liit meile neid enam ei müü; Nõukogude Liidu väljaveoplaanis käesoleva aasta peale pole ette nähtud metallide müüki Eestile. Ometi on meil juba harjutud Nõukogude metallidega, nende omadustega, üleminek metallide ostmisele teistest maadest on seotud raskustega, ja seetõttu meie äkiline kõrvaldamine sellelt turult on täiesti soovimatu. Selles seoses oleks piiririikide sooviks, et

Эсто-советская торговля в текущем году происходит на основании торгового соглашения, заключенного в начале года. Нельзя не признать, что это соглашение теоретически является шагом назад, в сравнении с предыдущим соглашением 1934 года. Это вытекает из этого, что срок действительности соглашения ограничивается одним только годом, а номенклатура торговли с СССР подверглась сокращению. Фактически же, к счастью, несмотря на все затруднения и препятствия, сокращения объема товарооборота не произошло. По данным за первые 5 мес. (январь—май) т. г. общий оборот эсто-советской торговли составил всего 3.911 тыс. кр., в предыдущем 1937 г. же за тот же период — 3.709 тыс. кр. При этом баланс оказался выравненным: импорт из СССР составил 1.965 тыс. кр., а экспорт в СССР — 1.946 тыс. кр. С учетом, однако, платежей по фрахтованию наших судов для советских перевозок общий баланс окажется значительно активным для Эстонии.

Благоприятность общей картины все же не дает права почитать на лаврах. Подвигается вперед только тот, кто недоволен существующим. Поэтому, в интересах дальнейшего усиления взаимного экономического сотрудничества между Эстонией и СССР, разрешите подвергнуть критике существующее положение дел.

В импорте из СССР в текущем году отпали металлы, составившие в 1936 и 1937 гг. свыше 1 млн. кр. и долженствовавшие играть крупную роль в импорте. СССР, однако, больше не продает их нам, в экспортном плане СССР на текущий год не предусмотрен сбыт металлов в Эстонию. Между тем, у нас уже привыкли к советским металлам, к их свойствам, переход к закупке металлов из других стран связан с затруднениями, и поэтому внезапное исключение нас с этого рынка является совсем нежелательным. В этой связи пожеланием лимитрофных

nende suhteks ei peetaks valjult kinni väljaveoplaanidest. Sest väikeriikidele vajalikud hulgad on suhteliselt niivõrd väikesed, et alati peaks neile jätkuma. Üldiselt aga sissevedu Nõukogude Liidust areneb normaalselt, ja nomenklatuur pidevalt laieneb.

Üksikute tähtsamate Nõukogude Liidust sisseveetavate kaupade dünaamika oli järgmine. Keemia-toorainete (peamiselt naftasaaduste) sissevedu kasvas 1934. aasta 834 tuhandelt kroonilt 1.925 tuhandele 1937. aastal, väetiste — 91 tuhandelt 880 tuhandele, metallide — 1935. aasta 192 tuhandelt kroonilt 1.063 tuhandele 1937. aastal, põllumajandusmasinate ja -riistade — 1934. aasta 52 tuhandelt 381 tuhandele 1937. aastal, tubaka — vastavalt 16 tuhandelt 174 tuh. kroonile. Rukist veeti sisse 1936. aastal 376 tuh. kr. ja 1937. aastal — 1.570 tuhande eest, suhkrut 1935. aastal 22 tuh. kr. ja 1937. aastal — 363 tuh. kr. eest. Langust näitab aga keemia-valmissaaduste sissevedu — 1934. aasta 231 tuh. kr. pealt 146 tuh. peale 1937. aastal, soola — 128 tuh. kr. pealt 91 tuh. peale, kuigi 1935. ja 1936. a. selle sissevedu tõusis enam kui 200 tuh. kr. peale; metsa sissevedu langes 1935. a. 673 tuh. kr. pealt 40 tuh. kr. peale

Palju halvem on lugu väljaveoga Nõukogude Liitu. Siin ei saa juttu olla nomenklatuuri laienemisest, sest rida väljaveokaupu langes ära. Hobuste väljavedu leidis aset ainult 1935. aastal, kuna veiste, juustu ja koore väljavedu lõppes 1938. aastast.

Üksikute kaupade järgi väljavedu arenes järgmiselt.

Elussigade väljavedu suurenes sellaselt: 1934. a. — 640 tuhat krooni, 1935. a. — 977 tuhat, 1936. a. — 1.194 tuhat, 1937. a. — 1.529 tuhat ja 1938. aastal on sõlmitud lepingu kohaselt oodata 1.800 tuh. + 205 tuh. eelmise aasta lepingu arvel, kokku 2.005 tuhat krooni. Elussigadele on turg kindlustatud, ja nende müüki võiks veelgi suurendada, kui sellele ei seaks piire meie sigadearvu suurus.

стран является, чтобы в отношении их строго не придерживались экспортных планов. Ведь количества, необходимые для малых стран, относительно настолько малы, что всегда должно было бы хватать для них. В общем, однако, импорт из СССР развивается нормально, и номенклатура непрерывно расширяется.

По отдельным важнейшим товарам импорта из СССР динамика была следующей. Ввоз химического сырья (гл. обр. нефтепродуктов) вырос с 834 тыс. кр. в 1934 г. до 1.925 тыс. в 1937 г., удобрений — с 91 тыс. кр. до 880 тыс., металлов — с 192 тыс. кр. в 1935 г. до 1.063 тыс. в 1937 г., с.-х. машин и орудий — с 52 тыс. в 1934 г. до 381 тыс. кр. в 1937 г., табака — соответственно с 16 тыс. до 174 тыс. кр. Ржи было ввезено в 1936 г. на 376 тыс. кр., а в 1937 г. — на 1.570 тыс. кр., сахара — в 1935 г. на 22 тыс. крон, а в 1937 г. на 363 тыс. крон. Пал, однако, импорт химических изделий с 231 тыс. кр. в 1934 г. до 146 тыс. в 1937 г., соли — с 128 тыс. до 91 тыс. кр., хотя в 1935 г. и 1936 г. ввоз ее поднялся до свыше 200 тыс. кр.; импорт леса пал с 673 тыс. крон в 1935 г. до 40 тыс. кр. в 1937 году.

Гораздо хуже обстоит дело с экспортом в СССР. Тут нельзя говорить о расширении номенклатуры, ибо отпал ряд экспортных товаров. Вывоз лошадей состоялся в одном лишь 1935 г., а экспорт крупного рогатого скота, сыра и сливок прекратился с 1938 г.

По отдельным товарам экспорт развивался следующим образом.

Вывоз живых свиней увеличился так: 1934 г. — 640 тыс. кр., 1935 г. — 977 тыс., 1936 г. — 1.194 тыс., 1937 г. — 1.529 тыс., а в 1938 г. ожидается, в соответствии с заключенным договором, 1.800 тыс. + 205 тыс. за счет прошлогоднего договора, всего 2.005 тыс. крон. Для живых свиней рынок обеспечен, и сбыт их можно было бы еще больше увеличить, если бы этому не ставилось препятствием размерами нашего поголовья свиней.

Vasika-toornahkade väljavedu on samuti järjekindlalt arenenud. Kui 1934. aastal neid veeti välja üldse 24 tuh. kr., siis 1937. aastal — 703 tuh. kr. eest. Lepingu järgi on 1938. aastal nende väljavedu ette nähtud 307 tuh. kr. ulatuses. Siin on väljaveo edasine kasv põhimõtteliselt soovitav.

Tallanaha väljavedu samuti näitab järjekindlat kasvu. 1934. aastal veeti teda välja 368 tuh. kr. väärtuses, kuid 1937. aastal juba 930 tuh. kr. eest. Tänavu see eksport areneb edasi juuli lõpuni kehtiva lepingu alusel. Peab lootma, et lepingut uuendatakse.

Piimasaaduste alal, nagu juba tähendatud, langesid ära juust ja koor. Piimamüük aga kestab normaalselt ja näitab suurt kasvu. 1937. aastal eksporditi piima 371 tuh. krooni väärtuses, kuid 1938. a. peale näeb leping ette 647 tuhat kr. Meil on olemas võimalus piima väljaveo edasiseks, kuigi aeglaseks laiendamiseks.

Lõppeks paberi väljavedu tõusis 1936. aasta 42 tuh. kr. pealt 151 tuhande peale 1937. aastal, ja lepingu järgi moodustab 1938. aastal 56 tuh. kr.; papi eksport kasvab vastavalt 4 tuh. kr. pealt 24 tuh. peale ja tänavu ulatub 14 tuh. kr. peale.

Sellane ongi peagu kogu meie väljaveo koostis Nõukogude Liitu. Nagu näha, on baas liig kitsas väljaveo läbikäikude suurendamiseks, ja viimaste arendamise sihiga peab väljaveo nomenklatuuri laiendama. Seejuures tuleb võtta arvesse, et meie ettevõtted vajavad teatavat aega kohanemiseks nõuetega, mida esitatakse Nõukogude poolt väljaveokaupadele, nende kvaliteedile. On tarvis kontinuiteeti, püsivust teatava kauba väljaveos rea aastate kestel, et võimalduks harjuda Nõukogude nõuetega ja korraldada tootmist nende kohaselt.

Üldiselt, nagu ma juba tähendasin, kaubavahetus Eesti ja Nõukogude Liidu vahel on tänavu normaalne ja soodus. Kui aga soovime veelgi suurendada kaubavahetust ja süvendada majanduslikku koostööd Eesti ja Nõukogude Liidu vahel — ja ma kinnitan Teile, et majandusmi-

Экспорт сырых телячьих кож также неуклонно развивался. Если в 1934 г. их было вывезено всего на 24 тыс. кр., то в 1937 г. — 703 тыс. кр. По договору в 1938 г. экспорт их предусмотрен на сумму в 307 тыс. кр. Тут дальнейший рост вывоза в принципе желателен.

Вывоз подошвенной кожи также показывает неуклонный рост. В 1934 г. ее было вывезено на 368 тыс. кр., а в 1937 г. уже на 930 тыс. кр. В текущем году экспорт ее развивается дальше на основе договора, действительного до конца июля. Надо надеяться на возобновление договора.

По молочным продуктам отпали, как уже отмечено, сыр и сливки. Сбыт молока же идет нормально и показывает крупный рост. В 1937 г. молока было экспортировано на сумму в 371 тыс. кр., а по договору на 1938 г. намечается 647 тыс. кр. С нашей стороны имеется возможность дальнейшего, хотя и медленного, расширения вывоза молока.

Наконец, вывоз бумаги вырос с 42 тыс. кр. в 1936 г. до 151 тыс. в 1937 г., а по договору в 1938 г. составит 56 тыс. кр.; вывоз картона вырос соответственно с 4 тыс. до 24 тыс. кр. и в текущем году составит 14 тыс. кр.

Вот и почти весь состав нашего экспорта в СССР. Как видно, база слишком узка для увеличения оборотов экспорта, и в целях развития последнего необходимо расширить номенклатуру экспорта. При этом следует учитывать, что требуется определенное время для приспособления наших предприятий к требованиям, предъявляемым к экспортным товарам, к качеству их с советской стороны. Требуется континуитет, устойчивость вывоза определенного товара в течение ряда лет, дабы можно было привыкнуть к советским требованиям и наладить производство в соответствии с ними.

В общем, как уже мною отмечено, товарооборот между Эстонией и СССР в этом году представляется нормальным и благоприятным. Если же пожелаем еще больше усилить товарооборот и углубить экономическое сотрудничество между Эстонией и СССР — а я уверяю Вас, что

nisteeriumil on tõsine ja aus sellesuunaline soov — siis peame püüdma luua selleks vastavaid tingimusi uues kaubanduskokkuleppes, mille sõlmimine seisab ees käesoleva aasta lõpul.

Muidugi Eesti-Nõukogude kaubanduse läbikäigud Nõukogude Liidule on suhteliselt väga pisikesed, samuti nagu nad ka meile pole suured. Kuid mitte selles ei seisa asi. Sest praegu väliskaubanduse laialt praktiseeritav kontingentide süsteem võimaldab väljavedu ainult sisseveo vastu, ja kõigi nende kontingentide kogumine annab suurima efekti. Vastastikkuse turu olemasolu on üheks liigseks saavutuseks teiste seas, ja see kaob jäljetult kasutamata jätmise korral, sest teiste turgudega seda ei kompenseerita. Seepärast kaubavahetuse laiendamine vastab mõlema maa huvidele — nii Nõukogude Liidu kui ka Eesti omadele.

Selle sihiga osutub uue kaubanduskokkuleppe sõlmimisel soovitavaks kinni pidada järgmistest põhimõtetest:

1. kaubavahetuse nomenklatuuri võimalust mõõda laiendamine;
2. kõigi juba olevate kaupade säilitamine nomenklatuuris;
3. kokkulepe peab olema võimalikult pikaajaline.

Maailm on täis mitmesuguseid lahendamatu ülesandeid, probleeme, ja poliitilist, prestiishi, põhimõttelist jne. laadi küsimused ajavad rahvaid järjest suuremasse ummikusse. Õnneks suhted Eesti ja Nõukogude Liidu rahvaste vahel on kõige sõbralikumad, ja õhkkond on täis rahu ja vastastikust usaldust. Meie ülesanne seisab seetõttu soodsa konjunktuuri ära kasutamises ja praktilises töös vastastikkuse koostöö süvendamises, kõiksugu igapäevaste majanduslike ülesannete lahendamise alal, nagu see on omane kõigile rahvastele, kes tõsiselt püüavad oma maa hüvangule, oma rahvahulkade elustandardi tõstmisele ning rahulikule koostööle teiste rahvastega. Meie omalt poolt soovime seda ja püüame selle poole.

со стороны министерства народного хозяйства имеется искреннее и честное желание в этом направлении — то мы должны стараться создать для этого соответствующие условия в новом торговом соглашении, заключение которого предстоит в конце текущего года.

Конечно, обороты эсто-советской торговли относительно крошечные для СССР, также как и для нас они невелики. Но не в этом дело. Ведь, ныне широко практикуемая контингентная система внешней торговли допускает вывоз только против ввоза, и аккумулятивное всех этих контингентов дает крупнейший эффект. Наличие взаимного рынка — это одно лишнее достижение в ряде других, безвозвратно исчезающее при неиспользовании его, так как другими оно не компенсируется. Поэтому расширение товарооборота соответствует интересам обеих стран — как СССР, так и Эстонии.

С этой целью представляется желательным при заключении нового торгового соглашения придерживаться следующих принципов:

1. расширение, по возможности, номенклатуры товарооборота;
2. сохранение всех уже существующих товаров в номенклатуре;
3. соглашение должно быть возможно долгосрочным.

Мир полон разных неразрешимых задач, проблем, и вопросы политического, престижного, принципиального и т. п. порядка загоняют народы в все больший тупик. К счастью, отношения между Эстонией и народами СССР — самые дружественные, и атмосфера полна покоя и взаимного доверия. Наша задача состоит поэтому в использовании благоприятной конъюнктуры и в практической работе по углублению взаимного сотрудничества, по разрешению разных повседневных экономических задач, как это добавляет всем народам, искренно стремящимся к благополучию своей страны, к повышению жизненного стандарта народных масс и мирному сотрудничеству с другими народами. Мы, со своей стороны, этого желаем и к этому стремимся.

N.S.V. Liidu täisvoliline esindaja Eestis K. NIKITIN:

Полномочный представитель СССР в Эстонии К. НИКИТИН:

Heameelega avaldan siin, sel kõrge-
aulisel koosolekul, rahuldust nende abi-
nõude puhul, mis käesoleval aastal võe-
takse möödunud aastate eeskujul tarvitu-
sele vastastikuste majandussuhete kõ-
vendamiseks ja arendamiseks kahe hea-
naaberliku suveräänse riigi vahel: Nõu-
kogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu
üheltpoolt ja Eesti Vabariigi teiselt poolt.

Mõlema nimetatud maa vaheliste vas-
tastikuste majandussuhete arvuline kok-
kuvõte näitab meile süstemaatilist ja jär-
jekindlalt aastast aastasse suurenevat
kaubavahetuse kasvu, mis tingimata
annab tunnistust mõlema poole tõsi-
sest soovist edasiseks majanduslike ja
heanaaberlike vahetuste kõvendami-
seks.

Nõukogude Liidu valitsus, kõrvalekal-
dumatult teostades rahupoliitikat kogu
maailmas, on mitmekordselt tõestanud
ja näidanud, et ta, olles absoluutselt võõ-
ras igasugustele agressiivsetele kavatsus-
tele — on Eesti naaberriikide suhtes oma
20-aastase olemasolu kestel teostanud
vaid sõbralikku laadi abinõusid, millised
põhjenevad arusaamisel Eesti rahva elu-
listest huvidest ja on imbunud täie-
lisest austusest tema vastu. Ja meie ar-
vame, et meil on olemas kõik eeldused
selleks, et need rahvaste sõbralikud va-
hekorrad edaspidi veelgi rohkem saavad
kasvama ja tugevnema.

Seda öeldes, olen täiesti kindel, et
Eesti-Nõukogude Koda saab oma töös
olema juhitud samuti ainuüksi vastastik-
kuse arusaamise ja austuse tundest mõ-
lema rahva huvide vastu ning sel alusel
saab töötama majandussuhete edasise
laiendamise suunas, millised aitavad
kaasa veelgi suuremale heanaaberlike su-
hete kõvenemisele nende riikide vahel.

Я рад здесь, на этом высокоуважае-
мом собрании, высказать свое удовлетво-
рение по поводу тех мероприятий, кото-
рые предпринимаются в текущем году, по
образцу прошлых лет, к укреплению и
развитию экономических взаимоотноше-
ний между двумя добрососедскими суве-
ренными государствами: Союзом Совет-
ских Социалистических Республик с од-
ной стороны и Эстонской Республикой
с другой стороны.

Итоговые цифры хозяйственных вза-
имоотношений между вышеуказанными
странами говорят нам о систематическом
и неуклонно повышающемся из года в
год росте торгового оборота, что безуслов-
но свидетельствует об искреннем желани
обеих сторон к дальнейшему укреплению
экономических и добрососедских отноше-
ний.

Правительство СССР, проводя не-
уклонно политику мира во всем мире, не-
однократно доказало и показало, что оно,
будучи абсолютно чуждо всяким агрессив-
ным намерениям — по отношению к сосед-
нему эстонскому народу в течение 20-ти
летнего своего существования проводило
мероприятия лишь дружественного поряд-
ка, основанные на понимании жизненных
интересов эстонского народа и проникну-
тые полным уважением к нему. И мы
считаем, что у нас имеются все предпо-
сылки к тому, что эти дружественные
отношения народов в дальнейшем будут
еще больше расти и укрепляться.

Высказывая это, я вполне уверен, что
Эстонско-Советская Палата в своей ра-
боте будет проникнута также лишь одним
чувством взаимопонимания и уважения
к интересам обоих народов и на этой
основе поведет работу к дальнейшему
расширению экономических связей, спо-
собствующих еще большему укреплению
добрососедских отношений между этими
государствами.

Suure rahuldusega võin märkida, et viimastel aastatel on kaubandussuhted Nõukogude Liidu ja Eesti vahel kõvenenud. Kaubanduse läbikäigud näitavad tunduvat kasvu. Lubage tuua mõned arvud, mis seda tõendavad.

Kui võtta Nõukogude-Eesti kaubanduse areng viimase kolme aasta kohta, siis saame järgmise pildi:

1. Nõukogude Liidu väljavedu Eestisse ulatus 1937. aastal 6,3 miljoni eesti kroonile 1936. aasta 5,0 miljoni ja 1935. aasta 2,4 miljoni vastu.

2. Nõukogude Liidu sissevedu Eestist samuti suurenes, ligi kahekordselt: 1937. aastal ulatus ta 4,4 miljoni eesti kroonile 1936. aasta 2,8 miljoni ja 1935. aasta 2,3 miljoni vastu.

Seega on Nõukogude Liit eesti kaupade ostmise suhtes oma peale võetud kohustused täitnud kaunis suure ületamisega, tänu millele meie vastastikune kaubanduse läbikäik on laienenud.

Mõningane tähtsusetu passiivsus Eestile kaubavahetuse alal kattus kuhjaga Nõukogude maksmistega Eesti lipu all sõitvate laevade prahtimise alal, samuti maksmistega kaupade transiitveo alal läbi Eesti Nõukogude Liitu ja Nõukogude Liidust.

Olen kindlasti veendunud, et hiljuti Tallinnas allakirjutatud Nõukogude-Eesti kaubanduskokkulepe 1938. aasta peale loob soodsaid eeldusi Eesti Vabariigi ja Nõukogude Liidu vaheliste majanduslike sidemete suuremaks kõvendamiseks. Arusaadavalt ripub sel alal palju poolte heast tahtest ja soovist aidata kaasa mõlema maa vahelise majandusliku koostöö kõvendamisele.

Läbirääkimistel kaubanduskokkuleppe asjus Nõukogude pool taotles normaalsemate tingimuste kindlustamist, millised parandavad tingimusi Nõukogude-Eesti kaubavahetuse edasiseks arenguks. Muuseas kaubavahetuse laiendamise ja

С большим удовлетворением могу отметить, что за последние годы торговые отношения между СССР и Эстонией укрепились. Торговые обороты показали значительный рост. Позвольте привести несколько цифр, свидетельствующих об этом.

Если взять развитие советско-эстонской торговли за последние три года, то получится следующая картина:

1. Экспорт СССР в Эстонию в 1937 г. выразился в сумме 6,3 млн. эст. крон против 5,0 млн. в 1936 г. и 2,4 млн. в 1935 г.

2. Импорт СССР из Эстонии также возрос, почти в два раза: в 1937 г. составил 4,4 млн. эст. кр. против 2,8 млн. кр. в 1936 г. и 2,3 млн. в 1935 г.

Таким образом, взятые на себя обязательства по закупке эстонских товаров СССР выполнил с довольно большим превышением, благодаря чему расширился наш взаимный товарооборот.

Некоторый незначительный пассив Эстонии по товарообороту перекрывался советскими платежами по фрахтованию судов, плавающих под эстонским флагом, а также платежами по транзиту товаров через Эстонию в Советский Союз и из Советского Союза.

Я твердо уверен, что советско-эстонское торговое соглашение на 1938 г., недавно подписанное в Таллине, создает благоприятные предпосылки для большего укрепления хозяйственных связей между Эстонской Республикой и Советским Союзом. Разумеется, многое в этой области зависит от доброй воли сторон и желания содействовать усилению экономического сотрудничества между обоими странами.

В переговорах по торговому соглашению советская сторона стремилась к тому, чтобы обеспечить более нормальные условия, улучшающие условия дальнейшего развития советско-эстонского товарооборота. В частности, советская сторо-

normaalsete vastastikuste majandussuhete säilitamise sihiga Nõukogude pool nõustus sellaste tingimuste fikseerimisega seakasvatussaaduste suhtes, mis on soodsamad Eestile, kuna aga teiste maade turgudel on ostutingimused Nõukogude kaubandusorganisatsioonidele teised. Seepärast näibki mulle, et mõlema poole jõupingutused peavad olema suunatud sellele, et Nõukogude ostud Eestis rohkem läheneksid üldtingimustele, milised on saavutatud Nõukogude kaubandusorganisatsioonidele teiste maade turgudel. Avaldan lootust, et kõik raskused sel alal ületatakse. See seisab mõlema maa huvides, sest sellega on tunduval määral seotud Nõukogude-Eesti kaubanduse väljavaated.

Tulles vastu Eesti delegatsiooni soovivaldustele Moskvast läbirääkimistel 1938. aasta kokkuleppe puhul, Nõukogude pool oluliselt suurendas piimaostu lepingu esialgset summat.

Pea tähendama, et Eesti poolt sisseveetavad Nõukogude kaubad ei võistle Eesti sisetoodanguga, vaid vastuoksalt rahuldavad Eesti Vabariigi rahvamajanduse otseseid vajadusi, võib-õelda täien-davad Eesti toodangut.

Töötan heameelega Nõukogude-Eesti majandusliku koostöö tihendamise kallal Nõukogude Liidu ja Eesti vastastikuseks kasuks. Rahuldusega märgin suuri pingutusi, mida on teinud Eesti Vabariigi endine majandusminister ja praegune välisminister hr. Selter majandussuhete laiendamise alal Eesti Vabariigi ja Nõukogude Liidu vahel, ja loodan tulevikus leida toetust samuti, nagu ta eelkäija hr. Selteri poolt, nüüdse Eesti Vabariigi majandusministri hr. Sepp'a poolt. Olen kindel, et leian siin, Eesti ringkondades, toetust selle tähtsa ülesande edukaks teostamiseks. 1938. aasta kaubanduskokkuleppe sõlmimise läbirääkimistel Moskvast oli mul võimalik kaunis põhjalikult uurida Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariike Liidu ja Eesti Vabariigi vaheliste

на, в целях расширения товарооборота и сохранения нормальных экономических взаимоотношений, пошла на фиксацию таких условий на продукты свиноводства, которые являются более благоприятными для Эстонии, в то время как на рынках других стран для советских торговых организаций условия покупки иные. Вот почему мне думается, что усилия обеих сторон должны быть направлены к тому, чтобы советские закупки в Эстонии приближались к большему соответствию с общими условиями, достижимыми для советских торговых организаций на рынках других стран. Я выражаю надежду на то, что все трудности в этой области будут преодолены. Это в интересах обеих стран, поскольку с этим в значительной мере связаны перспективы советско-эстонской торговли.

Идя навстречу пожеланиям эстонской делегации в Москве при переговорах о торговом соглашении на 1938 г., советская сторона существенно увеличила первоначальную сумму договора на поставку молока.

Я должен отметить, что советские товары, импортируемые Эстонией, не конкурируют с внутренней продукцией Эстонии, а, наоборот, удовлетворяют прямые нужды народного хозяйства Эстонской Республики, можно сказать, дополняют продукцию Эстонии.

Я рад работать над усилением советско-эстонского хозяйственного сотрудничества к обоюдной выгоде СССР и Эстонии. Я с удовлетворением отмечал большие усилия, которые проявлялись быв. министром народного хозяйства и настоящим министром иностранных дел Эстонской Республики г-ном Сельтер в деле расширения экономических связей между Эстонской Республикой и СССР, и надеюсь получить поддержку в будущем так же, как и со стороны его преемника г-на Сельтер, от нынешнего министра народного хозяйства Эстонской Республики г-на Сепп. Я уверен, что встречу здесь, в эстонских кругах, поддержку в деле успешного выполнения этой важной задачи. Во время переговоров в Москве по заключению торгового соглашения на

majanduslikkude suhete jooksvaid põhi-
küsimesi.

Nõukogude Liit, olles oma 20-aastase olemasolu kestel kasvanud esmajärgulist tööstust, maailma suurimat põllumajandust omavaks riigiks, võitleb rahu eest ja kõrvalekaldumatult kaitseb rahuasja. Majandussuhete kõvendamine Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Eesti Vabariigi vahel tõendab püüete olemasolu mõlemal riigil, mis suunatud mõlema suveräänse riigi vaheliste heanaaberlike suhete edasisele kõvendamisele ja rahu maksmapanekule kogu maailmas.

1938 г. я имел возможность довольно тщательно изучить основные текущие вопросы экономических отношений между СССР и Эстонией.

Советский Союз, выросший за 20 лет своего существования в государство с первоклассной промышленностью, с крупнейшим в мире сельским хозяйством, борется за мир и неуклонно отстаивает дело мира. Укрепление экономических связей между Союзом Советских Социалистических Республик и Эстонской Республикой свидетельствует о наличии стремления у обеих держав к дальнейшему укреплению добрососедских отношений между двумя суверенными государствами и к установлению мира во всем мире.

Eesti ja Nõukogude Liidu Kaubanduskoja üldkoosoleku poolt 28. juunil k. a. vastuvõetud RESOLUTSIOON.

РЕЗОЛЮЦИЯ, принятая Общим Собранием Эстонско- Союзносоветской Торговой Палаты 28-го июня с. г.

Eesti ja Nõukogude Liidu Kaubanduskoda konstateerib rahuldustundega majandussuhete tugevat laienemist Eesti ja Nõukogude Liidu vahel niihästi lõppenud 1934. aasta majanduskokkuleppe kui ka praegu kehtiva kaubanduskokkuleppe eduka täitmise alusel.

Üldiste sõbralike suhete kõvendamise huvides mõlema maa vahel Koda loeb soovitavaks majandussuhete edasist kasvu ja süvendamist Nõukogude Liidu ja Eesti vahel.

Koda leiab, et edaspidi peab aluseks võetama välja- ja sisseveo põhinomenklatuuri säilitamise põhimõtte, samuti, kaubavahetuse laiendamisele kaasaaitamise sihiga, väliskaubanduse nomenklatuuri suurendamine.

Lähtudes sellest, Koda loodab, et uus kaubanduskokkulepe sõlmitakse nende soovide vaimus.

Koja üldkoosolek kutsub üles oma liikmeid omalt poolt jõudumööda kaasa aitama kaubanduslike läbikäikude laiendamisele Eesti ja Nõukogude Liidu vahel.

Эстонско-Союзносоветская Торговая Палата с удовлетворением констатирует сильное расширение хозяйственных связей между Эстонией и СССР на основе успешного выполнения как истекшего хозяйственного соглашения 1934 года, так и ныне действующего торгового соглашения.

В интересах укрепления общих дружественных отношений между обеими странами Палата считает желательным дальнейший рост и углубление экономических отношений между СССР и Эстонией.

Палата находит, что в дальнейшем в основу должен быть положен принцип сохранения основной номенклатуры экспорта и импорта, а также, в целях содействия расширению товарооборота, увеличение номенклатуры внешней торговли.

Исходя из этого, Палата надеется, что новое торговое соглашение будет заключено в духе этих пожеланий.

Общее собрание Палаты призывает своих членов оказывать со своей стороны посильное содействие расширению торговых оборотов между Эстонией и СССР.

Eesti-Nõukogude kaubanduslik kokkulepe 1938. a. peale.

Эсто-советское торговое соглашение на 1938 г.

26. veebruaril 1938. aastal kirjutati Tallinnas alla kaubanduskokkuleppele Nõukogude Liidu ja Eesti vahel 1938. a. peale. Kokkulepe loetakse jõusse astunuks 1. jaanuarist 1938. a. Samast kuupäevast kaotas maksvuse endine mõlema maa vaheline majanduslik kokkulepe, milline kestis kolm aastat.

Kokkuleppe tekst on järgmine (tõlge pole ametlik):

26-го февраля 1938 г. в Таллине было подписано торговое соглашение между Советским Союзом и Эстонией на 1938 г. Соглашение считается вступившим в силу с 1 янв. 1938 г. С того же числа потеряло силу прежнее хозяйственное соглашение между обеими странами, действовавшее в течение трех лет.

Текст соглашения следующий:

Kokkulepe kaubanduse läbikäikude kohta Eesti Vabariigi ja Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu vahel.

Соглашение о торговом обороте между Эстонской Республикой и Союзом Советских Социалистических Республик.

Soovides kaasa aidata Eesti ja N.S.V. Liidu vaheliste majanduslike suhete kõvendamisele ja edasisele parandamisele, samuti Eesti ja N.S.V. Liidu vahel 17. mail 1929. a. sõlmitud kaubanduslepingu määruste arendamise sihiga Eesti Vabariigi Majandusminister K. Selter Eesti Vabariigi Valitsuse volitusel ja N.S.V. Liidu Kaubandusesindaja Eestis P. Krasnov N.S.V. Liidu Valitsuse volitusel kirjutasid alla järgmisele kokkuleppele:

Желая содействовать укреплению и дальнейшему улучшению экономических отношений между Эстонией и СССР и в развитие постановлений торгового договора между Эстонией и СССР от 17 мая 1929 года Министр Хозяйства Эстонской Республики К. Сельтер по уполномочию Правительства Эстонской Республики и Торговый Представитель Союза Советских Социалистических Республик в Эстонии П. Краснов по уполномочию Правительства СССР подписали нижеследующее соглашение:

Artikkel esimene.

Lepinguosalised pooled leppisid kokku, et N.S.V. Liidust väljaveo summa Eestisse 1938. aasta jooksul võrdub N.S.V. Liitu sisseveo summale Eestist, kuivõrd poolte kokkuleppel ei ole tehtud erandeid sellest üldreegist. Eesti lipu all sõitvate laevade prahtimisel N.S.V. Liidu majandusorganisatsioonide poolt ja kaupade transiidil läbi Eesti N.S.V. Liitu ja N.S.V. Liidust, Nõukogude pool saab õiguse vedada Eestisse kaupu nimetatud prahtimise ja nimetatud transiidi eest maksimiste summa võrra rohkem, kui oma väljaveo summa eest Eestist.

Статья первая.

Договаривающиеся стороны согласились, что сумма вывоза из СССР в Эстонию в течение 1938 года будет равна сумме ввоза в СССР из Эстонии, поскольку по соглашению сторон не установлены изъятия из этого общего правила. При фрахтовании хозяйственными организациями СССР судов, плавающих под эстонским флагом, и транзите товаров через Эстонию в СССР и из СССР, советская сторона получает право на сумму платежей за указанный фрахт и платежей по указанному транзиту ввозить в Эстонию товары сверх суммы своего вывоза из Эстонии.

Artikkel teine.

Artikkel esimeses ettenähtud N.S.V. Liidust väljaveo väärtus Eestisse määratakse hindade järgi franko Eesti piir või cif Eesti sadamad Eesti riikliku statistika andmetel. Nõukogude Liidust väljaveo all käesoleva kokkuleppe mõttes mõistetakse kaupade sissevedu Eestisse N.S.V. Liidu kaubanduslike esinduste ja Nõukogude majanduslike organisatsioonide poolt.

N.S.V. Liitu sisseveo väärtus Eestist määratakse hindade järgi franko Nõukogude piir või cif Nõukogude sadamad Nõukogude tollistatistika andmetel.

Kummalgi poolel on õigus teha dokumentaalse materjali alusel parandusi teise poole statistilistes andmetes.

Artikkel kolmas.

Kui pärast käesoleva kokkuleppe maksvuse möödumist selgub, et ühe lepinguosalise poole jaoks vahekord kaubavahetuses ei vasta käesoleva kokkuleppe artiklis 1 ettenähtule, siis on sellel poolel õigus teha tasa oma passiivsust järgneva 12 kuu jooksul.

Artikkel neljas.

Käesolev kokkuleppe loetakse jõusse astunuks 1. jaanuarist 1938. aastal ja jääb maksuma kuni 31. detsembrini 1938. aastal.

Tehtud Tallinnas kahes eksemplaris venekeeles 26. veebruaril 1938. aastal.

K. Selter.

P. Krasnov.

Статья вторая.

Стоимость предусмотренного в статье 1-ой вывоза из СССР в Эстонию будет определяться по ценам франко эстонская граница или сиф эстонские порты по данным эстонской государственной статистики. Под вывозом из СССР в смысле настоящего соглашения понимается ввоз в Эстонию товаров Торгпредствами Союза ССР и советскими хозяйственными организациями.

Стоимость ввоза в СССР из Эстонии будет определяться по ценам франко советская граница или сиф советские порты по данным советской таможенной статистики.

Каждая сторона имеет право вносить исправления в статистические данные другой стороны на основе документального материала.

Статья третья.

Если по истечении действия настоящего соглашения обнаружится, что для одной из договаривающихся сторон соотношение по торговому обороту не соответствует предусмотренному статьей 1-ой настоящего соглашения, эта сторона имеет право выравнивать свой пассив в течение следующих 12-ти месяцев.

Статья четвертая.

Настоящее соглашение считается вступившим в силу с 1-го января 1938 года и остается в силе по 31-ое декабря 1938 года.

Учинено в Таллине в двух экземплярах на русском языке 26 февраля 1938 года.

К. Сельтер.

П. Краснов.

! Uus Eesti-Nõukogude kaubanduslik kokkuleppe, erinevalt kolm aastat kehtinud 1934. aasta majanduslikust kokkuleppes, on sõlmitud vaid üheainsa 1938. aasta peale. Kokkuleppes määratakse lõppenud kokkuleppe eeskujul kindlaks tasakaalu põhimõte Nõukogude Liidust sisseveo ja Nõukogude Liitu väljaveo va-

Новое эсто-советское торговое соглашение, в отличие от хозяйственного соглашения 1934 г., имевшего трехлетний срок действия, заключено на один только 1938 год. Соглашением устанавливается, по примеру истекшего соглашения, принцип равновесия между импортом из СССР и экспортом в СССР. Однако, СССР

hel. Kuid Nõukogude Liit omab õiguse üle oma Eestisse väljaveo summa veda-da Eestisse sisse kaupu ka veel Eesti laevade prahtimise ja oma Eestit läbis-tava transiidi eest maksimise summa ulatuses.

Kokkulepe juures on lisad, millised üksikasjaliselt reguleerivad sissevedu ja väljavedu. Kokkuleppega kindlusta-takse elussigade, piima, toornahkade, tallanaha, paberi ja papi väljavedu Nõukogude Liitu, samuti minimaalkon-tingendid rea Nõukogude kaupade sisse-veoks Eestisse.

Sisse- ja väljaveo aastasumma alammäär, Eesti laevade prahtimisest ja Nõukogude transiidist laekuvad summad ühesarvatult, ulatub 5,5—6 miljoni kroo-nile.

имеет право сверх суммы своего вывоза из Эстонии ввозить в Эстонию товары еще и на сумму платежей за фрахтова-ние эстонских судов и платежей по своему транзиту через Эстонию.

При соглашении имеются приложения, подробно регулирующие импорт и экспорт. Соглашением обеспечивается экспорт в СССР живых свиней, молока, сырых кож, подошвенной кожи, бумаги и картона, а также минимальные контингенты по вво-зу в Эстонию ряда советских товаров.

Минимальные размеры годового им-порта и экспорта, с учетом поступлений по фрахтованию эстонских судов и совет-скому транзиту, составляют 5,5—6 млн. крон.

Eesti ja Nõukogude Liidu majandussuhted esimesel 4 kuul 1938. aastal.

Экономические отношения между Эстонией и СССР в первые 4 мес. 1938 г.

Sisse- ja väljavedu.

Nõukogude Liidu ja Eesti vaheline kaubaläbikäik, milline arenes juba mõlema maa vahel 1938. aasta peale sõlmitud uue kaubanduskokkuleppe alusel, näitas käesoleva aasta esimesel 4 kuul (jaanuar-aprill), kõrvutatult möödunud aasta sama ajavahemikuga, Eesti statistika andmetel järgmisi tulemusi:

Импорт и экспорт.

Товарооборот между СССР и Эстонией, развивавшийся уже на основе нового торгового соглашения, заключенного между обеими странами на 1938 г., показал за первые 4 мес. (янв.-апр.) т. г., в сопоставлении с тем же периодом прошлого года, по данным эстонской статистики, следующие итоги:

Eesti-Nõukogude kaubandus 4 kuul 1938. a.
Эсто-советская торговля за 4 мес. 1938 года.

	Sissevedu Eestisse Nõukogude Liidust		Väljavedu Eestist Nõukogude Liitu	
	4 kuud 1937.	4 kuud 1938.	4 kuud 1937.	4 kuud 1938.
	(1000 kroonides)			
	Импорт Эстонии из СССР.		Экспорт Эстонии в СССР.	
	4 мес. 1937	4 мес. 1938	4 мес. 1937	4 мес. 1938
	(в 1000 крон, нынешний курс: 1 кр. = ок. 1,45 руб.)			
I. 1. Elusloomad — Животные	—	—	322	632
II. Toitained — Пищевые продукты . . .	337	24	125	189
2. Tera- ja jahvatatud vilii — Зерновые хлеба и их продукты	—	—	—	—
3. Aia- ja juurvili — Фрукты и овощи .	—	—	—	—
4. Karjasaadused — Продукты скотоводства	—	—	125	189
5. Kala ja kalasaadused — Рыба и рыбные продукты	—	—	—	—
6. Muud toitained — Прочие пищевые продукты	337	24	—	—
7. Loomasööt — Животный корм	—	—	—	—
III. Toor- ja poolvalmisained — Сырые и полуобработанные материалы . . .	799	846	186	333
8. Loomariigiained (peale gasvade) — Прод. животн. мира (кроме жиров) .	—	—	—	—
9. Seemned, taimed ja nende osad — Семена, растения и их части	13	56	186	333
10. Metsamaterjal — Лесные материалы	72	66	—	—
11. Paberitoorained — Бумажное сырье	40	—	—	—
12. Tekstiiltoorained — Текстильное сырье	—	—	—	—
13. Ärtsid ja metallid töötlemata — Руды и необработанные металлы	—	—	—	—
14. Mineraalid, peale ärtside — Минералы, кроме руд	45	28	—	—
	14	1	—	—

Sissevedu Eestisse
Nõukogude Liidust
4 kuud 1937. 4 kuud 1938. (1000 kroonides)

Väljavedu Eestist
Nõukogude Liitu
4 kuud 1937. 4 kuud 1938.

Импорт Эстонии из СССР Экспорт Эстонии в СССР
4 мес. 1937 4 мес. 1938 4 мес. 1937 4 мес. 1938
(в 1000 крон, нынешний курс: 1 кр. = ок. 1,45 руб.)

15. Keemiatööstuse toorained — Сырье для химической промышленности	615	695	—	—
a) sellest õlid, rasvad, vaigud, kummi toorelt — в т. ч. масла, жиры, смолы, резина сырая	309	230	—	—
b) sellest väetised — в т. ч. удобрения	300	460	—	—
IV. Valmissaadused — Изделия	891	584	238	372
16. Nahad töötletud ja nahkkaup — Выделанные кожи и кожаные изделия	—	—	235	342
17. Puutööstussaadused — Изделия деревообрабатывающей промышленности	—	—	—	—
18. Paberitööstussaadused — Изделия бумажной промышленности	—	1	—	30
19. Tekstiiltööstussaadused — Изделия текстильной промышленности	1	—	—	—
20. Metallid — Металлы	601	6	—	—
21. Põllumajandusmasinad ja -riistad — Сельскохозяй. машины и орудия	163	299	—	—
22. Jõu- ja töömasinad — Силовые и рабочие машины	28	178	—	—
23. Metallkaup — Металлические товары	7	8	2	—
24. Elektrimasinad, -apar. ja -tarbed — Электрические машины, аппараты и принадлежности	14	14	1	—
25. Instrumendid, aparaadid ja laskeriistad — Инструменты, аппараты и огнестрельное оружие	—	1	—	—
26. Transportvahendid — Транспортные средства	32	4	—	—
27. Keraamika- ja muud mineraalkaubad — Керамич. и прочие минер. товары	—	1	—	—
28. Keemiatööstussaadused — Изделия химической промышленности	45	72	—	—
29. Muud eraldi nimetatamata kaubad — Прочие особо не указанные товары	—	—	—	—
V. 30. Kallismetallid ja -kivid — Драгоценные металлы и камни	—	—	—	—
Kokku — Всего	2.027	1.454	871	1.526
%%-es Eesti üldsisseveost või üldväljaveost — В %% к общему импорту или экспорту Эстонии	6,2%	4,0%	3,6%	5,5%

Saldo 4 kuul 1937. a. — 1.156 tuh. krooni.
Saldo 4 kuul 1938. a. — +72 tuh. krooni.

Сальдо за 4 мес. 1937 г. — 1.156 тыс. крон.
Сальдо за 4 мес. 1938 г. — + 72 тыс. крон.

Eesti-Nõukogude kaubanduse üldläbikäik esimesel 4 kuul jäi möödunud aasta sama ajavahemiku tasemele, kui mitte arvestada tähtsusetut juurekasvu 82 tuh. krooni, ehk 2,8 prots. suuruses, ja ulatus 2.980 tuh. kroonile läinudaastaste 2.898 tuh. krooni vastu. Ent sissevedu Nõukogude Liidust näitas suurt langust veerandi võrra — 2,0 miljonilt 1,5 miljonile kroonile, mille täieliselt kattis

Общий оборот эсто-советской торговли за первые 4 мес. остался на уровне того же периода прошлого года, если не считать незначительного прироста в 82 тыс. кр., или 2,8%, и составил 2.980 тыс. крон против прошлогодних 2.898 тыс. Импорт из СССР, однако, показал крупное падение на четверть — с 2,0 млн. до 1,5 млн. кр., которое было полностью покрыто резким ростом экспорта в СССР на $\frac{3}{4}$ —

Nõukogude Liitu väljaveo järsk kasv $\frac{1}{4}$ võrra — 871 tuh. kroonilt 1,5 miljoni. Nii võrd järsu lahkumineku tõttu sisse- ja väljaveo vahel bilanss arenes Eestile soodsaks, muutudes läinud-aastasest tugevasti passiivsest (1,2 miljoni kr. võrra) aktiivseks Eestile, kuigi tähtsusetul määral — 72 tuh. krooni võrra. Mis puutub Nõukogude Liidu osatähtsusse Eesti väliskaubanduses, siis selles toimusid suured muudatused. Nõukogude Liidu erikaal Eesti üldsisseveos langes läinud-aastaselt 6,2 protsendilt 4,0 protsendile, kuna üldväljaveos vastuoksa tõusis 3,6 prots. pealt 5,5 prots. peale. Ühenduses sellega Nõukogude Liit taganes eelmise aasta 4. kohalt Eesti sisseveomaade seas 6. kohale, väljaveomaade seas aga kerkis 7. kohalt 5. kohale.

Nõukogude Liidust sisseveo tunduvas langus on tingitud peagu täielisest toitainete sisseveo lõppemisest (suhkru äralangemise tõttu) ja valmissaaduste suurest vähenemisest kolmandiku võrra. Valmissaaduste languse põhjustas tähtsaima kauba — metallide (raud, rööpad) sisseveo lõppemine, mida ei suutnud teha tasa põllumajandusmasinate ja jõuaining töömasinate rühma sisseveo järsk kasv, esimestel ligi kahekordseks ja teistel kuuekordseks (turba baggermasinate arvel). Ainult toor- ja poolvalmisained näitasid väikest mõneprotsendilist kasvu, peamiselt umbes 50 prots. võrra suurenenud väetiste sisseveo arvel samaaegse naftasaaduste sisseveo tunduvas ($\frac{1}{4}$ võrra) languse juures.

Seoses kõigi nende muudatustega sisseveo struktuuris leidsid aset olulised nihkumised. Toitainete osatähtsus üldsisseveos Nõukogude Liidust langes eelmise aasta 17 prots. pealt 2 prots. peale ja valmissaaduste oma — 44 prots. pealt 40 prots. peale, kuna toor- ja poolvalmisainete erikaal kasvas 39 prots. pealt 58 prots. peale.

Järgmisest tabelist nähtub, millisel määral üksikud tähtsamad kaubad aitavad kaasa muudatustele üldsisseveos Nõukogude Liidust:

s 871 тыс. кр. до 1,5 млн. Вследствие столь резкого расхождения в динамике импорта и экспорта баланс стал благоприятным для Эстонии, превратившись из прошлогоднего сильно пассивного (на 1,2 млн. кр.) в активный для Эстонии, хотя и незначительно — на 72 тыс. кр. Что касается удельного веса СССР во внешней торговле Эстонии, то он подвергся крупным изменениям. Доля СССР в общем эстонском импорте пала с прошлогодних 6,2% до 4,0%, а в общем экспорте, наоборот, повысилась с 3,6% до 5,5%. В связи с тем СССР отступил с прошлогоднего 4-го места среди импортных стран Эстонии на 6-ое место, а среди экспортных стран продвинулся с 7-го места на 5-ое место.

Значительное падение импорта из СССР обусловлено почти полным прекращением ввоза пищевых продуктов (вследствие отпадения сахара) и сильным сокращением на треть изделий. Падение изделий вызвано прекращением ввоза крупнейшего товара — металлов (железо, рельсы), чего не смог возместить резкий рост ввоза сельскохозяйственных машин почти в 2 раза и группы силовых и рабочих машин в 6 раз (за счет торфоуборочных машин). Одни только сырые и полуобработанные материалы показали небольшой рост в несколько процентов, гл. обр. за счет увеличившегося на половину ввоза удобрений при значительном сокращении (на $\frac{1}{4}$) нефтепродуктов.

В связи со всеми этими изменениями в структуре импорта произошли существенные сдвиги. Удельный вес пищевых продуктов в общем импорте из СССР пал с прошлогодних 17% до 2% и изделий — с 44% до 40%, в то время как доля сырых и полуобработанных материалов выросла с 39% до 58%.

Из следующей таблицы явствует, в какой мере отдельные важнейшие товары содействовали изменениям в общем импорте из СССР.

**Tähtsamad sisseveokaubad
Nõukogude Liidust**

	4 kuud 1937. a.		4 kuud 1938. a.	
	tonn. 1000 kr.	tonn. 1000 kr.	tonn. 1000 kr.	tonn. 1000 kr.
Suhkur	3.171	337	—	—
Tubak	24	57	21	59
Naftasaadused	3.687	266	2.521	204
sellest petrooleum	2.381	145	1.712	133
Superfosfaat	5.690	196	8.839	386
Kaalisoolad	1.201	104	796	74
Raud	3.105	370	53	6
Raudteerööpad	1.501	217	—	—
Põllumajandus- masinad	357	163	538	299
sellest niidu- ja lõikusmasinad	171	87	307	175
Turba baggermasin.	—	—	108	156
Keemiakaup	293	45	533	72
Muud kaubad	4.357	272	1.737	198

Väljavedu Nõukogude Liitu koos-
nes põhiliselt järgmistest kaupadest:

**Tähtsamad väljaveokaubad
Nõukogude Liitu.**

	4 kuud 1937. a.		4 kuud 1938. a.	
	tonn. 1000 kr.	tonn. 1000 kr.	tonn. 1000 kr.	tonn. 1000 kr.
Elussead	(3,9	322	(8,0	632
	tuh. tk.)	tuh. tk.)	tuh. tk.)	tuh. tk.)
Piimasaadused	403	125	1.457	189
Toored vasikanahad	76	186	196	333
Tallanahk	100	235	135	342
Muud kaubad	1	3	135	30

Väljaveo läbikäikude järsk laiene-
mine toimus kõigi tähtsamate kaupade
arvel, kõigepealt elussigade varal, mil-
lede väljavedu tõusis kahekordseks. Tal-
lanaha ja piimasaaduste väljavedu suu-
renes umbes 50 prots. võrra, vaatanata
sellele, et piimasaadustest käesoleval
aastal veeti välja ainult piima, kuna
möödunud aastal peale selle veel koort
ja juustu. Veel suuremat kasvu näita-
sid toored vasikanahad — ¼ võrra.

Mais ulatus sissevedu Nõukogude
Liidust 511 tuh. ja väljavedu Nõukogude
Liitu 420 tuh. kroonile (eelmise aasta
mais vastavalt — 364 tuh. ja 447 tuh.
krooni). Seega osutub kõigi 5 kuu
(jaanuar — mai) sissevedu N. Liidust
1.965 tuh. ja väljavedu sinna 1.946 tuh.
kr. suuruseks. Möödunud aasta 5 kuul
oli sissevedu märksa suurem (2.391 tuh.
kr.), kuid väljavedu järsult väiksem
(1.318 tuh. kr.). Seetõttu bilans osutus
käesoleval aastal peagu tasakaalusta-
tuks, olles vaid 19 tuh. krooniga passiiv-
ne, kuna eelmisel aastal passiivne saldo
ulatus isegi 1,1 miljoni kroonini.

**Важнейшие товары импорта из
СССР.**

	4 мес. 1937 г.		4 мес. 1938 г.	
	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.
Сахар	3.171	337	—	—
Табак	24	57	21	59
Нефтепродукты	3.687	266	2.521	204
в т. ч. керосин	2.381	145	1.712	133
Суперфосфат	5.690	196	8.839	386
Калийные соли	1.201	104	796	74
Железо	3.105	370	53	6
Жел.-дор. рельсы	1.501	217	—	—
Сельскохозяйствен- ные маш.	357	163	538	299
в т. ч. косилки и жнейки	171	87	307	175
Торфоубор. машины	—	—	108	156
Химич. товары	293	45	533	72
Прочие товары	4.357	272	1.737	198

Экспорт в СССР состоял в основ-
ном из следующих товаров:

**Важнейшие товары экспорта
в СССР.**

	4 мес. 1937 г.		4 мес. 1938 г.	
	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.	тонн. 1000 кр.
Живые свиньи	(3,9 тыс.	322	(8,0 тыс.	632
	гол.)	гол.)	гол.)	гол.)
Молочн. продукты	403	125	1.457	189
Сырые телячьи кожи	76	186	196	333
Подшвен. кожа	100	235	135	342
Прочие товары	1	3	135	30

Резкое расширение оборотов экспорта
состоялось за счет всех важнейших това-
ров, прежде всего живых свиней, вывоз
которых удвоился. Вывоз подошвенной
кожи и молочных продуктов вырос прил-
на половину, несмотря на то, что из по-
следних в текущем году вывозилось исклю-
чительно молоко, тогда как в прошлом
году, кроме него, еще сливки и сыр. Еще
большой рост показали сырые телячьи ко-
жи — на ¾.

В мае импорт из СССР составил 511
тыс. и экспорт в СССР 420 тыс. кр. (в
мае предыдущего года соответственно —
364 тыс. и 447 тыс. кр.). След., за все
5 мес. (январь — май) импорт из СССР
достиг суммы в 1.965 тыс., а экспорт туда
1.946 тыс. кр. За 5 мес. прошлого года
импорт был значительно больше (2.391
тыс. кр.), но экспорт — резко меньше
(1.318 тыс. кр.). Вследствие этого ба-
ланс оказался в текущем году почти вы-
равненным, будучи лишь на 19 тыс. кр.
пассивным, тогда как в прошлом году
пассивное сальдо составило даже 1,1
млн. кр.

Nõukogude ajakirjanduse sisseveo uuestilubamine.

Juuli algusest peale on Nõukogude ajakirjanduse tellimine jälle lubatud era-isikutele, -asutustele ja -ettevõtetele, nimelt reklaamkeskuse „Reka“ kaudu, Tallinn, Vana Posti t. 1.

Допущение ввоза советской периодики.

С начала июля опять допускается подписка частными лицами, учреждениями и предприятиями на советскую периодику, именно через рекламный центр „Reka“, Tallinn, Vana Posti tän. 1.

Eesti-Nõukogude 1934. a. majandusliku kokkuleppe täitmine.

Выполнение эсто-советского хозяйственного соглашения 1934 г.

1934. aasta lõpul Nõukogude Liidu ja Eesti vahel kolme aasta peal sõlmitud majandusliku kokkuleppe maksvus lõppes 31. detsembril 1937. aastal. Järgmine tabel sisaldab selle kokkuleppe arvulise bilansi kogu ta maksvusaja kohta ja seega ka Eesti-Nõukogude majandussuhete arvulise arengu pildi, kuivõrd need peagu tervelt olid haaratud kokkuleppest:

Eesti-Nõukogude majandussuhete arvuline bilanss 1935.—1937. a. kohta.

	1935. a.	1936. a.	1937. a.
	(tuh. kroon.)		
Eesti sissevedu Nõukogude Liidust . . .	2.394	5.065	6.262
Eesti väljavedu Nõukogude Liitu . . .	2.356	2.759	4.361
Kaubandussaldo . . .	— 38	—2.306	—1.901
Laevaprahid Nõuk. kaupade veo eest ja transiidi tulud . . .	+462	+847	+931
Korrektiivid kaubandussaldos	+316	+206	+1.704
Üldsaldo	+740	—1.253	+734
Eelmise aasta saldo katmine	—	+740	—513
Lõppsaldo	+740	—513	+221

1935. aastal oli lõppsaldo, Eesti laevade prahtimise ja vähesel määral ka Eestit läbistanud Nõukogude transiidi arvel toimunud laekumiste kui ka korrektiivide arvestades, aktiivne Eestile 740 tuhande krooniga. 1936. aastal bilanss oli Eestile passiivne 1.253 tuh. kr. võrra, kuid eelmise aasta aktiivsaldoga mahaar-

Действие заключенного в конце 1934 г. на трехлетний срок хозяйственного соглашения между СССР и Эстонией истекло 31 декабря 1937 г. Следующая таблица дает цифровой баланс этого соглашения за весь период действия его и тем самым картину цифровой динамики эсто-советских экономических отношений, поскольку они почти полностью были охвачены соглашением:

Цифровой баланс эсто-советских экономических отношений за 1935—1937 гг.

	1935 г.	1936 г.	1937 г.
	(в тыс. крон)		
Импорт Эстонии из СССР	2.394	5.065	6.262
Экспорт Эстонии в СССР	2.356	2.759	4.361
Торговое сальдо	—38	—2.306	—1.901
Морские фрахты за перевозку сов. груз., транзит. доходы	+462	+847	+931
Коррективы в торговом сальдо	+316	+206	+1.704
Общее сальдо	+740	—1.253	+734
Выравнивание сальдо предыдущего года	—	+740	—513
Итоговое сальдо	+740	—513	+221

В 1935 г. общее сальдо, с учетом поступлений по фрахтованию эстонских судов Сов. Союзом и в небольшой мере по советскому транзиту через Эстонию, а также с учетом коррективов, было активным для Эстонии на сумму в 740 тыс. крон. В 1936 г. баланс был для Эстонии пассивным на 1.253 тыс. кр., но за

vates passiivsus vähenes 513 tuh. kr. peale. Kokkuleppe lõppaastal — 1937. aastal — üldbilans osutus Eestile jälle aktiivseks — 734 tuh. krooni võrra; kuid eelmise aasta passiivse saldo mahaarvates aktiviteet langes 221 tuh. kr. peale. Seega 1934. aasta majanduslik kokkulepe on kokku kõigi kolme aasta kohta täidetud Eestile aktiivse saldoga 221 tuh. krooni suuruses, kuna kokkulepe nägi ette bilansi tasakaalu; sama kokkuleppe kohaselt omab Nõukogude Liit õiguse seda oma passiivsust katta käesoleva 1938. a. kestel.

Mis puutub kokkuleppes ettenähtud väliskaubanduse läbikäikude alammääradesse, siis on need tugevasti ületatud, eriti Nõukogude Liidust sisseveo alal. Väljudes temas kindlaksmääratud aastanormidest, nii sisse- kui ka väljaveo summa kõigil kolmel aastal kokku pidanuks ulatuma 7,7 miljoni kroonile. Tegelikult aga sissevedu Nõukogude Liidust ulatus 13,7 miljoni ja väljavedu Nõukogude Liitu — 9,5 miljoni kroonini, s. o. vastavalt 78 prots. ja 23 prots. rohkem ettenähtud alammääradest.

Kokkuleppe normid üksikute sisse- ja väljaveokaupade suhtes on üldiselt leidnud täitmist. Ainult metsamaterjalide suhtes jäi kokkulepe täitmata, ja metsa veeti sisse kindlaksmääratud normist järsult väiksemal arvul; selle põhjuseks oli normaalsete kommertstingimuste, eriti hindade, mittesaavutamine.

Prahtide suhtes tuleb tähendada, et bilansis leidsid arvestamist vaid laekumised laevade prahtimisest otse Nõukogude organisatsioonide poolt. Prahid aga, mis laekusid välismaalistelt, mitte-Nõukogude firmadelt Nõukogude kaupade veo eest ja moodustasid umbes poole arvestatud prahirahade summast, jäid bilansist välja.

вычетом активного сальдо предыдущего года пассивность сократилась до 513 тыс. кр. В последнем году соглашения — в 1937 г. — общий баланс оказался для Эстонии опять активным — на 734 тыс. кр.; за вычетом пассивного сальдо предыдущего года активность, однако, пала до 221 тыс. кр. Таким образом, хозяйственное соглашение 1934 г. выполнено в общем за все 3 года с активным для Эстонии сальдо в 221 тыс. кр., тогда как соглашением предусматривалось равновесие баланса; согласно тому же соглашению, СССР имеет право выравнить в течение 1938 г. этот свой пассив.

Что касается минимальных размеров внешнеторговых оборотов, предусмотренных соглашением, то они сильно превышены, особенно по импорту из СССР. Исходя из установленных им годовых норм, размер как импорта, так и экспорта за все 3 года вместе должен был бы достигнуть суммы в 7,7 млн. кр. На деле же импорт из СССР составил всего 13,7 млн. кр. и экспорт в СССР — 9,5 млн. кр., т. е. соответственно на 78% и 23% больше намеченного минимума.

Нормы соглашения по отдельным импортным и экспортным товарам в общем выполнены. Только в отношении лесоматериалов соглашение осталось невыполненным, и лес импортировался в количестве, резко уступающем установленной норме; причиной этого было недостижение нормальных коммерческих условий, в особенности цен.

Относительно фрахтов следует отметить, что учтены только поступления по фрахтованию судов непосредственно советскими организациями. Фрахты же, поступающие от иностранных, не-советских фирм за перевозку советских грузов и составившие около половины суммы учтенных фрахтов, не включены в баланс.

Nõukogude Liidu majanduse arendamise kava 1938. a. peale.

ПЛАН РАЗВИТИЯ НАРОДНОГО ХОЗЯЙСТВА СССР НА 1938 Г.

Nõukogude Liidu rahvamajanduse arendamise 1938. aasta (milline on III viieaastakava esimeseks aastaks) plaan põhjeneb sotsialistliku ülesehituse edusammudele, mis on saavutatud 1937. aastal lõppenud II viieaastakava teostamisega.

Rahvamajanduslik sissetulek, milline kujutab enesest kõigi majandusalade nettotoodangute kogusummat ja seetõttu annab pildi kogu rahvamajanduse toodangu koguslikust arengust, suurenes II viisaastaku kestel kahekordseks, töustes 96 miljardi rublale. Seejuures tööstustoodang kasvas enam kui kahekordseks, kuna põllumajandustoodang — umbes 75 prots. võrra. Kasvu määratusuurus muutub eriti silmatorkavaks, kui arvesse võtta, et rahvamajanduslik sissetulek ületab praegu oma sõjaeelse taseme ligi 5 korda, kuna tööstustoodang — 7 korda ja põllumajandustoodang — ligi 2 korda; kõigi võrreldavate aastate andmed on arvatud 1926./27. a. muutmata hindades, millega kõrvaldatakse hinnakõikumiste mõju toodangu väärtusele.

Sotsialism saavutas II viisaastaku aastatel täie võidu: peagu kõik (99%) tootmisvahendid on viidud ühiskonna omandusse, ja peagu kogu (samuti 99%) rahvamajanduslik sissetulek kuulub sotsialistlikule majandusele, kuna eramajanduslik sektor on hoopis välja tõrjutud. Põllumajanduses, kus II viisaastaku alguks oli sotsialiseerimata veel üle $\frac{1}{3}$ talunditest, on nüüdseks kolhoosidesse liitunud 93 prots. kõigist majapidamistest.

Kõigi rahvamajandusharude tehniline rekonstruktsioon uusima tehnika alusel on põhiliselt viidud lõpule. Esimese ja teise viisaastaku kestel ehitatud uute

ja tehnika viimase sõja järgi ümberehitatud vanade tööstusettevõtete toodang moodustab üle 80 prots. kogu tööstustoodangust. Masinatraktorijaamad harivad enam kui 90 prots. kolhooside kogu külvipinnast.

Rahva aineiline ja kultuuriline tase on järsult tõusnud. Palkade kogusumma kasvas 1932. aastal olnud 32 miljardilt rublalt 82 miljardile 1937. aastal. Reaalpalk suurenes samal ajavahemikul umbes kahekordseks. Kolhoosnike tulud on järsult suurenenud.

Sellased on kõige üldisemal kujul Nõukogude Liidu rahvamajanduse arengu tohutud edusammud II viisaastakul.

Nende edusammude alusel on koostatud 1938. aasta rahvamajanduskava. Tema täitmise põhitingimuseks on vastav tööproduktiivsuse kasv nii olemasoleva tehnika omastamise, sissetöötamise kui ka uute võimsuste käimapaneku teel. Tööstuses on tööproduktiivsuse tõus ette nähtud 11 kuni 24 prots. suuruses. Raudteetranspordis on ta kasv kindlaks määratud 7 prots., sovhoosides — 24,3 prots. peale jne.

Rahvamajanduslik sissetulek peab 1938. aastal suurenema 17 prots. võrra 1937. a. vastu ja saavutama umbes 112 miljardi rublalise summa.

Tööstustoodang tõuseb 1937. a. vastu samuti 17 prots. võrra ja ulatub siis enam kui 110 miljardi rublale. Seejuures rasketööstuse (kuhu kuulub ka riigikaitsetööstus) toodang suureneb 27 prots. võrra, kergetööstuse toodang — 13 prots., toitainetetööstuse — 12 prots., metsatööstuse — 26,5 prots., kohaliku tööstuse — 13,7 prots. ja ühistegeliste tootmisühingute toodang — 17 protsendi võrra.

Üksikute tähtsamate saaduste kohta on antud järgmised ülesanded.

Elektrijõu toodang peab tõusma 41,2 miljardi kilovatt-tunnile, kivisöe toodang tootmisprotsesside peagu täielise mehhaniseerimise juures — 143,2 miljoni tonnile, toornafta ja gaasiõli toodang — 33,5 miljonile tonnile, kusjuures kasvab bensiini ja petrooleumi väljatootlus, mis soodustab valmistoodangu kasvu.

Metallurgiatööstus aanab 1938. aastal 16,3 miljonit tonni malmi, 20,3 miljonit tonni terast ja 15,1 miljonit tonni valtsitud metalli, mis tähendab 12- kuni 16-protsendilist juurekasvu 1937. aasta vastu. Mustvase toodang peab suurenema 43 prots. ja alumiiniumi toodang 28 prots. võrra.

Masinaehituse tööstuses tuleb märkida jõumasinate tootmise ülisuurt kasvu. Nii suureneb diiselmootorite väljalask 35 prots., vahelduvvoolu mootorite — 45 prots., jõutransformaatorite — 46 prots. ja lokomobiilide — 93 prots. võrra. Sellele vaatamata rahvamajanduse tarvidust selle masinaehituse liigi järgi ei suudeta täies ulatuses katta. Tekstiiltööstuse masinate alal torkab silma puuvilla kraasimismasinate tootmise kasv kahekordseks ja vatermasinate — kolmekordseks. Vedurite väljalask suureneb 21 prots. ja vagunite — 33 prots. võrra.

Tarbe- ja küttepuude tootmine peab kasvama 26,5 prots., saematerjalide — 19 prots., paberi — 18 prots. võrra.

Tööstussaaduste omahinda kavatsetakse alandada 1,9—5,4 prots. piirides.

Põllumajanduse toodangut kavatsetakse, peamiselt põllukultuuride hektarisaakide ja karja produktiivsuse tõstmise alusel (karjuarvu tunduva kasvu juures), suurendada 1938. aastal 14 prots. võrra 1937. aasta vastu.

Külvipinda laiendatakse vaid vähe — 1,7 miljoni hektari võrra, kusjuures teraviljade pindala väheneb 3,0 miljoni hektari ja tehniliste kultuuride — 208 tuhande hektari võrra, kuna keeduviljade ja eriti loomasöötade pindalad seda enam laienevad. Seetõttu peatähelepanu pühendatakse hektarisaakide tõstmisele, eriti sellaste kultuuride juures, nagu lina, kanep, suhkrunaeris ja päe-

valill. Neil kultuuridel praegune hektarisaakide tase pole rahuldav.

Hektarisaakide kasvule peab kaasa aitama põllumajanduse tehnilise varustuse suurendamine. Traktorite arv kasvab 16 prots. ja kombainide — 26 prots. võrra. Selle tulemusena 1938. aastal ligi pool teraviljadest kõigis kolhoosides kokku koristatakse kombainide abil, kevadküünd traktoritega ulatub 82—83 prots. ja sügisküünd — 77 prots. peale vastavast künnipinnast.

Loomakasvatuse alal on ette nähtud edasine karjuarvu kasv. Kuid ühtlasi suuri pingutusi tehakse ka karjaproduktiivsuse tõstmise suunas. Karja tõuparandus ja kvaliteedi tõstmine üksi juba suurendaks 1½—2 korda karjakasvatuse toodangut. Kasvava karjuarvu kindlustamiseks söötadega 1938. aasta plaan näeb ette loomasöötade ja heina pindala laiendamise 50 prots. ulatuses.

Rahvamajanduse kasv nõuab vastavat transpordi tegevuse laienemist. Päevakeskmised laadimised raudteedel peavad suurenema 1937. aasta 90 tuhandelt vagunilt 95 tuhandele ja kogu kaubavedu 568 miljonile tonnile. Raudteed saavad 1938. aastal 1,5 tuhat uut vedurit ja 39 tuhat uut kaubavagunit. Automaatpiduritega varustatud vagunid saavad moodustama juba ligi 2/3 ja automaathaakimisega — üle 1/4 vagunite üldarvust.

Sisevetetranspordi kaubavedu, tonn-kilomeetrites väljendatult, suureneb 20 prots. võrra 1937. aasta vastu. Autotransport hakkab omandama tunduvat tähtsust Nõuk. Liidu transportasjanduses. Autotranspordi kaubavedu ulatub 1938. aastal 1,3 miljardi tonnile 800 miljoni tonni vastu möödunud 1937. aastal. Õhutransport laieneb suurelt, otsustades üleliidulise tähtsusega õhuliinide võrgu järele, milline 1938. aastal tõuseb 50 tuhande kilomeetrini; peale selle kohalise tähtsusega liinide võrk tõuseb 44 tuhande km peale.

Kaubanduse väikemüügi läbikäigud, arvestamata turukaubandust, suurenevad 1938. aastal 12,4 prots. võrra ja võrduvad 140,5 miljardi rublalise summale. Maakaubanduse läbikäikude kasv teataval määral ületab keskmise

tempo; selles avaldub poliitika, mis sihhib talurahva ainelise ja kultuurilise taseme järkjärgulisele tõstmisele linnaelanike tasemeni, küla igivana mahaäämise kaotamisele linnast.

Väikemüügi üldlääbikäägu 12,4-prot-sendilise kasvu juures puuvillariide turufondid suurenevad 25,6 prots., siidi-riide — 11,7 prots., nahkjalanõude — 14,1 prots., jalgrataste — 16,1 prots., gram-mofonide — 30,4 prots., taskukellade — 45,3 prots. võrra jne. Toitainetetööstuse toodang, nagu ülal märgitud, tõuseb 12 prots võrra.

Vastavalt kaubanduse läbikäikude laienemisele märksa tõusevad tööliste ja ametnike palgad kõigis rahvamaja-andusharudes. Keskmiselt tõusevad pal-gad 6,4 prots. võrra. Kuna tööliste ja ametnike arv kogu rahvamajanduses samuti kasvab 2 miljoni isiku võrra, siis palkade kogusumma suureneb 14,5 prots. võrra ja ulatub 1938. aastal umbes 94 miljardi rublale. Maal põllumaja-andustoodangu kasvu mõjul kolhoosnike sissetulekud samuti märksa tõusevad. Nii siis rahva ainealine tase jätkab töö-produktiivsuse pideva kasvu alusel ka 1938. aastal tunduvat tõusu.

Töölisklassi ja seejärel ka kogu töörahva kultuurilis-tehnilise ja ühtlasi ainelise taseme järkjärgulise tõstmise sihiga inseneride ja tehnikute tasemele 1938. aasta kava näeb ette kutse- ja üldhariduse edasise arendamise kõigil majandusaladel. Õpilaste arv üldhariduslikes alg- ja keskkoolides ula-tub 1938. aastal 33,3 miljonile, s. o. suu-reneb 3,5 miljoni võrra 1937. aasta vas-tu. Kõrgematesse õppeasutustesse vas-tuvõetavate arv suureneb veerandi võrra ja ulatub umbes 170 tuhandele, kuna tehnikumidesse — 385 tuhandele. Teha-ste õpilaskoolidesse võetakse vastu 270 tuhat isikut. Ühtlasi kasvab ka ilma elukutselise töö katkestamiseta õppijate arv kutsehariduslikel kursustel.

Laiendamisele tuleb tervishoiu-asutuste võrk, eriti laste jaoks. Sünnitusvoodite arv tõuseb 1938. aastal 20 prots. võrra, kuna alaliste kohtade arv päevastes lastekodudes veel rohkem — 40 prots. võrra.

Nõukogude Liidu jõukuse kasvu näi-tab riigieelarve suurenemine. Rii-

gieelarve tulude kasv 1938. aastal ulatub umbes 20 miljardi rublale, võrreldes 1937. aastaga.

Rahvamajanduse arendamise 1938. a. kava teostamiseks on vajaline mitte ainult töötajate arvu kasv ja nende töö-produktiivsuse tõstmine, vaid ka ülisuure ehitustööde programmi täitmine. Ehitustööde kogus suureneb 1938. aastal, võrreldes 1937. aastaga, enam kui 30 prots. võrra.

Erilist tähelepanu pühendatakse ehi-tustöödele rasketööstuses, kus nende kogus peab suurenema enam kui 50 prots. võrra.

Selle tagajärjel rajooni-õlektrijõu-jaamade võimsus (rasketööstuse süs-teemis) suureneb enam kui 800 tuhande kilovati võrra. Kütteainetetööstuses asu-vad tegevusse 39 kivisõekaevandust li-gi 26 miljoni tonnilise võimsusega, kuna 18 miljoni tonnilise võimsusega 24 kae-vanduse ehitus jääb veel pooleli. Metal-lurgia alal asuvad töösse 6 kõrgahju, 11 martinahju, 6 valtsimismasinat jne; idas alustatakse uue mustmetallurgia-tehase ehitamist; tegevust alustavad 3 vasesulatamise kombinaati, 2 nikkel-kombinaati. Masinaehituse alal töö-pinkidete haste võimsus tõuseb 5 tuhan-de tööpingi võrra. Tsemenditööstuses viiakse lõpule rea tehaste ehitamine. Toitainetetööstuses lastakse käiku mit-mesugusi uusi ettevõtteid 1.250 mil-joni rublalises koguväärtuses. Paberi-vabrikute võimsuse kasv ulatub 1938. aastal 149 tuhande tonnile, kuna 1937. aastal käiku lasti vaid 2 tuhat tonni.

Põllumajanduses 1938. aastal luuakse üle 500 täiesti uue masinatraktorijaama. Põhiülesandeks on traktorite ja nende juure kuuluvate põllutöömashinate arvulisest vahest tekkinud pinge kao-tamine. Selle tulemusena 1938. aastal teraviljade koristamine toimub sovhoo-sides täies ulatuses mehhaniseeritult, ku-na kolhoosides — pooles ulatuses.

Raudteetransport saab 1938. aastal ehitustöödeks üle 5 miljardi rubla, mil-line summa peaosas läheb raudteedevõr-gu laiendamisele. Nii lõpetatakse sel aastal teise rööbaste paari asetamine Si-beris magistraalliinil ja Kauges-Idas. Veetransport saab uusi laevu : sisevele-

laevastik täieneb enam kui 100 laeva ja merelaevastik — 12 laeva ja 3 ujuvdoki võrra.

Kaubandusvõrgu arendamiseks on määratud suuri summasid, millised 60 prots. võrra ületavad 1937. aasta kapitalimahutusi sellesse alasse.

Koolide ehitustööd arenevad laiaulatuslikult. Õppeaasta alguseks lastakse käiku üle 800 täielise ja mittetäielise keskkooli. Tegevust alustavad 9 uut teatrit ja 67 kino.

Toodud ehitusobjektide loetelu moodustab vaid väikese osa 1938. aasta ehitustööde üldkogusest. Erilist tähelepanu juhitakse ettevõtete põhifondide kapitaliremondile, milliseks otstarbeks minevaid summasid on tugevasti suurendatud.

Ehitustööde plaanis leidub rida suurimaid objekte, millised omavad suure tähtsuse tulevikus. Siia kuuluvad Baikali-Amuuri raudteemagistraal, Kuibõschevi, Rõbinski ja Uglitshi hüdrosolemed, millised avastavad suurimaid odava elektrijõuallikaid ja ka baasi tohutute põllumajanduslike pindalade niisutamiseks.

1938. aasta rahvamajandusplaan omab rea erijoone, mis on tingitud otsese sõjaohu tekkimisest Nõukogude Liidule. Riigikaitse igakülgne tugevdamine omas esmajärgulise osa 1938. a. plaani koostamisel. Sellele vihjab rasketööstuse (kuhu kuulub ka riigikaitsetööstus) toodangu tõusu kõrge tempo. Kapitalimahutuste määratu kasv riigikaitsetööstuse ehitustöösse, 1937. aastaga võrreldes, kindlustab lennukite, tankide, kahurite ja muu riigikaitseliku toodangu valalise juurekasvu.

1938. aasta plaan on suures osas pühendatud kahjurite tegevuse tagajärgede likvideerimisele Nõukogude Liidu rahvamajanduses. Teatavasti juhtivatel kohtadel asunud kahjurid tekitasid suuri kahjusid paljudel majandusaladel. Märgime neist siinkohal rahvamajanduse planeerimise alal tehtuid, kuigi kaugeltki mitte kõiki.

Nõukogude Liidu riiklikus plaanikomisjonis (Gosplan) vägagi tähtsatel ja juhtivatel kohtadel pikemat aega pesitsenud kahjurid desorganiseerisid ja pi-

durdasid rahvamajanduse arengut, kasutades selleks majanduse planeerimist, milline Nõukogude Liidus omab ju mõõduandva tähtsuse kogu maa arengule. Kahjuritöö selles asutuses pidi seetõttu andma mõjuvaid tulemusi.

Kõigepealt kahjurid tekitasid ebaproportsioone rahvamajanduse üksteisega otseselt seotud tootmisalade vahel kui ka tootmise ja tarvituse vahel. Näiteks koostati plaanid nõnda, et turbiinide juure kuuluvate katelde toodang osutus väiksemaks kui turbiinide eneste toodang; autokummide toodang hoiti madalamal autode toodangust; tekstiiltööstusmasinate ehituse alal pidurdati värtmate tootmist, mille tõttu tekkis mittevastavus tekstiiltööstuse kudumis- ja ketramisvõimsuste vahel.

Ettevõtete geograafilise paigutuse alal näiteks tsemenditööstuse arengut Nõukogude Liidu idapoolsetes rajoonides pidurdati, kuigi seal leidub suuri toorainete lademeid selleks, ja nii tuli tsementi vedada tuhandete kilomeetrite kauguselt Nõukogude Liidu Euroopa osast, mis asjatult koormas niigi pinges all töötavaid raudteid ja tegi tsemendi kalliks. Sama mahukat saadust — metsa veeti kesk- ja lõunarajoonides tarbeks mitte põhjast, kus küllaldaselt metsa olemas, vaid ülekoormatud Siberi raudteed idast. Sihikindlalt pole üksikutele tehastele, milledest mõned valmistavad vägagi tähtsaid saadusi, loodud paaris-mehi teistes rajoonides, ja seetõttu tuleb neid saadusi vedada laiali üle kogu maa.

Kaubanduse planeerimises oli kahjuritöö suunatud eeskätt kaupade rajoonidevahelise jaotuse desorganiseerimisele. Plaanid olid koostatud sellaselt, et kõrge turutoodanguga põllumajandusrajoonidesse, kus valitseb eriti suur nõudmine kaupade järele, veeti tööstus-saadusi napilt, kuna samal ajal teised, vähema kaubanõudmisega rajoonid olid üleküllastatud tööstuskaupadest. Sel teel kogus mitmesaja miljoni rubla eest asjatult seisvaid kaupu.

Põllumajanduses tekitati ebaproportsioone karjaarvu ja söödabaasi vahel; samuti sordivilja ala oli korratusse viidud jne. — Finantside planeerimise alal

kahjuritöö oli juhitud rahaliikluse desorganiseerimisele pankade kassaplaani abil; need osutusid mitte rahaliiklust reguleerivaks teguriks, vaid pigem pankade kassareservide liikumise statistiliseks kokkuvõtteks.

Ehitustööde alal oli kahjuritel kõige tarvitavamaks võtteks ehitustöödeks kasutatavate materjalsete ressursside pihustamine ja ehitustööde kinnikülmetamine. Alaline projektide ja eelarvete ümbertöötamine hiiglehituste suhtes põhjustas ehitustähtaegade äärmiselt pikaks venimise, neisse mahutatud rahaliste ja materjalsete ressursside kinnikülmanise. Selle tagajärjel rida ehitusi, milledesse on juba mahutatud kümneid, sadu miljoneid rublasid, tänini ei anna

valmistoodangut. Ressursside pulveriseerimine rohkearvuliste ehituste vahel selle asemel, et vajalisel määral koondada ressursse tähtsamate ehituste kiiremale läbiviimisele, samuti pidurdas ehituste valmimist ja venitas ehitustöid paljude aastate peale.

1938. aasta rahvamajanduskava sisaldab abinõusid nende ja teiste rohkete kahjuritöö tagajärgede likvideerimiseks, ja kahtlemata peaks nende teostamine andma senisest suuremat hoogu rahvamajanduse üldarengule.

Käesoleva aasta plaani täitmise põhitulemused aasta I veerandi ja osalt järgmiste kuude kohta on toodud allpool, „Nõukogude Liidu majanduse“ osas.

Tervishoid Nõukogude Liidus.

ЗДРАВООХРАНЕНИЕ В СССР.

Üldjooni.

Общие черты.

Tervishoid, s. o. abinõude süsteem, millised on suunatud haiguste leviku vähendamisele, surevuse langetamisele, rahva kehalise tervise tugevdamisele, omab tähtsa seisukoha rahva üldise heaolu tõstmises ja seega ka rahvamajanduse arendamises. Ja kuna Stalini sõnade järgi „kõigist maailmas leiduvatest väärtuslikest kapitalidest on kõige väärtuslikumaks ja kõige otsustavamaks kapitaliks inimesed, kaadrid,“ siis Nõukogude valitsus juba kodusõja ja blokaadi raskest olukorras püüdis leida ja leidiski vahendeid ning võimalusi rahva tervisliku seisukorra parandamiseks. Seda enam, et tsariaegses Venes oli laialdaste rahvahulkade tervishoid täiesti hooletusse jäetud. Nii linna kui ka maa töötajatemasside äärmiselt halb ainealine seisukord, nende hoolimatu ekspluateerimine, ühiskondlikku aktiivsust takistav poliitiline surve, madal kultuuriline tase — kõik see ühenduses tervishoiuala arenematus ja korraldamatusga lõi soodsa pinna nakushaigustele, millised hävitasid aastas miljoneid elusid. Umbes veerand kõigist haigustest oli otseselt tingitud halbade majandus- ja elutingimustest. Surevus oli väga kõrge, ulatudes maailmasõjaeelsel aastakümnel 28—30 peale 1000 elaniku kohta. Maailmasõja ajal üldine majanduslik olukord ja sellega käskikäes ka rahva tervislik seisukord muutus veelgi järsult halvemaks. Seega Nõukogude valitsus sai paranduseks äärmiselt väikesele ja viletsas seisukorras oleva tervishoiuasutuste võrgu ja ühtlasi kõrge surevuse, tüüfuse, röugete ja koolera taudid, samuti laialt levinud tuberku-

loosi, süüfilise, trahoomi (silmmamarjahaiguse) ja teisi haigusi.

Nõukogude valitsusel õnnestus käsi-käes töötajate isetegevusega mitte ainult võita hävitavaid taude, vaid ka üldse laialt arendada rahva tervishoidu, pühendades erakordset tähelepanu võitlusele laste surevusega, emade ja laste tervishoidlikule kaitsele, võitlusele sotsiaalsete haigustega, kõigile kättesaadava tasuta arstiabi võimaldamisele. 20 aasta kestel on Nõukogude tervishoid saavutanud suurimat edu kõigil oma aladel.

Tervise eest hoolitsemine leidis väljenduse Nõukogude Liidu põhiseaduses, mille paragrahv 120 lausub: „NSVL kodanikel on õigus aineliseks kindlustuseks vanaduses, samuti — haiguse ja töövõime kaotamise korral. Seda õigust kindlustavad tööliste ja ametnike kindlustuse arendamine riigi kulul, maksuta arstiabi töörahvale, laialdase kuurortide võrgu kasutada andmine töörahvale.“ Nõukogude põhiseadus teatavasti kindlustab seaduse näol seda, mis on juba tegelikult teostatud Nõukogude Liidus. Seega ka kõik temas tervishoiu kohta öeldu on juba ellu viidud.

Rahva tervishoiuala juhtivaks peakeskuseks on Nõukogude Liidu tervishoiu-rahvakomissariaat. Liiduvabariikides ja autonoomsetes vabariikides toimub tervishoiuala valitsemine oma tervishoiu-rahvakomissariatide kaudu, kes oma tegevuses alluvad Nõukogude Liidu tervishoiu-rahvakomissariaadile. Neile alluvateks kohapealseteks tervishoidu korraldavateks asutusteks on oblastite, rajoonide, linnade jne. töörahva saadikute nõukogude täitvate komiteede vastavad osakonnad.

Millist määratud hoolt on kantud tervishoiu arendamise eest, näitab kõige kokkuvõtlikumal kujul riiklike kulutuste kogusumma kasv tervishoiu, selle hulgas ka kehakultuuri, peale:

Riigikulud rahva tervishoiu peale.

Расходы государства на здравоохранение.

1913. a. —	129 miljon. rbl.
1928. a. —	622 „ „
1933. a. —	2.573 „ „
1937. a. —	umb. 7.600 „ „

Need arvud, sisaldades küll ka kohalike valitsemisasutuste (linna- ja külanõukogude jne.) kulutusi, ei haara veel kõiki kulutusi rahva tervishoiu peale, sest näiteks 1937. aastal anti samaks otstarbeks sotsiaalkindlustuse eelarve ja ettevõtete eneste poolt veel umbes 1 miljard rubla. Kuid toodud tabel on küllaldane arengu iseloomustamiseks, ja see näitab tervishoiu peale kulutatavate summade tõusu 1937. aastaks, võrreldes tsariaegse 1913. aastaga (kohalike omavalitsuste kulud ühesarvatult), tervelt 60-kordseks. Arvestades vahepealse hindade tõusuga, osutub kasv siiski mõnekümnekordseks, kuna aga rahvastiku arv samal ajal on suurenenud vaid umbes ühe viiendiku võrra.

Ehitustöödeks tervishoiu alal (haiglate, sanatooriumide jne ehitamine, siseseadete muretsemine ja muu) kulutati neist summadest I viisaastaku (1929—1932) kestel 730 milj. rbl. kuna II viisaastaku (1933—1937) kestel — umbes 3 miljardit rubla, sellest 1937. aastal — umbes 1 miljard rubla.

Nõukogude tervishoiu põhiülesandeks, mille poolest ta erineb selle ala korraldusest muus maailmas, on pearõhu asetamine haiguste ärahoidmisele ja seega rahva füüsilise seisukorra parandamisele. Selle kõrval muidugi ka haiguste ravimine omab tähtsa koha.

Nõukogude Liit on ainukeseks maaks maailmas, kus kogu rahvas ilma erandita saab tasuta kvalifitseeritud arstiabi kõigil selle aladel.

Raviabi.

Лечебное обслуживание.

Rahva tervise eest hoolitsemine leidis eeskätt väljenduse ravimis-profilaktiliste (s. o. haiguste ravimise ja nende ärahoidmise) asutuste võrgu kasvus, uute haiglate, polikliinikute, ambulantside, sanatooriumide ja puhkekodude asutamises. Selle tulemusena voodite arv haiglates tõusis maailmasõjaeelisel 1913. aastal olnud 176 tuhandelt umbes 600 tuhandele 1937. aastal, s. o. 3½ korda. Samal ajal ambulantside ja polikliinikute arv suurenes 1913. aasta 5,6 tuhandelt 27 tuhandele 1935. aastaks, s. o. 5-kordseks; viimastel aastatel, millega kohta arvud pole käepärast, on see arv kahlemata märksa tõusnud.

Üksikutes liiduvabariikides, millised olid tsaristliku Vene asumaadeks, on kasv veelgi grandioossem. Näiteks Armeenias ambulantside ja polikliinikute arv tõusis 1913. aasta 16 pealt 276 peale, Turkmenistanis — 17 pealt 360 peale, Usbekis — 54 pealt 1,2 tuhande peale. Haigevoodite arv tõusis Usbekis vastavalt 800 pealt 13,4 tuhandele, Kirgiisias — 100 pealt 2,3 tuhande peale (1937. a.). Sama on maksev ka teiste säärraste liiduvabariikide kohta.

Käsikäes arvulise tõusuga on muutunud raviasutuste tegevuse iseloom ja kvaliteet. Laialt on arendatud spetsialiseerunud arstiabi. Ka kõige kaugemates Nõukogude Liidu nurkades leiavad laialdast kasutamist röntgen, füsioterapia, vere ülekandmine jne.

Nõukogude ajal loodi terve võrk erilisi raviasutusi, millised revolutsioonieelses Venes hoopis puudusid. Sellasteks on laste- polikliinikud, tuberkuloosi, suguhaiguste ja teised erilised nõuandlad (*dispensaire'id*), s. o. asutused, millega ülesandeks on mitte ainult haigete ambulatoorne ravimine, vaid ka haiguste ärahoidmine elu- ja töötingimuste parandamisele kaasaaitamise teel.

Suuresti on arendatud tööliste arstiabi andmist töö juures. Avati uut tüüpi raviasutusi käitistes: esimese arstiabipunkte, tervishoiupunkte, ambulantside ja polikliinikuid.

Ka maal on järsult suurenenud raviasutuste võrk ja muutunud nende tegevuse iseloom. Nende töö ei piirdu enam ravimisega, vaid haarab ka maaelanike tervisliku seisukorra parandamise. Võideldakse nakkushaiguste levimise vastu, süvendatakse emade- ja lastekaitset, levitatakse tervishoiualaseid teadmisi.

Tsaariaegses Venes olid laialt levinud niinimetatud sotsiaalsed haigused — tuberkuloos, suguhaigused, trahoom ja sügelis. Ent tõsist võitlust nende nakkushaigustega ei peetud, ja seetõttu nende levik võttis kohutava ulatuse.

Tsaariaegne Vene asus Euroopa maa-de seas ühel esikohtadest tuberkuloosi haigus- ja surmajuhtude rohkuse suhtes. Need vähesed asutused, millised tegutsesid tuberkuloosi vastu võitlemise alal, kuulusid heategevatele seltsidele. Nüüd aga on selle haiguse vastu võetud tarvitusele kõikvõimalikud abinõud. Praegu ulatub tuberkuloosi nõuandekoh-tade arv Nõukogude Liidus üle 1000. Peale selle on tuberkuloosihaigete jaoks olemas 20.000 haigevoodit haiglates ja 43.000 — sanatooriumides. Selle tulemusena on tuberkuloosi haigestumine ja surevus järsult vähenenud. Nii on Moskvast tuberkuloosi surevus vähenenud 1936. aastaks, võrreldes 1913. aastaga, poole peale. Saavutatud edusamme näitab veelgi eredamalt asjaolu, et näiteks 1935. aastal punaväkke võtmisel kutsealuste seas osutus enamikus rajoonidest sõjaväeteenistuseks kõlbatuid tuberkuloosihaiget 10—20 korda vähem kui 1913. aastal.

Eriti suured on saavutused võitluses suguhaigustega. Töötaolu likvideerimisega Nõukogude Liidus on kadunud prostitutsioon — suguhaiguste levimise peallikas. See asjaolu koos Nõukogude ajal loodud suguhaiguste vastu võitlemise raviasutuste laiaulatusliku võrguga põhjustas suguhaiguste leviku hoogsa vähenemise, eriti asjaste süüfilisse haigestumiste alal. Võrreldes 1913. aastaga, on säärase haigusjuhtude arv langenud linnades 13 korda, ja ka maal on langus suur. Võttes aga kõik süüfilise haigusjuhud, selgub, et nende arv kogu Nõu-

kogude Liidus on vähenenud 1913. aasta vastu 85 prots. võrra, s. o. 7 korda. 1935. aastal sõjaväeteenistuse kutsealuste seas Nõukogude Liidu linnades ainult 4 oblastis 28 seast, millede kohta andmeid olemas, leidus süüfilishaiget. Moskva, Harkovi, Sverdlovski, Kurski oblastite, Volgaäärsete sakslaste autonoomvabariigi, Valge-Vene, Armeenia ja Turkmenistani kutsealuste talupoegade hulgas ei leidunud ühtki süüfilishaiget. Muudes Liidu oblastites ainult üksi viimase viie aasta kestel on süüfilishaigete arv vähenenud 40—80 prots. võrra.

Mis puutub ainelise kehvuse ja kultuurilise arenematusse iseloomulikesse nakkushaigustesse — trahoomi ja sügelisse, siis need haigused olid eriti levinud tsarismi poolt kõige enam kurnatud rahvaste seas. 1935. aastaks nende haiguste peamistes pesades — Tshuva-schi, Tatari ja Kalmõki autonoomsetes vabariikides — vähenes trahoomi haigusjuhtude arv, 1913. aastaga võrreldes, 61—89 prots. võrra. Mitmes linnas trahoomihaigete protsent oli 1935. aastal 4—5 korda madalam kui 1913. aastal tolleaegses Peterburis. Noorsoo hulgas on edusammud veelgi suuremad. Samal aastal punaväkke kutsutute seas trahoomi tõttu kõlbatuteks tunnistatud osutus 10 korda vähem kui 1913. aastal. 11 oblastis ja vabariigis 27 hulgast, millede kohta andmeid olemas, ei olnud ühtki trahoomihaiget.

Veel suuremal määral on kahanenud sügelise levik, eriti neis rajoonides, kus ta vanasti kõige rohkem pesitses. Nii oli Tatari autonoomses vabariigis sügelishaigete arv juba 1933. aastaks vähenenud 96 prots. võrra, s. o. peagu tervelt (kadunud, ja haaras sõjaeelsete 7 prots. asemel vaid 0,3 prots. kogu sealsest rahvastikust. Mitmes linnas (Baku, Leningrad jne.) oli sügelishaigete arv vähenenud samaks ajaks 62—88 prots. võrra, s. o. 3—8 korda.

Erilise koha omab töötajate seas levinud mittenakkushaigustest song. Tsaariaegses Venes kehaline töö oli sageli kurnavalt raske. Seetõttu oli eriti suuresti levinud song, eeskätt maarahva seas.

Tööstuse ja põllumajanduse tehnika arenemisega Nõukogude Liidus ja raskete tööde mehhaniseerimisega töö muutus kergemaks, ja songi haigusjuhud on suuresti vähenenud. Võrreldes 1913. ja 1935. a. sõjaväe kutsealuste kohta käivaid andmeid, selgub, et mitmes rajoonis on songihaigete suhteline arv vähenenud 80—95 prots. võrra.

Nõukogude Liidus edukalt likvideeritakse sotsiaalsete haiguste leviku põhjusi — rahva kultuurilist arenematust ja ainelist kindlustamatust. Rahva aineline ja kultuuriline tase on järsult tõusnud.

Emade- ja lastekaitse.

Охрана матери и ребенка.

Tsaariaegne Vene asus laste surevuse suhtes ühel esimestest kohtadest Euroopa riikide seas. Selle peamiseks põhjuseks oli emade, kui laste otseste kasvatajate, raske ainealine seisukord.

Naiste ainelise mahajäämise kõrvaldamises on tehtud määratud edusamme, nagu seda kinnitab ka Nõukogude Liidu põhiseadus: „Naisele antakse NSV Liidus mehega võrdsed õigused kõigil majandusliku, riikliku, kultuurilise ja ühiskondlik-poliitilise elu aladel. Nende õiguste teostamise võimaluse naistele kindlustab naisele mehega võrdse õiguse andmine tööks, töötasuks, puhkuseks, sotsiaalseks kindlustuseks ja hariduseks, ema ja lapse huvide riiklik kaitse, raseduse korral naisele puhkuse andmine tööpalga edasimaksmisega, laialine sünnituskodude, lastesõimede ja -aedade võrk.“

Emad, kel 6 last, saavad iga järgmise lapse sündimisel riigilt iga aasta 2.000 rubla 5 aasta kestel pärast sündimist. 11-da lapse sündimisel ema saab ühekordse abiraha 5 tuhande rubla suuruses ja järgmisest aastast peale iga aastal 5 aasta kestel 3 tuhat rubla. Sama abiraha antakse ka iga järgneva lapse puhul. Naised on raseduse korral õigustatud nõudma ümberpaigutamist kergemale tööle, kusjuures palk jääb endiseks. Valju karistuse ähvardusel on keelatud rasedaid naisi tööle võtmata jätta või

töölt lahti lasta. Naised — ametnikud kui ka töölised — saavad enne ja pärast sünnitamist puhkuse kogusummas 112 päevaks täie palga edasimaksmisega. Naiskolhoosnikud on õigustatud saama puhkust kuuks ajaks enne ja kuuks pärast sünnitamist, kusjuures neile selle aja eest maksetakse nende harilik töötasu poolel määral.

Nõukogude Liidus on 20 aasta kestel asutatud laialdane emade ja laste kaitseasutuste võrk. Sünnituskodud, lastesõimed (s. o. päevased lastekodud), naiste ja laste nõuandepunktid, piimaköögid on pandud emade ja laste tervise kaitse teenistusse.

Revolutsiooniaelses Venes riik üldse mingit tegevust emade- ja lastekaitse alal ei avaldanud. Ainult arstide algatusel, heategevuse arvel ja üksikute omavalitsuste poolt näidati sellesuunalist tegevust. Seetõttu pole ime, kui 1913. aastal Venes leidis vaid 9 emade ja laste nõuandepunkti ning 11,2 tuhat kohta lastesõimedes, neist 550 alalistes.

Lastesõimed omavad suurima tähtsuse võitluses laste surevusega; ühtlasi nad võimaldavad naisel emakohuste täitmise kõrval tegeleda elukutselise tööga.

Sellest lähtudes on Nõukogude valitsus suurt hoolt kandnud lastesõimede ja nõuandepunktide arendamise eest. 1937. aastaks kohtade arv alalistes lastesõimedes tõusis 1,2 miljonile (peale selle hooajalistes sõimedes, eriti maal — 5—6 miljonile) ja nõuandepunktide arv — euam kui 4 tuhandele. Nõukogude valitsuse korraldusel peab 1939. aasta alguks kohtade arv sõimedes suurenema, võrreldes 1935. aastaga, kahekordseks, ka kolhoosides. Kolhoosid on huvitatud sellest, et sõimed töötaks mitte ainult suveti, vaid aasta läbi, eeskätt neis kolhoosides, kus naiste tööd kasutatakse kogu aasta kestel, nimelt loomakasvatuse kolhoosides ja tehniliste kultuuride kasvatamisega tegelevates kolhoosides.

Suure tähtsuse emade ja laste tervisele omab arstiabi sünnitamise juures. See ala oli kõige mahajäänumaks endises Venes. Isegi kubermangulinnades said sünnitusabi vaid ligi 10 prots. naistest

ja maakonnalinnades — ligi 1 prots., kuna maanaised sünnitasid ilma igasuguse arstiabi. Praegu on linnades kõigile naistele kindlustatud sünnitusabi; maal pole selleni veel jõutud, kuid ka siin on hiigelsamme tehtud. 1937. aasta keskpaigu oli raviasutustes 85 tuhat sünnitusvoodit ja kolhooside sünnituskodudes ning ämmaemandapunktides — 24 tuhat voodit, kuna tsaariaegses Venes oli 1914. aastal üldse vaid 6,8 tuhat sünnitusvoodit.

Sünnitusabi soetamise kõrval püütakse naistele vastavate vahendite abil kergendada sünnitust, ja praegu Nõukogude Liidus juba sajadtuhanded naised sünnitavad ilma tavatavast piinava valuta.

Naiste nõuandepunktid toimetavad alalist arstlikku järelevalvet rasedate naiste üle ja annavad neile ka sotsiaalset ja juriidilist abi. Laste nõuandepunktide ülesandeks on valvata esimestest elupäevadest peale laste kehalise arengu järele, anda neile arstiabi ja õpetada emasid laste eest hoolitsema. Kuna lapse normaalne areng suurel määral oleneb ta õigest toitmisest, siis piimaköögid varustavad emasid arsti näpunäidetel koostatava lisatoiduga lastele.

Täiesti uudsena on korraldatud vanemate laste tervishoid. On loodud laialdane laste polikliinikute, ambulantside, haiglate, eriliste lastesanatooriumide võrk nii koolieelsete kui ka kooliealiste laste tarvis. Miljoneid lapsi saadetakse suveti linnadest maale terviskosulatusesse.

Kuurordid, sanatooriumid ja puhkekodud.

Курорты, санатории и дома отдыха.

Nõukogude Liidu põhiseadus lausub: „NSVL kodanikel on õigus puhkuseks. Puhkuse õiguse kindlustavad tööliste rõhuva enamuse tööpäeva lühendus 7 tunnini, töölistele ja ametnikele iga-aastase puhkuse maksmapanek tööpalga edasimaksimisega; laialise sanatooriumide, puhkekodude, klubide võrgu töörahvale kasutada andmine.“

Nõukogude Liidus on varemalt rikkaste, varandusega kihtide ainukasutada olnud kuurordid, sanatooriumid ja puhkekodud täieliselt üle läinud töötajate üld-

omandusse. Nende suuresti laiendatud võrku kasutavad miljonid töötajad. Puhkekodud ja sanatooriumid on avatud aasta läbi, mis võimaldab korraliku puhkuse suvel kui ka talvel. Puhkekodud asuvad tavaliselt linnade läheduses; erilise populaarsuse omavad ühepäevased puhkekodud. Praegu on neid olemas kõigis Nõukogude Liidu linnades ja tööstusrajoonides. Tegutsevad ka erilised laste sanatooriumid, metsakoolid ja puhkekodud, kus õpivad, parandavad tervist ja puhkavad lapsed. Praegu on ehitusel üleliiduline eeskujulik lastekuurt Eupatoorias. On tekkinud uus liik puhkekodusid, nimelt rasedate ja rinnalapsi omavate naiste tarbeks. Suurel arvul leidub ka puhkekodusid ja sanatooriume kolhoosnike tarbeks.

Nõukogude riik kulutab määratud summasid puhkekodude ja sanatooriumide peale. Ainuüksi sotsiaalkindlustuse eelarve kaudu on nende peale, kuurordid ühesarvatult, I viisaastakul (1929—1932) kulutatud 264 miljonit rubla, kuna II viisaastaku esimesel 4 aastal (1933—1936) — 1,3 miljardit rubla, s. o. viis korda rohkem. Voodite arv sanatooriumides kasvas 36 tuhandelt 1928. aastal ligi 100 tuhandele 1937. aastaks ja puhkekodudes (ametiühingutele kuuluvates) — enam kui 100 tuhandele. Kogu sanatooriumide ja puhkekodude (ilma ühepäevasteta) võrgu poolt teeniti 1927/28. aastal 511 tuhat töötajat, kuna 1936. aastal — 2 miljonit; peale selle samal 1936. aastal ühepäevastest puhkekodudest käis läbi 1,2 miljonit inimest.

Sanitaarolud ja võitlus taudidega.

Санитарные условия и борьба с эпидемиями.

Elukorterite ebatervislik seisukord, veevarustuse ja kanalisatsiooni puudumine paljudes kubermangulinnadeski, sanitaarne ebakultuursus koos rahva üldise kehvusega — kõik see lõi soodsa pinna taudide levikule tsaariajal, ja Nõukogude Liit sai koormava päranduse röugete, korduva ja plekilise tüüfuse, koolera, laste nakkushaiguste jne massilise leviku näol.

Nüüd on Nõukogude Liidu sanitaarne seisukord põhjalikult muutunud, tänu

riigi poolt selleks otstarbeks antud määratutele summadele. Rohkel arvul on ellu kutsutud sanitaar-bakterioloogilisi instituute, laboratooriume, desinfitseerimisjaamu ja -punkte, malaariajaamu ja -punkte. Kaitsepookimisi toimetatakse massilises ulatuses.

Tarvitusele võetud abinõude tõttu on saavutatud suuri edusamme võitluses taudidega. Juba 1935. aastaks oli taudide haigusjuhud, võrreldes 1913. aastaga, järsult vähenenud. Haigestumine rüugetesse on vähenenud 96 prots., difteeriasse 80 prots., kõhutüüfusse — 71 prots., sarlakitesse ja verisse kõhutõvesse — ligi 50 prots. võrra. Nagu sellest näha, on rõuged peagu täiesti kadunud, kuna teised haigused on vähenenud kaks kuni viis korda. Kui revolutsioonielses Venes iga aasta haigestus rüugetesse üle 100 tuhande isiku, siis praegu kogu Nõukogude Liidus vaid üksikud (1937. aasta 9½ kuu kestel 34 isikut). Korduv tüüfus oli omal ajal levinud kõigis Venemaa nurkades; nüüd aga on ta paljudes oblastites ja vabariikides kadunud massilise haigusena ja tuleb ette vaid üksikjuhtudel. Laste surevus nakkushaigustesse, milline oli eriti kõrge endises Venes, on vähenenud kolm korda.

Taudide vähenemine on tööliste, kolhoosnike ja kõigi teiste töötajate heaolu tõusu, kommunaal- ja elumajade ehitustööde kasvu, kogu kultuuri, eriti sanitaarse, tõusu tulemuseks.

Rahvamajanduse hiigelareng on Nõukogude tervishoiule esitanud uusi suuri ülesandeid kutsehaiguste ja õnnetusjuhtude ärahoidmise alal. Uued tööstushiiqlased, millised on ehitatud tehnika ja teaduse viimase sõna järgi valgete, avarate ja soojade tööruumidega, kõige moodsamate masinatega, moodsa ventilatsiooniga, duschiseadetega, puhketubadega, einelaudade ja söögisaalidega, rohelist maa-aladega, loovad kõik eeldused terveks tööks. Tsaariaegselt Venelt päritud käitised on täiesti muutunud nende põhjaliku tehnilise ümberehitamise tõttu. Kõige raskemad, tömahukamad tööd järjest enam mehhaniseeritakse; tervisele kahjulikud töö-

protsessid hermetiseeritakse ja isoleeritakse.

Töökaitse abinõude peale kulutatakse suuri summe. Tööliste tervise eest hoolitsemine töö juures käitistes toimub eriarstide juhatusel; sama sihiga on käitistes organiseeritud ambulante, polikliinikuid jne. Tööolude põhjalik paranemine ja töötajate arstlik-sanitaarne teenimine on tunduvalt vähendanud õnnetusjuhusi.

Kehakultuur.

Физическая культура.

Üleliiduline kehakultuuri- komitee juhib ja planeerib kogu kehakultuuriala üle Nõukogude Liidu. Oma funktsioonide kohtadel teostab ta talle alluvate oblastite, rajoonide ja linnade kehakultuuri-nõukogude kaudu.

Kehakultuuri põhiideeks Nõukogude Liidus on anda kehalist kasvatust kõigile töölistele ja teistele töötajatele ning sellega arendada nende tervist ja heaolu. Seega osutub kehakultuur üheks tähtsaks teguriks Nõukogude tervishoiu peaülesande teostamises — haiguste ärahoidmises.

Nagu kogu tervishoiuala, nii ka kehakultuur oli tsaariaegses Venes nõrgal järjel. 1. jaanuariks 1937. a. oli aga Nõukogude Liidus juba 649 staadioni, 7.208 spordiplatsi, umbes 3.000 kehakultuurihoonet ja -halli (neist esimesi ligi 300), 342 veejaama ja 2.674 suusajaama. Täisealisi isikuid, kes süstemaatiliselt harrastavad kehakultuuri, oli 1935. aasta andmetel 8,7 miljonit, neist naisi umbes 2 miljonit; see arv oli nüüdseks tõusnud umbes 10 miljonile.

Kõik Euroopas tuntud spordialad leiavad harrastamist Nõukogude Liidus. Eriti populaarsed on kergejõustik, jalgpall, suusasport, ujumine ja võrkpall, nagu nähtub vastavate spordiorganisatsioonide liikmete arvudest 1934. aasta kohta, mil kergejõustikuga tegeles 2,1 miljonit, jalgpalliga 1 miljon, suusasportiga samuti 1 miljon, ujumissportiga 950 tuhat ja võrkpalliga 860 tuhat isikut. Laialt on levinud langevarjusport.

Kuivõrd tõsiselt Nõukogude Liidus suhtutakse kehakultuuri, näitab ka see, et isikute arv, kes on täitnud mitmekestisel spordi- ja riigikaitsealadel ettenähtud minimaalnorme, millised annavad õiguse erilise GTO (s. o. „valmis tööks ja riigikaitseks“) I järgu märgi kandmiseks ja annavad seega tunnistust nende igakülgsest kehalisest kasvatusesest, — ulatus 1937. aasta alguseks 4,4 miljonile, neist üle 400 tuhande naise.

Nõukogude kehakultuur omab silmapaistva seisukoha maailmas. Möödunud aastal oli juba 26 maailmarekordi Nõukogude sportlaste nimel, eriti raskejõustiku alal, kus nad omavad 15 maailmarekordi ametlikult registreeritud 39 seast.

Laialt on arenenud ka ekskursioonid ja turism. Nad võimaldavad mitte ainult rikastuda uute muljete ja teadmistega, vaid ka korralikult puhata.

Nagu kõigest sellest nähtub, muutub kehakultuur järjest tõhusamaks töötajetehamasside tervise karastamise vahendiks.

Arstiteadus.

Медицинская наука.

Teatavasti oli tsariaegses Venes keskmisi ja kõrgemaid arstiteaduslikke õppeasutusi vaid vähesel arvul, ja vastavalt sellele ka arstiliku personaali arv oli väga napp.

Nõukogude valitsuse poolt tarvitusele võetud abinõude mõjul on praegu seisukord hoopis teine. 1913. aastal tegutses üldse 16 kõrgemat arstiteaduslikku õppeasutust (või teaduskonda), ja kogu Siberi ning Kauge-Ida kohta tuli vaid üks arstiteaduskond, kuna Kaukasuses ja Kesk-Aasias nad üldse puudusid. Nüüd töötab Nõukogude Liidus 70 arstiteaduslikku ülikooli. 1913. aastal õppis arstiteadust 24 tuhat üliõpilast, nüüd aga — umbes 100 tuhat. Selle tulemusena on arstide arv tõusnud ligi 5-kordsseks, nimelt 1913. aasta 19,8 tuhandelt umbes 100 tuhandele. Eriti kiiret kasvu näitab arstide arv rahvusvabariikides, näites Usbekis tsariaegsete 128 pealt 2,2 tuhandele, Tadshikistanis — 13 pealt 322 peale.

Naisarstid omavad täielise üheõiguse meesarstidega. Sõjaeelse 20 tuhande arsti seas leidis vaid 2 tuhat naist, ja isegi see võrdlemisi väike protsent tekitas tõsist võistlust meesarstidele, sest naisarsti keskmine palk oli tol ajal 25—30 prots. madalam meesarsti omast. Praegu umbes pooled kõigist arstidest Nõukogude Liidus on naised. Ainelist võistlust nende vahel enam pole, sest palgad on mõlematel võrdsed sama kvalifikatsiooni ja teenistuskoha juures. Töötaolu arstide seas ei tunta, sest kogu rahvamajanduse arenguga suureneb jõudsasti ka tarvidus arstide järgi. Arstide tööpäeva pikkus haiglates on seadustega määratud kindlaks 6 tunnile, kuna eriti rasketel töödel (nagu röntgeni alal) 4 tunnile. Maa-arstidele korraldatakse kvalifikatsiooni tõstmise sihiga iga kolme aasta ja linnaarstidel — iga viie aasta takka tasuta kursuseid.

Arstiteaduslike ülikoolide kõrval kasvab ka arstiteaduslike keskkoolide võrk (velskerite, ämmaemandate jne. ettevalmistamiseks). Seda näitab nende õpilaste arvu suurenemine 1913. aasta 8,3 tuhandelt 231 tuhandele 1937. aastal.

Arstiteaduse arenemisele on Nõukogude Liidus loodud kõikvõimalikud eeldused. Kõige tähtsamaks neist on need tohutud summad, milliseid riigi poolt antakse arstiteaduslike uurimistöodega tegelevate asutuste ja instituutide ülalpidamiseks ja ehitamiseks. 1937. aastal näiteks määrati selleks otstarbeks sadu miljoneid rublasid, ligi 10 korda rohkem kui 1934. aastal. Seetõttu on selaste arstiteaduslike asutuste ja instituutide arv tõusnud 257 peale 15,4 tuhande teadusliku tööjõuga (1934. a.), kuna 1917. aastal oli neid vaid viis.

Nõukogude Liidus iga uus leiutis, teaduslik saavutus arstiteaduse alal leiab otseteed ärakasutamist laialiste rahvamasside tervishoiu huvides. See teooria seotus praktikaga on põhimõtteks kõigil Nõukogude aladel, nagu see väljendub Stalini sõnades: „Teadus, mis on katkestanud sidemed praktikaga, kogemus- tega, — on see siis veel teadus?“

Üldtulemused.

Общие итоги.

Hoolitsemine inimese, ta elu ja terve eest, hoolitsemine ema ja lapse eest iseloomustavad Nõukogude Liidu valitsemisorganite tegevust. See hoolitsemine inimeste eest, töö- ja elutingimuste tervendamise eest toetub võimsale ainelinele baasile, milline on loodud Nõukogude rahvamajanduse eduka arenguga, eriti tööde mehhaniseerimisega tööstuses ja põllumajanduses.

Kogu tervishoidliku tegevuse lõpptulemuseks on rahva surevuse kiire langus Nõukogude Liidus. 1913. aastal tuli 28,3 surmajuhust iga tuhande elaniku kohta, kuid 1926. aastal — 20,9. Maailmasõjaeelsete 25 aasta kestel surmajuhuste arv Venes vähenes kokku vaid 4 võrra iga tuhande elaniku kohta. Muuseas Moskvas oli surevuse koefitsient 1913. aastal 23,1 iga tuhande elaniku kohta 1926. aastal aga — 13,4; laste surevus Moskvas langes vastavalt 27 pealt iga saja lapse kohta 12 peale. Võrreldes kodusõja aastatega (1918—1921) on üldine surevus Nõukogude Liidus langenud ligi poole peale. 1931. aastal surevus ulatus Nõukogude Liidus 19,4 peale tuhande isiku kohta, ja praegu hinnatakse teda umbes 17 peale.

Mis puutub sündivusse, siis see kogu Nõukogude Liidus võrdus 1926. aastal 44-le iga tuhande elaniku kohta ja 1931. aastal — umbes 42-le 1913. aastal olnud 45,5 vastu. Aastane rahva juurekasv ulatus seega 1926. aastal 23,1 inimesele iga tuhande elaniku kohta ja 1931. aastal — umbes 22-le, kuna 1913. aastal ta võrdus 17,2-le. Rahva juurekasv on võrratult kõrgem kui kõigis teistes Euroopa riikides, ja seda nimelt kõrge sündivuse tõttu.

1939. aastal Nõukogude Liidus korraldatav rahvaloendus annab täpse pildi rahva sündivuse, surevuse ja juurekasvu praegusest seisukorrast, võrreldes eelmise 1926. aasta loenduse andmetega. 1930. ja järgnevate aastate kohta toodud arvud on saavutatud umbkaudsete arvutuste põhjal.

Surevuse langusega käsikäes käib

rahva eluea väga jõudus tõus. Meeste keskmine vanus ulatus tsaariaegses Venes 1907.—1910. a. 31,9 aastale, Nõukogude Liidus aga juba 1926/27. a. — 41,9 aastale. Naiste keskmine vanus tõusis vastavalt 33,9 aastalt 46,8 aastale.

Emade tervislikku seisukorda iseloomustab vastsündinu kehaline areng. Vastsündinute kehakaal on täiesti rahuldav: reas linnades võrdub ta keskmiselt 3.300—3.600 grammile; sageli ulatub ta 4.000 ja rohkem grammile.

Rahva kehalise arengu taset määravad kehakaal, kasv, rinnakorvi ümbermõõt jne. Noorsoo tervist saab jälgida noorte kutsumisel sõjaväeteenistusse. Ja siin selgub, et noorte kehaline seisukord on eriti järsult paranenud viimastel aastatel. Linnanoorsoo aastakeskmine kaalu juurekasv osutub II viisaastaku aastatel 2—4 korda kõrgemaks kui 1927.—1933. a. Näiteks Moskvas ja Moskva oblastis on viimase 6—7 aastaga kutsealaste kaal suurenenud keskmiselt 1,5—2 kg ja rinnakorvi ümbermõõt — 1,5—2 sm võrra.

Sama edukat füüsilist arengut võib märgata ka maanoorsoo juures. Ajavahemikul 1927.—1935. a. enamikus rajoonidest suurenes kutsealuste kaal keskmiselt 1,5—2 kg ja rinnakorvi ümbermõõt — 1—2 sm võrra. Noorsoo kehalise arengu tõus on Nõukogude Liidus üldiseks nähteks.

Noorsoo füüsilise seisukorra kiirest arengust annavad tõendust ka andmed kutsealaste seas leitud kehaliselt arenematute kohta. Nende andmete kõrvutamise 1935. ja 1913. a. kohta näitab, kui võrd kaugele on jõudnud oma füüsilises arengus Nõukogude noorsugu tase, millel asus tsaariaegse Vene noorsugu. Tsaariaegses Venes paljudes kubernangudes isegi kuni 45 prots. kutsealustest praagiti välja kõlbmatutena või neile anti haiguse tõttu ajapikendust. Nüüd kõlbmatute arv enamikus vabariikidest ja oblastitest ei ületa 3—4 prots. Seejuures tuleb pidada silmas, et nõuded kutsealuste füüsilise arengu suhtes on praegu palju kõrgemad kui vanal Venemaal.

1935. aasta kutsealuste tervisliku seisukorra suhteliselt kõrgem tase väärrib erilist tähelepanu, sest see noorsugu sündis maailmasõja eelpäevil, ja tal tuli oma lapsepõlves läbi teha 1914.—1920. a. viileisusi. Sellest hoolimata on ta märksa ületanud sõjaeelse noorsoo füüsilise arengu taseme. See on kõrgeks tunnustuseks praegusele tervishoiu-korraldusele.

Nõukogude tervishoiu saavutused on vastuvaidlematult ülisuured. Seda tunnustavad ka välismaalised autoriteetid. Inglise Newsholm, kes pikemat aega oli Inglise tervishoiu juhiks, ja ameeriklane Keensbury, tuntud seltskonnategelane, avaldasid pärast Nõukogude Liidu külastamist raamatu pealkirja all: „Punane arstiteadus“. Raamatu sissejuhatuses kirjutavad nad: „Selle raamatu lugemisel võiks arvata, et ta autorid on enamased. Ometi pole mitte midagi sellesarnastki — ta autorid on lihtsalt erapooletud vaatlejad, kes panid paberile seda, mis nad nägid...“ Ja siis veel edasi: „Peame kogu maailma arstidele teatama, et Nõukogude tervishoid tõesti on väljakutseks meile kõigile. Julgelt teostatud katse, milline paljus asjus ületab meie saavutusi.“

* *

*

Kolmandal viisaastakul (1938.—1942. a.) tervishoiu kiiretempolise arendamine kestab edasi. Seniste eel-andmete järgi (III viieaastakava pole veel välja töötatud) on põhiülesanneteks — edasine surevuse, eriti laste, langetamine, nakkushaiguste likvideerimine, tuberkuloosi, suguhaiguste, difteeria, leetrite, soolte- ja teiste haiguste järsk piiramine.

Arstide arvu kavatsetakse III viisaastaku lõpuks tõsta 176 tuhandele. Haiglavoodite arvu mõeldakse tõsta linnades 1½-kordseks ja maal 2-kordseks. Määratakse kindlaks linna- ja maahaiglate tüübid, abinõud väljaspool haiglaid antava arstiabi laiendamiseks, emade- ja lastekaitse võrgu suurendamiseks. Suurt tähelepanu pühendatakse tervishoiu ainelinele baasile — arstlike instrumentide, seadeldiste ja arstirohtude tootmisele.

Nagu kõigil muudel aladelgi, nii ka tervishoius on Nõukogude Liit jõudsasti edasi rühkinud kõige arenenumatele kapitalistlikele riikidele järele- ja ettejõudmises. Sest ka sel alal on areng palju kiirem kui mujal, mida kõige ilmekamalt iseloomustab surevuse suurem (osalt tugevasti) langus Nõukogude Liidus kui teistel maadel, võrreldes sõjaeelse tasemega.

Balti-Nõukogude kaubandus 1937. a.

Балто-советская торговля в 1937 г.

Kaubandus Nõukogude Liidu ja Balti riikide vahel, ka Soome ühesarvatult, näitas 1937. aastal, võrreldes eelmise 1936. aastaga, arengut, mida üldjoontes iseloomustab järgmine tabel, milline põhjeneb, nagu kogu ülevaadegi, Balti riikide allikatest võetud eelandmetel; andmed on võrreldavuse sihiga vastavate aastate kursside alusel arvestatud ümber Nõukogude rublasse, milline mõlemal aastal jäi peagu stabiilseks.

Торговля между Советским Союзом и балтийскими странами, включая также и Финляндию, показала в 1937 г., в сравнении с предыдущим 1936 г., развитие, характеризующее в общих чертах следующей таблицей; она базируется, как и весь обзор, на данных, взятых из источников балтийских стран и переведенных для сравнимости по курсам соответствующих лет в советский рубль, который в оба года оставался почти стабильным.

Balti-Nõukogude kaubandus.

	1936. aasta.			1937. aasta.		
	Sissevedu N. Liidust	Väljavedu N. Liitu	Saldo	Sissevedu N. Liidust	Väljavedu N. Liitu	Saldo
	(tuh. rbl., praegune kurss: 1 rbl. = ca 69 senti)					
Eesti	6.939	3.780	— 3.159	8.892	6.193	— 2.699
Läti *)	5.078	5.233	+ 155	8.853	6.783	— 2.070
Leedu	12.526	8.574	— 3.952	15.748	9.729	— 6.019
Soome	15.488	4.103	—11.385	18.856	6.578	—12.278
Kokku	40.031	21.690	—18.341	52.349	29.283	—23.066
(Nõuk. Liidu andmetel	31.455	26.661	— 4.794	38.829	27.032	—11.797)

Балто-советская торговля.

	1936 год.			1937 год.		
	Импорт из СССР.	Экспорт в СССР.	Сальдо.	Импорт из СССР.	Экспорт в СССР.	Сальдо.
	(в тысячах рублей)					
Эстония	6.939	3.780	— 3.159	8.892	6.193	— 2.699
Латвия *)	5.078	5.233	+ 155	8.853	6.783	— 2.070
Литва	12.526	8.574	— 3.952	15.748	9.729	— 6.019
Финляндия	15.488	4.103	—11.385	18.856	6.578	—12.278
Всего	40.031	21.690	—18.341	52.349	29.283	—23.066
(По данным СССР	31.455	26.661	— 4.794	38.829	27.032	—11.797)

*) Läti sisseveo arvud Nõukogude Liidust pole täiesti kõrvutatavad teiste maade andmetega. Kui teistes Balti riikides metsamaterjalid, millised imporditakse Nõukogude Liidust selleks, et pärast ümbertöötamist teistesse riikidesse edasi välja vedada,

*) Цифры латвийского импорта из СССР не вполне сопоставимы с данными других стран. Если в других балтийских странах лесные материалы, импортируемые из СССР для того, чтобы в переработанном виде экспортировать дальше в другие страны,

Tabelist nähtub, et kõigi Balti riikide sissevedu kokku Nõukogude Liidust kui ka nende üldväljavedu Nõukogude Liitu 1937. aastal näitasid tõusu eelmise 1936. aastaga võrreldes, eriti väljavedu. Selles suhtes 1937. aasta kasulikult erineb eelmisest aastast, mil sisseveo kasvu peagu polnudki, ja väljavedu isegi tunduvalt kahanes.

Balti riikide sissevedu Nõukogude Liidust suurenes 30,8 prots. võrra — 1936. aasta 40,0 miljonilt rublalt 52,3 miljonile. Tõus toimus kõigi maade arvel. Eriti tugevasti kasvas Läti sissevedu — $\frac{3}{4}$ võrra; Eesti ja Leedu sissevedu suurenes kummagil veerandi ja Soome oma $\frac{1}{5}$ võrra.

Balti riikide väljavedu Nõukogude Liitu tõusis veidi suuremal määral kui sissevedu, nimelt 35,0 prots. võrra — 1936. aasta 21,7 miljonilt 29,3 miljoni rublale. Ka siin toimus kasv kõigi maade varal. Väljavedu Nõukogude Liitu märksa suurenes, eriti Eestil (ligi $\frac{2}{3}$ võrra) ja Soomel (samuti ligi $\frac{2}{3}$); Läti väljavedu tõusis ligi $\frac{1}{3}$ ja Leedu oma $\frac{1}{7}$ võrra. Soomega, kellega kaubandus eelmisel kolmel aastal järjekindlalt vähenes, 1937. aastal toimus murrang, ja sissekui ka väljavedu tunduvalt laienesid.

Sisseveo suurema kasvu tõttu, võrreldes väljaveoga, Balti riikide üldbilansi passiivsus Nõukogude Liiduga 1937. aastal märksa suurenes, ulatudes 23,0 miljoni rublale (sissevedu — 52,3 miljonit ja väljavedu — 29,3 miljonit rubla) 1936. aastal olnud 18,3 miljoni rubla vastu (sissevedu — 40,0 mil-

arvestatakse Nõukogude Liidust sisseveo all, siis erinevalt neist Läti arvab need materjalid transiidi hulka. Seetõttu Läti sisseveo üldväärtus Nõukogude Liidust on näidatud väiksemana tõelisest umbes 20 tuhande tonni, ehk 550 tuhande rubla võrra. (1936. aastal oli säärast transiidimetsa umbes 40 tuhat tonni, 800 tuhande rubla väärtuses), kuna Nõukogude transiidi arvud on mõlemal aastal liialdatud vastavalt samade summade võrra. Käesolevas ülevaates peetakse valjult kinni Balti riikide ametlikust statistikast, ja seepärast on arvud jäetud muutmata.

Из таблицы следует, что как общий импорт всех балтийских стран, вместе взятых, из СССР, так и общий экспорт их в СССР за 1937 г. показали рост по сравнению с предыдущим 1936 г., особенно экспорт. В этом отношении 1937 г. выгодно отличается от предыдущего года, когда роста импорта почти не было, а экспорт даже значительно сократился.

Импорт балтийских стран из СССР увеличился на 30,8% — с 40,0 млн. руб. 1936 г. до 52,3 млн. Рост произошел по всем странам. Особенно сильно вырос импорт Латвии — на $\frac{3}{4}$; импорт Эстонии и Литвы вырос на четверть, а Финляндии — на $\frac{1}{5}$.

Экспорт балтийских стран в СССР вырос несколько больше импорта, именно на 35,0% — с 21,7 млн. 1936 г. до 29,3 млн. руб. И тут тоже рост состоялся по всем странам. Экспорт значительно вырос, особенно эстонский (почти на $\frac{2}{3}$) и финский (также почти на $\frac{2}{3}$); латвийский экспорт увеличился почти на $\frac{1}{3}$, а литовский — на $\frac{1}{7}$. С Финляндией, с которой торговля последовательно сокращалась за предыдущие три года, в 1937 г. произошел перелом, и как импорт, так и экспорт подверглись значительному расширению.

В результате большего роста импорта, по сравнению с экспортом, пассивность общего баланса балтийских стран с СССР в 1937 г. значительно усилилась, составив 23,0 млн. руб. (импорт — 52,3 млн. и экспорт — 29,3 млн. руб.) против 18,3 млн. руб. (импорт — 40,0 млн. и экспорт — 21,7 млн. руб.) в 1936 г.

учитываются в импорте из СССР, то, в отличие от них, Латвия причисляет эти материалы к транзиту. Поэтому общая стоимость импорта Латвии из СССР за 1937 г. преуменьшена примерно на 20 тыс. тонн, или 550 тыс. руб. (в 1936 г. подобного транзитного леса было ок. 40 тыс. тонн, стоимостью в 800 тыс. руб.), а цифры советского транзита в оба года преувеличены соответственно на те же суммы. В настоящем обзоре строго соблюдаются данные официальной статистики балтийских стран, и поэтому цифры оставлены неизменными.

jonit ja väljavedu — 21,7 miljonit rubla). Sellaselt vaid pool Balti riikide sisseveost Nõukogude Liidust osutub kaetud väljaveoga. Seejuures 1937. aastal bilanss on passiivne erandita kõigile Balti riikidele.

Passiivsuse süvenemine 1937. aastal on tingitud kõigi maade bilansside halvenemisest, Eesti välja arvatud, mille passiivne saldo vähe kahanes. Eriti tunduvalt suurenes passiivne saldo Lätil (eelmisel aastal oli bilanss talle kergelt aktiivne), samuti Leedul. Ainult Soomega passiivsuse tõus oli tähtsusetu, kuid selle eest tal väljavedu niikuinii katab ainult kolmandiku sisseveost.

Sellane on lugu kaubandusbilansiga. Ent Balti riikide majandussuhetes Nõukogude Liiduga omavad suure tähtsuse, väliskaubanduse kõrval, ka Nõukogude transiit läbi Balti riikide ja Balti laevade prahtimine Nõukogude kaupade veoks. Mõlemad artiklid annavad suuri sissetulekuid Balti riikidele. Sellest lähtudes tuleb Balti-Nõukogude majandussuhete tõelise olukorra selgitamiseks arvesse võtta ka need artiklid, mis lõpptulemusena tähendab maksubilansi koostamist Balti riikide ja Nõukogude Liidu vahel. Kahjuks pole see teostatav andmete puudumise tõttu meil sissetulekute kohta Nõukogude transiidist ja laevade prahtimisest, rääkimata maksubilansi teistest, mittekaubanduslikest artiklitest. Ainult Eesti kohta on olemas andmeid mitte ainult väliskaubanduse, vaid ka laevade prahtimise ja transiidi kohta ja Läti ning Soome suhtes — ainult andmeid nende laevade prahtimise kohta. Seesugune, samuti mittetäielik Eesti maksubilanss Nõukogude Liiduga 1935—1937. aastate kohta on toodud ülal lk. 81. Sellest selgub, et saldo osutub Eestile mitte passiivseks, nagu väliskaubanduse saldo, vaid aktiivseks, nimelt ka korrektiivide arvestades.

Ei saa kahelda selles, et ka teistele Balti riikidele on maksubilanss märksa soodsam kui väliskaubanduse bilanss, milline moodustab vaid osa maksubilansist, kuigi tähtsaima. Seda tõendab

Таким образом только половина общего импорта балтийских стран из СССР оказывается покрытой экспортом. При этом в 1937 г. баланс пассивен для всех без исключения балтийских стран.

Усиление пассивности в 1937 г. обусловлено ухудшением балансов всех стран, кроме Эстонии, у которой пассивное сальдо немного сократилось. Особенно значительно выросло пассивное сальдо у Латвии (у которой оно в предыдущем году было слегка активным), а также Литвы. Только с Финляндией рост пассивности был незначительным, но зато у нее экспорт и так уже покрывает только треть импорта.

Так обстоит дело с торговым балансом. Между тем, в экономических отношениях балтийских стран с СССР важное значение имеют, наряду с внешней торговлей, советский транзит через балтийские страны и фрахтование их судов для перевозки советских грузов. Обе эти статьи дают крупные доходы балтийским странам. Исходя из этого, следует для выяснения действительного положения балто-советских экономических взаимоотношений учитывать и эти статьи, что в конечном итоге сводится к составлению платежного баланса между балтийскими странами и СССР. К сожалению, это неосуществимо из-за отсутствия в нашем распоряжении данных о доходах от советского транзита и фрахтования судов, не говоря о других, не-торговых статьях платежного баланса. Относительно одной лишь Эстонии имеются данные не только о внешней торговле, но и о фрахтовании судов и транзите, а относительно Латвии и Финляндии — только данные о фрахтовании их судов. Подобный, тоже несовершенный расчетный баланс Эстонии с СССР за 1935—37 гг. помещен выше на стр. 81. Из него явствует, что сальдо оказывается для Эстонии не пассивным, как сальдо внешней торговли, а активным, с учетом и коррективов.

Не может быть сомнений также в том, что и для других балтийских стран платежный баланс значительно благоприятнее, чем баланс внешней торговли,

asjaolu, et laekumised laevade prahtimisest Nõukogude kaupade veoks moodustasid 1937. aastal, Nõukogude Liidu kohaliku kaubandusesinduse andmetel, Lätile ja Soomele määratu summa — vastavalt 4,0 miljonit ja 2,1 miljonit rubla. Seega, rääkimata Nõukogude transiidist saadud tuludest, ainuüksi prahirahad kahekordselt ületavad Läti passiivse väliskaubandussaldo (2,1 miljonit rbl.) Nõukogude Liiduga 1937. aasta kohta, ja üldbilanss osutub tugevasti aktiivseks. Soomele aga väliskaubandusbilansi passiivsus (12,3 miljonit rbl.) märksa väheneb.

Nõukogu sisseveo struktuuri Balti riikidesse iseloomustab järgmine tabel:

Balti sisseveo struktuur
Nõukogude Liidust 1937. a.

	Eesti	Läti	Leedu	Soome*)
	(% % -es)			
Toitained	32	6	8	25
Toor- ja poolvalmisained	39	71	62	73
Valmissaadused	29	23	30	2
Kokku	100%	100%	100%	100%

Kõigi Balti riikide sisseveos Nõukogude Liidust seisavad esikohal toor- ja poolvalmisained; haarates 39 prots. kuni ligi 75 prots. kogu sisseveost Nõukogude Liidust. Valmissaadused asuvad teisel kohal Läti ja Leedu sisseveos (vastavalt ¼ ja 30 prots. üldsisseveost) ja kolmandal Eesti sisseveos (29 prots.). Lõpuks toitained omavad teise koha Eestil ja Soomel ($\frac{1}{3}$ ja $\frac{1}{4}$ sisseveost) ja kolmanda Lätil ja Leedul (6 ja 8 prots.). Edasi valmissaaduste osatähtsus Soome

*) Lõplike andmete järgi Bülletään Nr. 1-es 1937. a. toodud Soome sisseveo struktuur Nõukogude Liidust 1936. aasta kohta osutub järgmiseks: toitained — 16 prots., toor- ja poolvalmisained — 83 prots. ja valmissaadused — 1 prots., kuma Poola sisseveo struktuur: toitained — 4 prots., toor- ja poolvalmisained — 94 prots. ja valmissaadused — 2 prots.

представляющий только составную часть, хотя и важнейшую, платежного баланса. Это подтверждается тем, что поступления по фрахтованию судов для перевозки советских грузов за 1937 г. составили, по данным местного торгового представительства СССР, для Латвии и Финляндии громадную сумму соответственно в 4,0 млн. и 2,1 млн. руб. Таким образом, не говоря уже о доходах от советского транзита, одни только фрахты в 2 раза перекрывают пассивное внешне-торговое сальдо (2,1 млн. руб.) Латвии с СССР за 1937 г., и общий баланс оказывается сильно активным. Для Финляндии же пассивность внешне-торгового баланса (12,3 млн. руб.) значительно сокращается.

Структура советского импорта в балтийские страны характеризуется следующей таблицей:

Структура балтийского импорта из СССР в 1937 г.

	Эстония	Латвия	Литва	Финляндия*)
	(в % % -ax)			
Пищевые продукты	32	6	8	25
Сырые и полуобработ. материалы	39	71	62	73
Изделия	29	23	30	2
Всего	100%	100%	100%	100%

На первом месте в импорте всех балтийских стран из СССР стоят сырые и полуобработанные материалы, занимающие от 39% до почти 75% всего импорта из СССР. Изделия занимают второе место в импорте Латвии и Литвы (соответственно $\frac{1}{4}$ и 30% всего импорта) и третье у Эстонии (29%). Наконец, пищевые продукты находятся на втором месте у Эстонии и Финляндии ($\frac{1}{3}$ и $\frac{1}{4}$ импорта) и на третьем — у Латвии и Литвы (6 и 8%). Удельный вес изделий

*) По окончательным данным, приведенная в Бюллетене № 1 — 1937 г. структура финского импорта из СССР за 1936 г. оказывается следующей: пищевые продукты — 16%, сырые и полуобработ. материалы — 83% и изделия — 1%, а структура польского импорта: пищевые продукты — 4%, сырые и полуобработ. материалы — 94% и изделия — 2%.

sisseveos oli tähtsusetu — ainult 2 prots. — 1936. aastaga võrreldes (vaata Bülletään Nr. 1 — 1937. a.) leidsid sisseveo koostises aset vaid väikesed nihkumised. Märkata võib kergest langust toor- ja poolvalmisainete osatähtsuses ja tugevamat toitainete omas (peale Eesti ja Soome). Valmissaaduste areng oli väga mitmesugune üksikutele maadele.

Tähtsamateks sisseveokaupadeks Nõukogude Liidust 1937. aastal olid: Eestil — teravili, naftasaadused, väetised, raud, teras; Lätil — naftasaadused, väetised, tubak, põllumajandusmasinad ja raud; Leedul — naftasaadused, metsamaterjalid ja kivisüsi; Soomel — metsamaterjalid (ligi pool kogu sisseveost Nõukogude Liidust) ja teravili; Nad haaravad $\frac{1}{2}$ kuni $\frac{1}{3}$ iga üksiku riigi üldsisseveost Nõukogude Liidust. Vähenähtsateks kaupadeks olid järgmised, omades 5—10 protsendilise osatähtsuse vastava maa üldsisseveost Nõukogude Liidust: Eestil — põllumajandusmasinad ja suhkur; Lätil — sool; Leedul — raud, sool, väetisained ja puuvillariie; Soomel — naftasaadused, väetisained, vanamalm ja tubak. — Nõukogude Liidu osa üksikute tähtsamate kaupade sisseveos on kirjeldatud allpool.

Balti riikide väljaveo struktuur Nõukogude Liitu oli 1937. a. järgmine:

Balti väljaveo struktuur Nõukogude Liitu 1937. a.

	Eesti	Läti (%-%es)	Leedu	Soomes*)
Elusloomad	41	32	81	—
Toitained	17	—	—	8
Toor- ja poolvalmisained	16	20	9	36
Valmissaadused	26	48	10	56
Kokku	100%	100%	100%	100%

*) Lõpliku kokkuvõtte järgi tuleb Soome ja Poola väljaveo struktuuris Nõukogude Liitu 1936. aasta kohta teha järgmised parandused. Soome väljaveos toor- ja poolvalmisainete erikaal võrdus 21 prots. ja valmissaaduste — 53 prots.; Poola väljaveos toitainete erikaal moodustas 8 prots., toor- ja poolvalmisainete — 27 prots. ja valmissaaduste — 65 prots. Edasi Läti väljaveos tallanahk moodustas mitte 1,2 miljonit latti, vaid 762 tuhat; ülejääk kuulus pealishahale.

в финском импорте был совсем ничтожным (только 2%). — По сравнению с 1936 г. (см. Бюллетень № 1 — 1937 г.), в составе импорта состоялись лишь небольшие сдвиги. Наблюдается легкое снижение доли сырых и полуобработанных материалов и более сильное по пищевым продуктам (кроме Эстонии). Динамика изделий была весьма разной у отдельных стран.

Важнейшими импортными товарами из СССР в 1937 г. были: у Эстонии — зерновые, нефтепродукты, удобрения, железо и сталь; Латвии — нефтепродукты, удобрения, табак, сельскохозяйственные машины и железо; Литвы — нефтепродукты, лесные материалы и каменный уголь; Финляндии — лесные материалы (почти половина всего импорта из СССР) и зерновые. Эти товары охватывают от $\frac{1}{2}$ до $\frac{4}{5}$ общего импорта каждой страны из СССР. Менее важными товарами были следующие, обладающие удельным весом в 5—10% к общему ввозу соответствующей страны из СССР: у Эстонии — с.-х. машины и сахар; Латвии — соль; Литвы — железо, соль, удобрения и хлопч.-бум. ткани; Финляндии — нефтепродукты, удобрения, чугуновый лом и табак. — Значение СССР в импорте отдельных важнейших товаров изложено ниже.

Структура экспорта балтийских стран в СССР в 1937 г. была следующей: Структура балтийского экспорта в СССР в 1937 г.

	Эстония	Латвия (в %-%ах)	Литва	Финляндия*)
Животные	41	32	81	—
Пищевые продукты	17	—	—	8
Сырые и полуобработ. материалы	16	20	9	36
Изделия	26	48	10	56
Всего	100%	100%	100%	100%

*) По окончательной сводке, в структуру финского и польского экспорта в СССР за 1936 г. следует внести следующие поправки. В финском экспорте доля сырых и полуобработанных материалов равнялась 21% и изделий — 53%; в польском экспорте доля пищевых продуктов составила 8%, сырых и полуобработ. материалов — 27% и изделий — 65%. Далее, в латвийском экспорте подшовенная кожа составила не 1,2 млн. лат., а 762 тыс.; остаток состоял из верхней кожи.

Domineerivad väljaveo kaubarühmad Nõukogude Liitu olid: Eestil ja Leedul — elusloomad (vastavalt 40 ja 80 prots üldväljaveost Nõukogude Liitu), Lätil olid valmissaadused ($\frac{1}{2}$ ja $\frac{4}{5}$ üldväljaveost) ja Soomel — samuti valmissaadused (üle poole väljaveost). Teisel kohal seisavad Eesti, Läti ja Soome väljaveos valmissaadused ($\frac{1}{10}$ kuni $\frac{1}{3}$ väljaveost), kuna Lätil — elusloomad ($\frac{1}{3}$). Kolmanda koha omavad Eesti ja Soome väljaveos toitained ($\frac{1}{6}$ ja 8 prots.), kuna Läti ja Leedu väljaveos — toor- ja poolvalmisained ($\frac{1}{5}$ ja 9 protsenti). Lõpuks Eesti väljaveos omavad tunduva tähtsuse, vaatamata viimasele kohale, toor- ja poolvalmisained ($\frac{1}{6}$ väljaveost). Täiesti puudub toitainete väljavedu Lätil ja Leedul ning elusloomade väljavedu — Soomel. — Kui nüüd võrrelda väljaveo struktuuri eelmisel 1936. aastal olnuga, siis selgub, et valmissaaduste erikaal näitab kõikjal tõusu (vähe ka Soomel) kuna elusloomade oma langust (peale Leedu). Mis puutub toor- ja poolvalmisainetes, siis nende osatähtsus langes Eestil, samuti Leedul, kuna tõusis Lätil ja Soomel. Toitainete osatähtsus aga tõusis Eestil, kuna langes Soomel.

Nõukogude Liitu väljaveo põhikau-padeks, milledele langeb $\frac{2}{3}$ kuni 90 prots. iga riigi Nõukogude väljaveost, osutusid 1937. aastal järgmised.*) Eesti — elussead (17,1 tuhat tükki 1,5 miljoni krooni väärtuses), tallanahk (930 tuhat kr.), piimasaadused (731 tuh. kr.) ja toornahad (703 tuh. kr.). Läti — töötletud nahad (2,0 miljonit latti), elussead (20,9 tuhat tükki 1,8 miljoni lati väärtuses), toornahad (1,4 miljonit latti) ja paber (887 tuh. latti). Leedu — elussead (91,9 tuhat tükki 8,6 miljoni liti väärtuses), millised moodustavad $\frac{3}{4}$ üldväljaveost, ja tallanahk (1,1 miljonit

*) Balti valuutade kursid olid 1937. aasta keskmiselt järgmised: 1 eesti kroon = 1,42 rubla, 1 läti latti = 1,02 rubla, 1 leedu liti = 88 kop., 1 soome mark = 11,4 kop.

Доминирующими товарными группами экспорта в СССР были: у Эстонии и Литвы — животные (соответственно 40 и 80% всего экспорта в СССР), у Латвии были изделия ($\frac{1}{2}$ и $\frac{4}{5}$ всего экспорта) и Финляндии — также изделия (свыше половины всего экспорта). На втором месте в экспорте Эстонии, Литвы и Финляндии стоят изделия (от $\frac{1}{10}$ до $\frac{1}{3}$ экспорта), Латвии животные ($\frac{1}{3}$). Третье место занимают в экспорте Эстонии и Финляндии пищевые продукты ($\frac{1}{6}$ и 8%), а в экспорте Латвии и Литвы — сырые и полуобработанные материалы ($\frac{1}{5}$ и 9%). Наконец, в экспорте Эстонии значительное место, хотя и последнее, занимают сырые и полуобработанные материалы ($\frac{1}{6}$ экспорта). Полностью отсутствует экспорт пищевых продуктов у Латвии и Литвы и экспорт животных у Финляндии. — Если теперь сравнить структуру вывоза с имевшейся в предыдущем 1936 г., то оказывается, что удельный вес изделий везде показывает рост (немного и у Финляндии), а доля животных снижение (кроме Литвы). Что касается сырых и полуобработанных материалов, то их удельный вес пал у Эстонии, а также Литвы, а повысился у Латвии и Финляндии. Доля пищевых продуктов же выросла у Эстонии, а пала у Финляндии.

Основными экспортными товарами в СССР, на которые приходится от $\frac{2}{3}$ до 90% советского экспорта каждой страны, являлись в 1937 г. следующие товары.*) Эстония — живые свиньи (17,1 тыс. голов, стоимостью в 1,5 млн. кр.), подошвенная кожа (930 тыс. кр.), молочные продукты (731 тыс. кр.) и сырые кожи (703 тыс. кр.). Латвия — выделанные кожи (2,0 млн. лат.), живые свиньи (20,9 тыс. голов, стоимостью в 1,8 млн. лат.), сырые кожи (1,4 млн. лат.) и бумага (887 тыс. лат.). Литва — живые свиньи (91,9 тыс. голов, стоимостью в 8,6 млн. лит.), составляющие $\frac{3}{4}$ всего вы-

*) Курсы балтийских валют были в среднем за 1937 г. следующими: 1 эст. крона = 1,42 руб., 1 латв. лат = 1,02 руб., 1 лит. лит = 88 коп., 1 финская марка = 11,4 коп.

litti). Soome — värvilised metallid töötlemata (umbes 27 miljonit marka), moodustades poole kogu väljaveost, edasi mitmesugused masinad (umbes 10 miljonit marka) ja töötletud nahad (umbes 5 miljonit marka). Sellaselt Eesti ja Leedu väljaveos omavad juhtiva seisukoha elussead, kuna Soome väljaveos domineerivad metallid. Teisejärgulistest väljaveoartiklitest tuleb märkida järgmisi (vähem kui 10-protsendilise erikaaluga vastava maa üldväljaveost Nõukogude Liitu): Eestil — veised (1,1 tuh. tükki 278 tuh. kr. väärtuses); Lätil — veised (1,1 tuh. tükki 375 tuh. lati väärtuses); Leedul — toornahad (952 tuh. litti), märkida võiks ka veiseid (821 tükki 344 tuh. liti väärtuses); Soomel — karjasaadused (umbes 4 miljonit marka), toornahad ja paber (umbes 3 miljonit marka kumbagi); — Nõukogude Liidu erikaalud üksikute tähtsamate kaupade väljaveos on toodud allpool.

Nõukogude Liidu üldtähtsust Balti riikide väliskaubanduses iseloomustab järgmine tabel:

Nõukogude Liidu osatähtsus Balti riikide väliskaubanduses 1937. a.

	Eesti	Läti	Leedu	Soome	Kokku
(% -es vastava maa üldsisse- või üldväljaveost)					
Sissevedu					
Nõuk. Liidust .	5,6	3,8	8,4	1,8	3,2
Väljavedu					
Nõuk. Liitu .	4,1	2,5	5,3	0,6	1,8

Nõukogude Liidu erikaal Balti riikide sisseveos kõigub 1,8 ja 8,4 prots. vahel ja väljaveos — 0,6 ja 5,3 prots. vahel. Nagu näha, mitte ühelegi Balti riigile ei oma Nõukogude sisse- kui ka väljavedu eriti tunduvat kaalu. Mõninga erandi moodustab vaid Leedu, mille sisseveos Nõukogude Liidu osatähtsus ulatub 8,4 prots. ja väljaveos 5,3 prots.; teistel Balti riikidel Nõukogude Liidu erikaal ei ületa 5,6 prots. sisseveos ja 4,1 prots. väljaveos. Võttes kogu Balti sisseveosumma Nõukogude Liidust, osu-

воза, и подошвенная кожа (1,1 млн. лит.). Финляндия — цветные металлы не в деле (ок. 27 млн. мар.), дающие половину всего экспорта, далее разные машины (ок. 10 млн. мар.) и выделанные кожи (ок. 5 млн. мар.). Таким образом, в экспорте Эстонии и Литвы руководящее место занимают живые свиньи, а в экспорте Финляндии доминируют металлы. Из второстепенных экспортных статей следует отметить следующие (с удельным весом ниже 10% всего экспорта соответствующей страны в СССР): у Эстонии — крупный рогатый скот (1,1 тыс. гол., стоимостью в 278 тыс. крон; Латвии — крупный рогатый скот (1,1 тыс. гол., стоимостью в 375 тыс. лит.); Литвы — сырые кожи (952 тыс. лит.), отметить можно и крупный рогатый скот (821 гол., стоимостью в 344 тыс. лит.); Финляндии — продукты скотоводства (ок. 4 млн. мар.), сырые кожи и бумага (прибл. по 3 млн. мар.). — Доля СССР в вывозе отдельных важнейших товаров отмечена ниже.

Общее значение СССР во внешней торговле балтийских стран характеризуется следующей таблицей:

Доля СССР во внешней торговле балтийских стран в 1937 г.

	Эстония	Латвия	Литва	Финляндия	В общем
(в % -ах к общ. импорту или экспорту соотв. страны).					
Импорт из СССР .	5,6	3,8	8,4	1,8	3,2
Экспорт в СССР .	4,1	2,5	5,3	0,6	1,8

Удельный вес СССР в импорте балтийских стран колеблется между 1,8 и 8,4%, а в экспорте — между 0,6 и 5,3%. Как видно, ни для одной балтийской страны ни советский импорт, ни экспорт не обладает особенно значительным весом. Некоторое исключение составляет только Литва, в импорте которой удельный вес СССР равен 8,4% и в экспорте 5,3%; у остальных балтийских стран доля СССР не превысила 5,6% по импорту и 4,1% по экспорту. Если взять всю сумму балтийского импорта из СССР, то доля его

tub selle osatähtsus Balti riikide üldsisseveos 3,2 prots. suuruseks 1936. a. 3,5 prots., 1935. a. 4,0 prots. ja 1934. a. 4,7 prots. vastu; väljaveos osatähtsus on veelgi madalam, võrreldes 1,8 prots. Balti riikide väljaveost 1936. a. 1,7 prots., 1935. a. 2,3 prots. ja 1934. a. 2,2 prots. vastu. Sellest järeldub, et Nõukogude Liidu tähtsus Balti riikide väliskaubanduses üldiselt püsivalt langeb. Mis puutub Balti riikide tähtsusse Nõukogude Liidu väliskaubanduses, siis on see veel madalam: 1937. aastal ulatus nende erikaal Nõukogude Liidu sisseveos umbes 2 prots. ja väljaveos — umbes 2,2 prots.

Ent kui üldiselt Nõukogude Liit mängib Balti riikide väliskaubanduses väikest osa, siis üksikutes tähtsamates kaupades Nõukogude Liidu osatähtsus siiski osutub kõrgeks, nimelt Eestile, Lätile ja Leedule. Nii ulatus Nõukogude Liidu erikaal naftasaaduste sisseveos 1937. aastal $\frac{1}{4}$ kuni $\frac{1}{2}$, soola — $\frac{1}{4}$ kuni $\frac{3}{4}$, metsamaterjalide — $\frac{2}{3}$ (Soome) ja ligi 100 prots. (Leedu), toonmalmi — $\frac{1}{4}$ kuni $\frac{2}{3}$, superfosfaadi — $\frac{1}{2}$ (Eesti). Eesti, Läti ja Leedu väljaveos Nõukogude Liidu osatähtsus on kõrge sigade ($\frac{1}{4}$ kuni $\frac{1}{2}$), veiste (Läti — ligi 100 prots., Eesti — 100 prots.), tallanaha (100 prots. kõigil kolmel maal) suhtes. Samuti ka Nõukogude Liidu väliskaubanduses Balti riigid omavad üksikute kaupade alal tähtsa koha. Näiteks läks 1937. aastal Balti riikidesse enamuse Nõukogude soolast, suur osa põllumajandusmasinatest, samuti väetistest. Nõukogude Liitu sisseveetud veistest ligi veerand langeb Balti riikidele, kuna sead osteti täies ulatuses sealt; piimasaadused valdavas enamuses saadi Eestist; enamuse sisseveetud töötletud nahkadest oli samuti Balti päritoluga.

Nõukogude Liidu transiidi läbikäikude arengut läbi Balti riikide (nimelt läbi Eesti, Läti ja Leedu, sest andmed Soomet läbistanud transiidi kohta meil puuduvad) iseloomustab järgmine tabel, kusjuures Läti kaudu läinud tran-

в общем импорте балтийских стран окажется в 3,2% против 3,5% в 1936 г., 4,0% в 1935 г. и 4,7% 1934 г.; удельный вес экспорта еще ниже, составляя 1,8% всего экспорта балтийских стран против 1,7% в 1936 г., 2,3% в 1935 г. и 2,2% в 1934 г. Из этого следует, что значение СССР во внешней торговле балтийских стран в общем неуклонно падает. — Что касается значения балтийских стран для внешней торговли СССР, то оно еще ниже: в 1937 г. доля их в импорте СССР равнялась ок. 2% и в экспорте — ок. 2,2%.

Однако, если в общем СССР во внешней торговле балтийских стран играет небольшую роль, то по отдельным важнейшим товарам удельный вес СССР тем не менее представляется крупным, именно для Эстонии, Латвии и Литвы. Так, напр., доля СССР в ввозе нефтепродуктов составила в 1937 г. от $\frac{1}{4}$ до $\frac{1}{2}$, соли — от $\frac{1}{4}$ до $\frac{3}{4}$, лесоматериалов — $\frac{2}{3}$ (Финляндия) и почти 100% (Литва), чугуна-сырца — от $\frac{1}{4}$ до $\frac{2}{3}$, суперфосфата — $\frac{1}{2}$ (Эстония). В экспорте Эстонии, Латвии и Литвы доля СССР высока по свиньям (от $\frac{1}{4}$ до $\frac{1}{2}$), крупному рогатому скоту (Латвия — почти 100%, Эстония — 100%), подошвенной коже (100% у всех трех стран). — Точно также и во внешней торговле СССР балтийские страны по отдельным товарам занимают важное место. Так, напр., в балтийские страны в 1937 г. шло большинство советской соли, крупная часть сельскохозяйственных машин, а также удобрений. Из ввезенного в СССР крупного рогатого скота почти четверть пришлась на долю балтийских стран, тогда как свиньи полностью поступили оттуда; молочные продукты в подавляющем большинстве закуплены в Эстонии; большинство импортированных выделанных кож также балтийского происхождения.

Развитие оборотов транзита СССР через балтийские страны (именно через Эстонию, Латвию и Литву, так как данные о транзите через Финляндию у нас отсутствуют) характеризуется следующей таблицей, причем относительно транзита

siidi suhtes tuleb arvesse võtta märged lhk. 97.

Nõukogude transiit läbi Balti riikide.

	1936. a. (tuh. tonn.)	1937. a.
Eesti	12,7	0,5
Läti	201	159
Leedu	218	44
Kokku	432	204

Nagu tabelist näha, Nõukogude transiit üle Eesti, Läti ja Leedu kokku on järsult vähenenud 1936. aasta vastu, moodustades vaid poole selle aasta läbikäikudest. Läbikäikude langus leidis aset kõigil maadel: transiit üle Läti langes $\frac{1}{5}$, üle Leedu — 5 korda, kuna üle Eesti peagu täiesti lõppes. Pool transiidist koosnes metsamaterjalidest; muudest kaupadest olid läbikäigud suured veel kivisöes. Transiit peagu tervelt läks Nõukogude Liitu ja vaid väikeses osas tuli Nõukogude Liidust.

через Латвию следует принять во внимание выноски к стр. 97.

Советский транзит через балтийские страны.

	1936 г. (тыс. тонн)	1937 г.
Эстония	12,7	0,5
Латвия	201	159
Литва	218	44
Всего	432	204

Как видно из таблицы, советский транзит через Эстонию, Латвию и Литву вместе резко сократился против 1936 г., составляя только половину оборотов этого года. Падение оборотов состоялось по всем странам: транзит через Латвию пал на $\frac{1}{5}$, через Литву — в 5 раз, а через Эстонию почти полностью прекратился. Транзит на половину состоял из лесных материалов; из остальных товаров крупные обороты имелись еще по каменному углю. Транзит почти полностью шел из СССР и только в небольшой части в СССР.

Nõukogude Liidu majandus.

Экономика СССР.

Väliskaubandus.

ВНЕШНЯЯ ТОРГОВЛЯ.

1937. a. tulemused.

ИТОГИ 1937 г.

Nõukogude Liidu väliskaubanduse 1937. aasta üldtulemusi iseloomustab, võrreldes eelmise 1936. aasta tulemustega, järgmine tabel:

Väliskaubandus.		
Внешняя торговля.		
	(miljon. rbl., kurss: 1 rbl. = 69 senti).	
Sissevedu	1.353	1.341
Väljavedu	1.359	1.729
Üldläbikäik	2.712	3.070
Saldo	+6	+388

Väliskaubanduse üldläbikäigu kasv, milline pärast vahetpidamatut langust 1931. aastast peale algas uuesti 1936. aastal, kestis kiirendatud tempoga ka 1937. aastal. Üldläbikäik suurenes 1936. aasta vastu 358 miljoni rubla, ehk 13,2 prots. võrra, kuna 1936. aastal kasv ulatus vaid 1,7 protsendile. Läbikäikude laienemine toimus täiesti väljaveo arvel, milline tõusis 370 miljoni rubla, ehk 27,2 prots. võrra. Sissevedu aga jäi umbes 1936. aasta tasemele, vähenedes ainult 12 miljoni rubla ehk 0,9 prots. võrra. Eelmisel 1936. aastal oli areng vastupidine: sissevedu näitas 1935. aasta vastu tugevat kasvu, kuna väljavedu — tunduvat langust.

Sisse- ja väljaveo lahkumineva arengu tulemusena 1937. aasta bilanss osutus, nagu ta seda on olnud kogu aeg 1933. aastast peale, märksa aktiivseks — 388 miljoni rublaga, kusjuures väljavedu ületas sisseveo enam kui veerandi võrra, kuna 1936. aastal bilanss oli peagu tasakaalus tähtsusetu 6 miljoni rublase aktiivsuse juures. Seejuures tuleb märkida, et suur osa sisseveost (196 miljonit rbl., kuna 1936. a. — 283 miljonit rbl.) langeb kaupadele, mis sisse veeti Ida-Hiina raudtee müügikokkuleppe ja Inglise, Tsheehoslovakkia ning Saksaga sõlmitud pikaajalise finantskrediidi kokkulepete arvel.

Sisseveo struktuuris leidsid aset järgmised muudatused:

Sissevedu. — Импорт.

	1936. a.		1937. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Elusloomad	55	4,1	46	3,4
Toitained	88	6,5	86	6,4
Toor- ja poolvalmisained	473	34,9	669	49,9
Valmissaadused	737	54,5	540	40,3
Kokku	1.353	100%	1.341	100%

Sisseveo üldsumma püsivuse juures toor- ja poolvalmisainete sissevedu suurenes $\frac{2}{5}$ (nimelt 196 miljoni rbl.) võrra, kuna valmissaaduste sissevedu langes veerandi (197 miljoni rbl.) võrra. Vähenemist näitas ka elusloomade sissevedu (9 miljoni rbl. ulatuses), kuna toitainetes muudatusi peagu polnud.

Seoses sellega toor- ja poolvalmisainete osatähtsus üldsisseveos tõusis 34,9 prots. pealt 49,9 prots. peale, moodustades seega poole üldsisseveost ja asudes I kohale. Valmissaaduste erikaal langes vastavalt 54,5 prots. pealt 40,3 prots. peale, ja nad kaotasid domineeriva seisukoha, millel asusid 1936. aastal. Langes samuti elusloomade osatähtsus 4,1 prots. pealt 3,4 prots. peale ja veidi ka toitainete osatähtsus — 6,5 prots. pealt 6,4 prots. peale.

Sisseveo struktuuris kaupade tarvitusotstarbe järgi olid muudatused tähtsusetud:

Sisseveostruktuur tarvitusotstarbe järgi.

	1936. a.		1937. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Tootmisvahendid	1.210	89,5	1.220	90,9
Tarvituskaubad	143	10,5	121	9,1
Kogu sissevedu	1.353	100%	1.341	100%

Valdav enamus sisseveost langeb tootmisvahenditele (toor- ja poolvalmisainetele, masinatele ja tööriistadele). Sellele vaatamata nende osatähtsus üldsisseveos näitas edasist tõusu — 1936. aastal olnud 89,5 prots. pealt 90,9 prots. peale, mille tõttu tarvituskaupe erikaal vastavalt langes 10,5 prots. pealt 9,1 prots. peale. Absoluutsummalt olid muudatused samuti väikesed: sisseveetud tootmisvahendite väärtus suurenes 10 miljoni rubla, ehk 0,8 prots. võrra, kuna tarvituskaupe väärtus vähenes 22 miljoni rubla, ehk 15,4 prots. võrra.

Tähtsamate sisseveokaupe alal olid muudatused järgmised (tabel haarab umbes 85 prots. üldsisseveost):

Tähtsamad sisseveokaupad.

Важнейшие импортные товары.

	1936. a.		1937. a.	
	tuh. milj. tonn.	rbl.	tuh. milj. tonn.	rbl.
Elusloomad:				
Veised (tuh. tük.)	(132)	17	(142)	16
Lambad ja kitsed (tuh. tük.)	(972)	20	(750)	15
Sead (tuh. tük.)	(132)	13	(129)	13
Toitained:				
Tee	12	23	15	28
Kakaoad	7	5	11	13
Värske ja kuiv puuvili	16	8	36	13

Toor- ja poolvalmisained:

Karusnahad töötlemata	1	31	1	24
Toornahad	19	29	16	29
Metallärtsid	2	4	6	26
Toorkautshuk	31	60	31	77
Vill	26	61	29	86
Puuvill ja jäänused	17	24	22	34
Värvilised metallid töötlemata	94	155	135	275
Valmissaadused:				
Mustmetallid ja nende teosed	283	144	238	116
Masinate ja katlad	101	402	72	270
Elektrimasinate ja -tarbed	18	59	15	52
Peenmehaanika esemed	1	29	1	19
Laevad (tük.)	(165)	30	(169)	21

Tähtsamateks kaupadeks on: toitainetest — tee ($\frac{1}{3}$ nende ainete sisseveost), toor- ja poolvalmisainetest — värvilised metallid (ligi pool selle rühma sisseveost) ja valmissaadustest — mitmesugused masinad (pool kõigist valmissaadustest). Kuna ka teine pool valmissaadustest üldiselt langeb kas metallidele või metallitöötuse saadustele, siis selgub, et valmissaaduste sissevedu valdavas osas koosneb metallidest. Arvates juure ka töötlemata metallid ja ärtsid, osutub suur enamus (umbes $\frac{2}{3}$) üldsisseveost koosnevaks metallidest ja metallteostest. Sisseveo püsimine eelmise aasta tasemel on tingitud põhiliselt sellest, et

masinate sisseveo tugevale langusele kolmandiku võrra oli vastukaaluks värviliste metallide ligi kahekordne tõus. Masinate sisseveo vähenemine on tingitud Nõukogude masinaehitustööstuse küllaldasest arengust.

Tähtsamate maade järgi sissevedu jagunes järgmiselt:

T ä h t s a m a d s i s s e v e o m a a d .

Важнейшие импортные страны.

	1936. a.		1937. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
P.-A. Ühendriigid	209	15,4	244	18,2
Saksa	308	22,8	201	15,0
Inglise	204	15,1	192	14,3
Holland	73	5,4	105	7,8
Iraan	91	6,7	85	6,4
Belgia-Luksemburg	47	3,5	67	5,0
Kanada	3	0,2	55	4,1
Jaapan	62	4,6	54	4,0
Hiiina	38	2,8	41	3,1
Mongoolia	32	2,4	34	2,5
Muud maad	286	21,1	263	19,6

Nõukogude sisseveo põhimaadeks, millele kokku langeb pool kogu sisseveost, on P.-A. Ühendriigid, Saksa ja Inglise. Teatavasti möödunud aastal sissevedu Saksast, viimase poolt Nõukogude Liidule antud pikaajalise finantskrediidi mõjul, tõusis kolmekordseks. 1937. aastal aga sissevedu sealt jälle tugevasti ($\frac{1}{3}$ võrra) langes. Seetõttu Saksa loovutas oma I koha sisseveomaade seas P.-A. Ühendriikidele, kust sissevedu märksa suurenes. Inglise, kust sissevedu tegi läbi väikese languse, säilitas III koha. Kasvu näitas veel sissevedu Hiinast ja Mongooliast ning eriti Hollandist, Belgiast ja Kanadast. Langes vähe- sel määral sissevedu Iraanist ja Jaapanist. — Sisseveo stabiilsus 1936. aastaga võrreldes on peamiselt tingitud sisseveo laienemisest P.-A. Ühendriikidest, Hollandist ja Kanadast, mis kuhjaga kattis sisseveo suure vähenemise Saksast.

Väljaveo koostis oli, 1936. aasta välja- veoga kõrvutatult, järgmine:

V ä l j a v e d u . — Э к с п о р т .

	1936. a.		1937. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Elusloomad	0,1	—	0,1	—
Toitained	181	13,4	397	22,9
Toor- ja pool- valmisained	908	66,8	1.012	58,6
Valmissaadused	270	19,8	320	18,5
Kokku	1.359	100%	1.729	100%

Väljaveo tunduvalle laienemisele veerandi võrra 1936. aasta vastu aitasid kaasa kõik põhikaubaliigid, eriti toitained, millede välja- vedu, suurenedes 215 miljoni rubla võrra, enam kui kahekordistus. Toor- ja poolvalmisainete kasv piirdus 104 miljoni rublaga, ehk 11,5 protsendiga, ja valmissaaduste — 50 miljoni rublaga, ehk 18,5 protsendiga.

Ühenduses sellega väljaveo struktuuris toimusid järgmised muudatused: toor- ja poolvalmisainete osatähtsus langes 66,8 prots. pealt 58,6 prots. peale ja valmissaaduste oma — 19,8 prots. pealt 18,5 prots. peale. Sellele vaatamata toor- ja poolvalmisained säilitasid juhtiva seisukoha väljaveos. Toitainete erikaal tõusis 13,4 prots. pealt 22,9 prots. peale. Tööstusliku ja põllumajandusliku tootmis- harude järgi jaotatult väljavedu muutus järgmiselt:

Väljaveo struktuur tootmis-
alade järgi.

Структура экспорта по отраслям
производства.

	1936. a.		1937. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Tööstus- kaubad	1.084	79,7	1.181	68,3
Põllumajandus- kaubad	275	20,3	548	31,7
Kogu väljavedu	1.359	100%	1.729	100%

Tootmisalade seisukohalt väljaveo koostises leidsid aset suured nihkumised. Kuna üldväljaveo kasv toimus peamiselt põllumajandusliku päritoluga kaupade väljaveo kahekordistumise arvel ja tööstusliku päritoluga kaupade väljaveo tõus piirdus umbes 10 protsendiga, siis tööstuskaupade osatähtsus langes 1936. aasta 79,7 protsendilt 68,3 protsendile, ja põllumajanduskaupade erikaal vastavalt tõusis 20,3 protsendilt 31,7 protsendile. Säärase põllumajandusliku väljaveo kasvu põhjustas teraviljade väljaveo järsk suurenemine nende rekordilise saagi tõttu. Seega esmakordselt kogu aja kohta pärast 1931. aastat põllumajandusliku väljaveo erikaal jälle näitas kasvu; seni ta järjekindlalt langes.

Tähtsamate väljaveokaupade läbikäikudes asetleidnud muudatused on toodud järgmises tabelis (tabel hõlmab umbes 80 prots. väljaveo üldväärtusest):

Tähtsamad väljaveokaubad.

Важнейшие экспортные товары.

	1936. a.		1937. a.	
	tuh. milj. tonn.	milj. tuh. milj. tonn. rbl.	tuh. milj. tonn.	milj. tuh. milj. tonn. rbl.
Toitained:				
Teravili	322	36	1.278	258
Või	23	42	15	32
Suhkur	163	33	134	35
Toor- ja poolvalmisained:				
Puuvill ja jäänused	7	3	45	56
Lina ja takud	57	78	34	48
Karusnahad töötlem.	2	103	1	106
Metsamaterjalid	2.751	323	4.995	405
Naftasaadused	2.665	161	1.929	150
Metallärtsid	718	42	1.352	60
Kivistisi	1.866	43	1.312	31
Valmissaadused:				
Karusnahad töötletud	1	52	1	47
Metallkaubad ja elek- trotehn. teosed	—	50	—	66
Puuvillateosed	18	64	21	75
Vineer	129	35	106	31

Toitainete seas on tähtsamaks kaubaks teravili ($\frac{2}{3}$ toitainete üldväljaveost), toor- ja poolvalmisainetes — metsamaterjalid (umbes 40 prots. sellele rühma väljaveost) ja valmissaaduste seas puuvillateosed ($\frac{1}{4}$ kõigist valmissaadustest). Tabelist väljeldub, et üldväljaveo kasv on peamiselt väljakutsutud teravilja väljaveo ülijärsut suurenemisest. Aratab tähelepanu ka järsk kasv puuvilla ja metalliteoste väljaveo alal ning vähemal määral metsamaterjalide alal.

Tähtsamad väljaveo suundumismaad olid järgmised:

Tähtsamad väljaveomaad.

Важнейшие экспортные страны.

	1936. a.		1937. a.	
	milj. rbl.	%	milj. rbl.	%
Inglise	362	26,6	566	32,7
P.-A. Ühendriigid	130	9,6	134	7,8
Belgia-Luksemburg	88	6,5	130	7,5
Holland	54	4,0	112	6,5
Saksa	117	8,6	108	6,3
Hispaania	30	2,2	92	5,3
Iraan	63	4,6	92	5,3
Prantsuse	103	7,6	88	5,1
Mongoolia	50	3,7	66	3,8
Muud maad	362	26,6	341	19,7

Inglise säilitas oma I koha väljaveo suundumismaade seas, kusjuures väljavedu sinna järsult ($\frac{1}{2}$) võrra kasvas. 1937. aastal langes talle kolmandik üldväljaveost 1936. aastal olnud veerandi asemel. Teised maad jäävad temast kaugele maha. II ja III kohal seisvatele P.-A. Ühendriikidele ja Belgiale tuleb kummagile vaid 8 prots. üldväljaveost. Seejuures väljavedu P.-A. Ühendriikidesse jäi stabiilseks, kuid Belgiasse tõusis ta 1936. aasta vastu $\frac{1}{2}$ võrra, tänu millele Belgia astuski III kohale, tõrjudes sealt välja Saksa, kuhu väljavedu veidi langes. Järsku väljaveo kasvu näitasid veel Holland, Hispaania, Iraan ja vähemal määral Mongoolia. Tunduvat langust näitas väljavedu Prantsusse. — Tunduv üldväljaveo laienemine on tingitud peamiselt väljaveo kasvust Inglise ja vähemal määral Hispaaniasse, Hollandi ja Belgiasse.

Tulemusena osutuvad bilansid tähtsamate maadega järgmisteks:

Bilansid tähtsamate maadega.

Балансы с важнейшими странами.

	1936. a.		1937. a.	
	(miljon. rbl.)		(miljon. rbl.)	
Inglise	+158		+374	
P.-A. Ühendriigid	— 79		—110	
Saksa	—191		— 93	
Holland	— 19		+ 7	
Belgia-Luksemburg	+ 41		+ 63	
Iraan	— 28		+ 7	
Prantsuse	+ 61		+ 59	
Hispaania	+ 27		+ 69	
Mongoolia	+ 18		+ 32	
Hiina	+ 1		— 6	
Jaapan	— 34		— 42	
Kanada	— 2		— 51	
Muud maad	+ 53		+ 79	

Väliskaubanduse üldbilansi aktiivsuse tunnustõus on põhiliselt tingitud kaubanduse aktiivsuse süvenemisest Inglisea, kuhu väljavedu aruandeaastal kolmekordselt ületas sealt sisseveo, kuna 1936. aastal — ligi kahekordselt, samuti Saksaga kaubanduse passiivsuse vähenemisest (sissevedu Saksast on kaks korda suurem väljaveost sinna, 1936. aastal aga oli ligi kolm korda). P.-A. Ühendriikidega, kes üldlääbikäigult seisavad II kohal, passiivsus suurenes. Bilansi aktiivsus vähenes Prantsusega, kuna suurenes veel Belgia, Hispaaniaga ja Mongooliaga. Bilansi passiivsus tõusis, peale P.-A. Ühendriikide, Jaapaniga ja Kanadaga. Hollandi ja Iraaniga bilans muutus passiivsest aktiivseks, kuna Hiinaga aktiivsest passiivseks.

Transiidi läbikäigud üle Nõukogude Liidu märksa suurenesid, ulatudes 71 tuh. tonnile 141 miljoni rubla väärtuses, 1936. aasta 62 tuh. tonni vastu 119 miljoni rubla väärtuses. Peagu kogu transiit toimus Iraani ja Lääne-Euroopa maade, enamjaolt Saksa, vahel. Transiitkaubad koosnesid enamuses metallidest ja metallteostest, eeskätt mitmesugustest masinatest (Iraani), samuti vaipadest ja kuivatatud puuviljast (Iraanist).

Tähelepanu väärib, et transiidi hulgas leidub ka Eesti kaupu. Näiteks 1937. aastal Eestist veeti Soome transiitkorras läbi Nõukogude Liidu (üle Kingissepa-Beloostrovi) põlevkivisaadusi, peamiselt bensiini, 2,7 tuh. tonni. 485 tuh. rubla väärtuses. Edasi Hiinasse läks mitmesuguseid kaupu 0,4 tonni 2 tuh. rubla eest, kuna Jaapanist tuli Eestisse samuti mitmesuguseid kaupu 60 tonni 276 tuh. rubla eest jne.

Lõpuks toome andmeid sisseveokaupade kohta, mida Nõuk. Liit importis 1937. aastal ja mis võivad huvitada Eesti eksportööre; loetelusse on võetud kaubad, millede sissevedu ületas 100 tuhat rubla; samad andmed 1936. aasta kohta on avaldatud Bülletäänis nr. 1 1937. a.

Mitmesuguste kaupade sissevedu Nõukogude Liitu 1937. a.

	tonn.	1000 rbl.
Hobused . . . . . (5,2 tuh. tk.)	614	
Veised . . . . . (142 tuh. tk.)	16.271	
Lambad ja kitsed . . (750 tuh. tk.)	14.785	
Sead . . . . . (129 tuh. tk.)	12.616	
Nisujahu	1.547	444
Aiavili värske	1.261	176
Liha (ilma metslinn.)	1.361	1.139
Lihakonservid	48	102
Piim värske	2.780	544
Piim konserv. ja kon-		
denseeritud	236	234
Koor, kohupiim jne. .	280	347

	tonn.	1000 rbl.
Või	46	152
Juust	248	329
Kala värske	3.949	2.939
Heeringad ja muu soolatud kala	10.644	3.171
Kalakonservid	117	114
Sooled	353	6.681
Veisena had toored . . (354 tuh. tk.)		12.912
Hobusena had toored . (46 tuh. tk.)		333
Talla- ja masinariihmanahk	1.124	4.724
Vasikana had toored .	98	1.703
Tsement	228.372	3.847
Tahvelklaas	32	472
Papp	522	342
Paber	1.426	1.554
Villane lõng	33	315
Villane riie	12	271
Jõhvid	92	311
Muud loomakarvad . .	1.931	4.719
Puuvillariie	159	724
Trikotaashkaup	16	138
Riietusesemed	74	525
Kaltsud	9.492	17.957
Aurukatlad	277	477
Külmutusmasinad . . .	936	5.308
Telefoniaparatuur . . .	33	826
Vedurlaevad	(75 tk.)	565
Puksirlaevad	(20 tk.)	3.557
Nahkjalanõud	25	227

Kaubanduskokkulepped.

Торговые соглашения.

1. märtsil k. a. senise Nõukogude-Saksa kokkuleppe maksvus, millega korraldatakse mõlema maa vahelisi kaupade läbikäike ja maksmissi, pikendati kuni 1. jaanuarini 1939.

26. veebruaril k. a. kirjutati alla Eesti-Nõukogude kaubanduslikule lisakokkuleppele 1938. aasta peale, millest lähemalt on juttu Bülletääni alguses.

Väliskaubandus 1938. a. algul.

Внешняя торговля в начале 1938 г.

Seni on avaldatud käesoleva aasta jaanuari väliskaubanduse andmed. Nõukogude Liidu sissevedu ulatus sel kuul 116,5 miljoni ja väljavedu — 70,0 miljoni rublale. Nagu tavaliselt aasta algul, osutus bilans tugevasti (46,5 miljoni rublaga) passiivseks. Eelmise 1937. aasta jaanuaris sissevedu võrdus 105,9 miljoni ja väljavedu 80,4 miljoni rublale, kuna saldo oli passiivne 25,5 miljoni rubla võrra. Seega tänavune üldlääbikäik osutub peagu täpselt samaks, mis möödunud aastal, kusjuures aga sissevedu näitab tõusu ja väljavedu langust.

20 aastat väliskaubanduse monopoli.

20 ЛЕТ МОНОПОЛИИ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ.

Kakskümmend aastat tagasi — 22. aprillil 1918. aastal — Nõukogude Liidu rahvakomissaride nõukogu poolt anti dekreet väliskaubanduse natsionaliseerimise kohta, millega pandi alus riiklikule väliskaubanduse monopolile Nõukogude Liidus. Monopoli ülesandeks seati: 1) sotsialismi ülesehitusele kaasaaitamine ja 2) sotsialistliku majanduse kaitsemine kapitalistlike maade majandusliku kalaletungi eest. Oma esimese ülesande täitmises väliskaubanduse monopol osutus vägagi tähtsaks teguriks Nõukogude rahvamajanduse arenemistempele kiirendamises ja ta muutmises sotsialistlikuks. Tänu monopolile võimaldus välismaalt plaanikindlalt sissevedada just tootmisvahendeid — tooraineid ja masinaid, mida Nõukogude Liidus veel ei toodetud või toodeti mittekülladaset. Tootmisvahendite sisseveodu kiirendas rahvamajanduse arengut ja võimaldas sotsialismi siseseadmise (mille eelduseks on kõrge tehniline tase kõigis majandusharudes) lühema aja kestel, kui see oleks võimalik olnud ilma imporditud tootmisvahenditeta. Väljaveo ainukeseks otstarbeks oli muretseda ressursse sisseveo tasumiseks.

Oma teise ülesande väliskaubanduse monopol on samuti täiel määral teostanud. Pärast sõjalise blokaadi lõpetamist püüti Nõukogude Liitu alistada majanduslikul teel, tõmmata teda maailmamajandusse ja seega muuta teda, kui majanduslikult veel nõrka riiki, kõrgesti arenenud tööstusmaade tagamaaks, kapitalistliku maailma lisajätkuks. Need püüded osasid väga mitmesuguseid vorme, alates kulla- ja krediidiblokaadiga, väliskaubanduse monopolitunnustamisest loobumisega ja lõpetades süüdistusega dumpingus ja sundtöö kasutamises, Nõukogude kaupade sisseveo ärakeelamisega jne. Kuid kõik need katsed nurjusid, sest ei õnnestunud kõigutada väliskaubanduse monopolit, milline jäi täiel määral püsima Nõukogude majanduse kaitsevallina.

Millised tagajärjed oleks olnud väliskaubanduse monopolit lõvendamisel või isegi likvideerimisel, kirjeldab kujukalt Stalin oma kõneluses esimese ameerika töölisdlegatsiooniga 1927. aastal. Ta ütles:

„Tõepoolest, mida võiks tähendada töölisete väliskaubanduse monopolit kaotamine? See tähendaks neile loobumist maa industrialiseerimisest, uute tehaste ja vabrikute ehitamisest, vanade tehaste ja vabrikute laiendamisest. See tähendaks neile Nõukogude Liidu ülejutamist kapitalistlike maade kaupadega, meie tööstuse kokkutõmbumist tema suhtelise nõrkuse tõttu, töötute arvu suurenemist, töölisklassi ainelise seisukorra halvenemist, ta majanduslike ja poliitiliste positsioonide nõrgenemist. See tähendaks lõpptulemusena nepmani ja üldse uue kodanluse

tugevnemist. Kas võib sellele enesetapule minna Nõukogude Liidu proletariaat? Selge on, et ei või.

Mida tähendaks aga talurahva töötavatele massidele väliskaubanduse monopolit hävitamine? Ta tähendaks meie maa muutmist iseseisvast maast poolkoloniaalseks maaks ja talurahvamasside vaesestumist. . . . Ta tähendaks lõpptulemusena kulakute ja muude ekspluateerivate elementide tugevnemist külas.”

Monopoli aset täitvat tollikaitset oleks suutnud murda iga võimas tööstusmaa, seades sisse väljaveopreemia Nõukogude Liitu veetavate kaupade peale, ja niiviisi hävitada Nõukogude noore tööstuse ja üldse kahju ning korratusti tekitada kogu rahvamajanduses.

Väliskaubanduse monopol on vahendiks, mis kaitseb Nõukogude Liidu rahvamajandust maailmamajanduse konjunktuuri kõikumiste ja kriiside mõjutuste eest. Ja, meie näeme, et ka selle ülesande on monopol teostanud: ülemaailmaline 1929. aasta kriis ei avaldanud mingit mõju Nõukogude majandusele, milline vastuoksa just kriisi ajal näitas suurt tõusu. Maailmataru olud tekitavad küll teatavaid raskusi Nõukogude väliskaubandusele, kuid nad ei mõjuta Nõukogude Liidu majandust, sest väliskaubanduse plaanid koostatakse selaste kvantitatiivsete ülesannetega, et, hoolimata ühe või teise kauba müügivõimaluste kitsenemisest välisturgudel või tugevast hinnalangusest, nad kindlustavad teatava maõverdumise juures sisseveo tasumiseks vajaliste välisvaluuta hulkade laekumise. Sellega seletubki asjaolu, et raskeimal kriisitajal (1929.—1932. a.), kui maailmakaubandus langes koguselt veerandi võrra, Nõukogude väliskaubandus vastuoksa suurenes ligi kolmandiku võrra (kindlates hindades arvatult).

Tänu oma majanduse arengu edukusele väliskaubanduse kaasabil, Nõukogude Liit on juba teostanud oma majanduslikku tehnilist rippumatust välismaailmast. Seda tõendab asjaolu, et Nõukogude Liit on masinaid ja tööstusseadeldisi sissevedavast maast muutunud neid tootvaks ja osalt isegi eksportivaks maaks. Ja seda suurel määral imporditud tootmisvahendite abil. Näiteks I viisaastakus imporditud tööstusmasinad moodustasid umbes veerandi kõigist Nõukogude tööstuses samal ajal ülesseatud masinatest. Nüüd aga on importmasinate osatähtsus langenud paari protsendi peale.

Rippumatust maailmamajandusest näitab eriti selgelt see, et väljavedu moodustab vaid tähtsusetu osa Nõukogude Liidu rahvamajanduse üldtoodangust. Kui 1913. aastal väljavedu võrdus umbes 12 protsendile tolaeegse Vene rahvamajandustoodangust, siis nüüd moodustab väljavedu umbes 1 protsendi üldtoodangust, kuna teatavasti mujal harilikult on väljaveo osatähtsus kogutoodangust võr-

ratult kõrgem: Belgias võrdub ta umbes 40 protsendile, Inglises — 25 prots. jne.

Väliskaubanduse monopol säilitab oma määratu tähtsuse ka edaspidiseks, nagu see järeldeb sellest, et Nõukogude Liidu uus põhiseadus otse määrab kindlaks, et väliskaubandus toimub riikliku monopoli alusel.

Suured muudatused on leidnud aset väliskaubanduse koostises vastavalt Nõukogude rahvamajanduses asetleidnud arengule, Nõukogude Liidu muutumisele mahajäänud põllumajandusmaast kõrgeltarenenud tööstusmaaks. Kui enne maailmasõda Venel tuli importida peagu kõiki talle vajalisi masinaid ja isegi sääraseid kaupu, nagu süsi, sool, väetised, siis Nõukogude Liidul pole enam vajadust sellaste kaupade sisseveo järgi, vaid ta veab neid suurtes hulkades välja, ja sisseveetavaid masinaid vajab ta juba suhteliselt vaid vähesel arvul. Kui 1909—1913. a. tsariaegse Vene üldväljaveost langes põllumajandussaadustele 70,6 prots. ja tööstussaadustele ainult 29,4 prots., siis nüüd II viisaastaku aastatel on tööstussaadused suures ülekaalus, andes 72,4 prots. üldväljaveost, kuna põllumajandussaadused moodustavad vaid 27,6 prots., kuigi ka põllumajandustoodang on jõudsalt kasvanud.

Väliskaubanduse kaupade veoks prahti I viisaastaku kestel välismaalaevu 50 miljoni tonniline üldmahuga 36 milj. naelsterl. summa eest. Vahepeal suurenenud Nõukogude kaubalaevastik hakkas I viisaastaku viimastest aastast (1932. a.) peale edukalt välja tõrjuma välismaalaevu, ja 1937. aastal viimaste prahtimine ulatus vaid 30 prots. peale 1931. aasta tasemest. Nõukogude kaubalaevastik vedas I viisaastaku aastatel kokku 6,5 miljonit tonni kaupu, kuid II viisaastaku nelja aastaga juba — 17,1 miljonit tonni.

Märksa on paranenud Nõukogude sisseveo krediiditingimused. Rida riike on avanud Nõukogude Liidule pikaajalisi soodsaprotsendilisi finantskrediidite. Nõukogude Liidu välisvõlgnevus, milline peagu ainult väliskaubandusest tekkinud saavutas 1932. aasta alguks 1,2 miljardi ameerika dollariga kõrgseisu, on vahepeal vähenenud tähtsusetu summani — mõnekümne miljoni dollarini (1936. a. keskpaiku). Kõrgeprotsendilise lühiajalisest krediidist loobudes on mindud üle ostudele sularaha vastu.

Moodustades osa Nõukogude Liidu rahvamajandusest, väliskaubandus toimub kindlate plaanide alusel, millised on kooskõlastatud rahvamajandusliku üldplaaniga. Väliskaubandus on riigi monopoliks, ja seetõttu võimaldub riigil väliskaubanduse rahvakomissariaadi kaudu juhtida väliskaubandust, määrata kindlaks sisseveoks vajaliste kaupade hulke, samuti kaupade kogust ja liike, milliseid siseturu seisukohalt on otstarbekohane välja vedada. Suureks plussiks on ka kokkuvõtte, mida saavutatakse väliskaubanduslike tehingute koondamisega väliskaubanduse rahvakomis-

sariaadile alluvate väheste organisatsioonide kätte.

Väliskaubanduse plaanide koostamisel väljaveo osas lähtutakse põhimõttest, et väljavedu (kulla kõrval) peab andma küllaldaselt ressursse teatavateks tähtaegadeks sisseveo ja väliskohustuste katmiseks. Väljavedu on täiesti alustatud sissevoe tarvidustele. Selle plaanikindluse teeneks on asjaolu, et väliskaubanduse monopoli kestvuse kõigi 20 aasta jooksul pole ükski Nõukogude väliskaubanduslik organisatsioon mitte kordagi jätnud täitmata oma väliskohustusi.

Väliskaubanduse monopoli 20-aastase kestvuse ajal ulatus Nõukogude Liidu väliskaubanduse üldläbikäik 80,2 miljardi rublale, millest sissevedu oli 41,3 miljardit ja väljavedu — 38,9 miljardit rubla. Poole sisseveost moodustavad masinad ja tööstusseadeldised. Viimastel aastatel, seoses masinaehitustööstuse loomisega Nõukogude Liidus, masinate sissevedu on järsult vähenenud ja 1937. aastal ulatus vaid 29,8 protsendile üldsisseveost.

Peale kodusõja lõppu majanduse uuesti ülesehituse ajajärgul (1921.—1925. a.) oli Nõukogude väliskaubandus passiivne 1,9 miljardi rubla võrra. Tööstuse ja hiljem ka teiste majandusharude moodsa tehnika alusel ümberehitamise perioodi esimestel aastatel (1926.—1932. a.) sissevedu ulatus 26,9 miljardi rublale eelmise ajavahemiku 7,5 miljardi vastu, mis oli tingitud masinate ja muude tootmisvahendite määratud sisseveost industrialiseerimise tarbeks, ja bilansi passiivsus kerkis 2,3 miljardile. Suur passiivsus oli võimalik võlgostmise tõttu, ja osalt tuli selle katmiseks ka kulda välja vedada (mida väliskaubanduses ei arvestata).

Industrialiseerimise alal tehtud edusamude tõttu II viisaastaku (1933.—1937. a.) algusest peale vähenes tarvidus sisseveo järgi, ja bilans muutus 1933. a. peale aktiivseks, millisenä ta tänini on püsinud.

Nõukogude Liidu tehnilis-majandusliku iseseisvuse saavutamise ei tähenda sugugi eemaldumist muust maailmast. Seda kinnitab ka uus väliskaubanduse rahvakomissar E. Tshvjalev oma „Pravdas“ avaldatud artiklis, öeldes: „Nõukogude Liit sugugi ei tüüri meie maa isoleerimisele välismaailmast, autarkiale.... Seltsimees Stalin õpetab meile, et sotsialistlikku ühiskonda ei tohi ettekujutada absoluutselt eraldatuna. Sotsialistlik majandus omab ja saab omama nii välja- kui ka sissevedu... Nõukogude Liit, muutmatault kaitstes üldise rahu põhimõtteid, saab ka edaspidi kõikjõuliselt taotlema majanduslike ja kultuuriliste sidemete laiendamist ning süvendamist välismaadega.”

**

Järgmine tabel annab Nõukogude Liidu väliskaubanduse dünaamika kogu möödunud ajavahemiku kohta:

Nõukogude Liidu väliskaubandus 1918.—1937. a.*)

Внешняя торговля СССР за 1918—1937 г. г.

Üldläbikäik Sissevedu Väljavedu Saldo
(miljonites rublades)

1909—13. (keskm.)	11.508,0	4.994,1	6.513,9	+1.519,8
1913	11.618,9	6.022,5	6.596,4	+ 573,9
1918	496,3	460,8	35,5	— 425,3
1919	14,4	14,0	0,4	— 13,6
1920	131,8	125,7	6,1	— 119,6
1921	1.011,4	922,9	88,5	— 834,4
1922	1.539,1	1.181,7	357,4	— 824,3
1923	1.582,0	627,2	954,8	+ 327,6
1924	2.614,9	1.138,8	1.476,1	+ 337,6
1925	6.285,3	3.620,9	2.664,4	— 956,5
1926	6.190,2	3.016,5	3.173,7	+ 157,6
1927	6.587,5	3.320,5	3.267,0	— 53,5
1928	7.693,5	4.174,6	3.518,9	— 655,7
1929	7.902,8	3.857,0	4.045,8	+ 188,8
1930	9.176,8	4.637,5	4.539,3	— 98,2
1931	8.393,0	4.839,9	3.553,1	—1.286,8
1932	5.601,7	3.083,5	2.518,2	— 565,3
1933	3.692,6	1.525,1	2.167,5	+ 642,4
1934	2.850,4	1.018,0	1.832,4	+ 814,4
1935	2.666,5	1.057,2	1.609,3	+ 552,1
1936	2.711,6	1.352,5	1.359,1	+ 6,6
1937	3.069,9	1.341,3	1.728,6	+ 387,3

Järgmised kolm tabelit näitavad mõne tähtsama kauba sisseveo väljatõrjumist Nõukogude Liidu omatoodangu poolt:

Sisseveo osatähtsus puuvilla-tarvituses (prots)

Доля импорта в потреблении хлопка (в %)			
1913	45,2	1931	13,6
1924/25	57,7	1932	5,2
1926/27	45,1	1933	2,6
1927/28	41,0	1934	5,9
1928/29	33,4	1935	7,6
1930/31	19,3	1936	2,3

*) 1918.—1924. a. andmed on arvatud 1913. a. hindades ja 1925—37. a., nagu 1909—1913. a. omadki — jooksvates hindades. Kõik arvud on uue rublakursi alusel ümberarvestatud. — 1918.—1923. a. andmed haaravad vaid üle Euroopa piiride toimunud väliskaubandust, ja hilisemad — kogu praeguse N. Liidu maa-ala. 1909.—1913. a. andmed haaravad kogu tsariaegse Vene maa-ala väliskaubanduse.

Sisseveo osatähtsus traktorite juurdetulekus (võimsuse järgi) (prots.).

Доля импорта в поступлении тракторов (по мощности) (в %)

1924/25	93,3	1931	59,3
1925/26	94,7	1932	0,0
1926/27	88,7	1933	0,0
1927/28	75,4	1934	0,0
1928/29	76,6	1935	0,0
1929/30	81,2	1936	0,0

Sisseveo osatähtsus autode juurdetulekus (prots.).

Доля импорта в поступлении автомобилей (в %).

1929	78,8	1933	0,8
1930	66,4	1934	0,5
1931	43,1	1935	0,2
1932	3,9	1936	0,1

Lõpuks järgmine tabel näitab, kuidas Nõukogude Liidus industrialiseerimise mõjul paljud endised sisseveokaubad on muutunud väljaveokaupadeks:

Sisseveo muutumine väljaveoks (miljon. rbl.).

Преобразование импорта в экспорт (в млн. руб.)

	Sissevedu		Väljavedu		
	1909-1913 (keskm.)	1927/28	1935	1936	1937
Kivisüsi	190,1	2,6	42,6	42,8	31,0
Karusnahad töötletud ja värvitud	26,3	0,0	27,2	22,5	17,1
Parafiin	6,1	0,0	6,1	5,3	3,4
Tsement	9,6	8,8	6,4	5,8	4,9
Niit ja lõng puuvillast	8,8	0,0	4,6	2,7	3,1
Autod ja nende osad	52,1	42,5	10,5	13,6	24,0
Asbest	1,3	0,9	9,9	9,1	9,1
Mustmetallid	36,8	73,4	23,4	32,9	ca 30
Traktorid ja nende osad	—	45,8	0,2	0,4	1,1
Põllumaj. masinad	177,4	107,9	2,1	2,9	3,8
Õmblusmasinad	37,7	13,1	1,3	1,2	1,9
Malm	3,8	0,4	16,0	24,4	16,3
Väetised	31,1	40,6	19,2	23,6	29,0

Tööstus.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ.

Tööstuse tegevus k. a. I veerandis.

Работа пром-сти в I кварт. т. г.

Käesoleva aasta I veerandis tööstustoodang näitas 9,7-protsendilist tõusu võrreldes 1937. aasta sama veerandiga, kusjuures tootmisvahendite toodang kasvas 9,1 prots. ja tarvituskaupade — 10,7 prots. võrra. Need arvud käsitavad tööstuslike rahvakomissariaatide toodangut, milline moodustab suure enamuse (3/4) kogu tööstustoodangust.

Kõige edukamalt töötas toitainetetööstus, mille toodangu juurekasv ulatus 17,6 prots. peale. Rasketööstuse (ka masinaehitus- ja riigikaitsetööstus ühesarvatult) toodang suurenes umbes 10 prots. ja kergetööstuse oma 5,6 prots. võrra, kuna kohalise tööstuse toodang — 10 prots. võrra. Teistest hoopis maha jäi metsatööstus, mille toodang osutus 9,6 prots. võrra madalamaks eelmise aasta I veerandist.

Tähtsamatest saadustest märgime elektrijõu toodangu kasvu 8,4 prots. võrra, nafta — 14,8 prots., malmi — 5,2 prots., terase — 7,3 prots. võrra. Masinaehitustööstuse toodang suurenes 13,2 prots. võrra möödunud aasta I veerandi vastu.

Toodangu kasv saavutati eeskätt mitte tööliste arvu suurendamisega, vaid tööproduktiivsuse tõstmisega. Nii tõusis toitainetetööstuses tööliste keskmine tööproduktiivsus 10,4 prots. võrra 1937. a. I veerandi vastu. Ka rasketööstuses oli toodangu juurekasv peamiselt tingitud tunduvalt tööproduktiivsuse suurenemisest: keskmiselt ühe tööliste kohta tuleb toodang oli näiteks veebruaris 12 prots. võrra kõrgem möödunud aasta veebruari tasemest. Metsatööstuses ja kergetööstuses tööproduktiivsus üksikudel kuudel embkumb, kas püsis eelmise aasta tasemel või oli isegi mõnel määral madalam sellest.

Tootmiskava puuduliku täitmise ja tööproduktiivsuse mitteküllaldase tõstmise tõttu kõik tööstuslikud rahvakomissariaadid, peale toitainetetööstuse oma, tegid ülekulutusi palgafondi alal, ja muidugi jäi ka saaduste omahinna alandamine nõuetaval määral teostatamata.

Kuna käesoleva aasta plaan näeb ette 15,3-protsendilise toodangu tõusu tööstuslike rahvakomissariaatide tööstuses, siis I veerandis saavutatud juurekasv (9,7 prots.) osutub üldiselt madalamaks plaanis ettenähtust. Ent tähtsaks osutub seejuures asjaolu, et toodangu kasvutempo näitab kuust kuuse tõusutendentsi, nagu järeldub tabelist:

Tööstuslikele rahvakomissariaatidele alluva tööstuse toodangu kasvutempo.

Темпы роста продукции пром-сти наркоматов.

	Protsentides 1937. a. vastava kuu vastu.		
	jaan.	veebr.	märts
Kogutoodang . . .	+5,6	+ 9,0	+12,0
Tootmisvahendite toodang . . .	+4,8	+ 8,2	+11,7
Tarvituskaupade toodang . . .	+7,3	+10,4	+12,5
Raske-, masina- ja riigikaitsetööstus . . .	+6,5	+10,6	+13,4
Kergetööstus . . .	+5,1	+ 2,3	+ 7,9
Toitainetetööstus . . .	+9,4	+19,8	+21,2
Kohalik tööstus . . .	+9,4	+ 8,4	+12,4

Mõnes harus on toodangu kasvutempo märtsis isegi enam kui kaks korda kõrgem kui jaanuaris.

Aprillis oli kasvutempo veelgi kõrgem. Kui jaanuaris kogu toodang ületas 5,6 prots. võrra läinud aastase jaanuari taseme, veebruaris — 9 prots. ja märtsis — 12 prots. võrra samade kuude taseme 1937. aastal, siis aprillis osutus toodang juba 15 prots. kõrgemaks kui möödunud aasta aprillis. Aprillis on tööstus seega saavutanud käesoleva aasta plaanis ettenähtud kasvutempo, mille püüdes aastaplaani täitmine oleks kindlustatud. Eriti kiire on tempo tõus tootmisvahendite tööstuses (peamiselt raske-, masinaehitus-, riigikaitse- ja metsatööstuses), kus tempo kasvas jaanuaris olnud 6,5 prots. pealt 18 prots. peale aprilliks. Kõigi 4 kuu kohta on üldtoodang 11 prots. võrra kõrgem eelmisest aastast ja võrdub 24,3 miljoni rublale (1926/27. a. hindades).

Autotööstus.

Автопромышленность.

Juba kolmandat aastat omab Nõukogude autotööstus esimese koha Euroopas ja teise maailmas, P.-A. Ühendriikide taga, veoautode tootmises. Nõukogude autotööstus tootis 1929. aastal ainult 1702 sõidu- ja veoautot ja asus toodangu suurusel ühel viimastest kohtadest maailmas, kuid 1937. aastaks tõusis autotoodang juba 200.000 peale, neist umbes 180.000 veoautot, kuigi alles eelmisel 1936. aastal viimaseid toodeti veerandi võrra vähem (133.000 tükki). Sõiduautode toodang oli ligi viiekordselt suurem eelmise aasta omast.

Nõukogude Liit omab kaks hiigelsuurt autotehast — Stalini nimelise Moskvas ja Molotovi nimelise Gorkis. Viimasel kahel aastal Stalini autotehases toimus põhjalik

ümberehitus, milline peaosas viiakse lõpule käesoleval aastal. Laiendatud tehas katab 400 hektarilise maa-ala ja valmistab aastas täie võimsusega töötades 95.000 kolmetonnilist veoautot ja 16.000 kuuestmelist luksusaatot. Juba praegu laseb ta päevas välja 220 veoauto ümber, mis võrdub 70.000-lisele aastatoodangule. Stalini tehase poolt toodetav sõiduauto SIS-101 kuulub parimate euroopa autoliikide hulka ja on võrdne sääraستهle ameerika autodele, nagu seda on Buick.

Stalini tehases valmistati katsena uusi kergem tüüpi sõiduautosid SIS-102. Nad kujutavad enestest samuti, nagu limusiinid SIS-101, mõnusustega varustatud autot, ja nende erijooneks on raadioseadeldis ja soojendusahi. Suuremahulgalist tootmist alustatakse veel käesoleval aastal. Veoauto SIS-5 juures võetakse ette moderniseerimine; nii asendatakse senine kuuetsilindriline mootor kaheksatsilindrilisega. Veel on käsil 25—28 isekohaga voolujoonekujuliste autobusside ehitamine ja katsetatakse suurte 140—150 km tunnikiirusega autobuste ehitamist linnadevaheliste vedude jaoks, samuti suureikiirusega veoautode valmistamist pikamaavedude tarbeks. Lõpukorral on SIS-103 konstrueerimine.

Molotovi autotehases on hiiglaulatuslikud laiendustööd läbiviimisel, mille tõttu ta võimsus tõuseb neljakordseks. Algul ulatus ta tootmisvõime 120.000 autole aastas, kuid ümberehituse läbiviimisel tõuseb see 500.000 autole. 1938. aastal peab tehas tootma 250.000 autot, 1939. aastal 350.000 ja 1941.

aastast peale 500.000 autot igal aastal ja peale selle autoosasid 900 miljoni rubla väärtuses. Peaosa toodangust moodustavad veoautod.

1938. aasta teisel poolel hakkab tehas valmistama kuuetsilindrilisi sõiduautosid 76 hobujõu võimsusega, mis võimaldab kuni 110—150 km kiiruse tunnis. Senine neljatsilindriline auto omab vaid 40 hobujõudu. Teiseks uuenduseks on kuuetsilindrilise mootori tarvituselevõtt 1,5-tonniliste veoautode jaoks, mis tõstab nende võimsuse 2 tonnile ja võimaldab 75 km tunnikiiruse.

Peale nimetatud kahe hiigelttehase Nõukogude Liit omab veel ühe väiksema autotehase Jaroslavlis. Jaroslavl autotehas toodab raskeid veoautosid. Nüüd töötatakse uue viietonnilise veoauto tüübi kallal. Trolleybuste (s. o. juhtmete kaudu saadava elektri abil liikuvate autobuste) toodang näitab eriti suurt tõusu 1937. aasta 192-lt 400-le käesoleval aastal, milledest osa on kahekordseid.

Nõukogude Liidu autotööstuse üheks tähtsamaks ülesandeks on diiselmootorite massilise tarvituselevõtt autotranspordis. Diiselmootor omab suure majandusliku tähtsuse, sest ta tarvituse korral väheneks kütteainete tarvitus kolmekordselt, rääkimata teistest paremustest.

Teiseks probleemiks on ülikiirete autode konstrueerimine. Selleks otstarbeks on asutatud eriline büroo, ja praegu töötab see kiirsõiduauto ehitamise kallal, mille normaalikiiruseks oleks 200—250 km tunnis.

Põllumajandus.

СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО.

Kevadise külvi tulemused.

Итого весеннего сева.

Ettevalmistus kevadeseks külviks kui ka külvi läbiviimine on suuresti mõõduandvad põllumajandusaasta tulemustele.

Suiteravilja seemnete kogumisplaan täideti kolhoosides tänava 8-protsendilise ületamisega, kuna möödunud aastal teatavasti plaan jäi täitmata 9 prots. ulatuses. Üldse koguti seemneid 13,6 prots. rohkem kui möödunud aastal, kusjuures sordiseemneid tervelt 71,4 prots. võrra rohkem. Enamikus teistest kultuuridest kogutud seemnete hulk samuti tunduvalt ületas läinud aastase. Triöridega puhastati suikõrsvilja seemneid kolhoosides 29,6 prots. võrra rohkem kui eelmisel aastal.

Põllumajanduse tehniline varustus näitab järjekindlat kasvu ka käesoleva aasta I veerandis, mil asutati 334 uut masinatraktorijaama; masinatraktorijaamade arv ulatub seega 1. aprilliks 6152 peale.

Kevadisest külviplaanist täideti 15. juuniks, viimati avaldatud andmete järgi, 99,5 protsenti. Selleks ajaks oli külvatud üldse 83,9 miljonit ha, kuna möödunud aastal oli külvatud samapalju, kuigi suhteliselt plaanarvust veidi vähem (99 prots.). Sellest külvatud kolhoosid 77,0 miljonit ha (99,6 prots. plaanist), sovhoosid — 6,9 miljonit ha (99 prots. plaanist). Üksiktalunditele, kes selles arvestuses üldse ei esine, langes vaid mõnisada tuhat ha. Külvikampaania toimus lühematel tähtaegadel kui eelmistel aastatel, eriti kampaania keskpaiga.

Talviljade jaroviseerimine.

Провизация озимых.

1929. aastal praeguse Üleliidulise põllumajandusakadeemia president Lössenko, olles tol ajal alles noor agronoom, katsetas talinisu mahakülvamisega kevadel ja saavutas esmakordselt põllumajanduse ajaloos, et kevadel külvatud talinisu kasvama hakkas ja andis täisväärtusliku saagi. Lössenkol õnnestus see talinisu seemnete eeltöötuse abil oma erilise meetodi järgi, mis seisis selles, et seemneid niisutati veega ja mõne nädala kestel hoiti madala temperatuuri käes. Sellast agrotehnilist menetlust nimetataksegi „jaroviseerimiseks“.

Jaroviseerimine kiirendab tavalisel ajal külvatud suinisuemne arengut, ja vili küpseb märksa lühema ajaga. See on eriti tähtis põuapiirkondades, nagu Lõuna-Ukrainas, volgaäärsetes rajoonides jne., kus suinisu sageli satub põua mõju alla. Vilja küpsmise kiirendamine kas või mõne päeva võrra sageli päästab saagi põuaohest.

Põllumajanduskultuuride jaroviseerimine põhjeneb akadeemik Lössenko poolt avastatud taime arenemistähtsuse teoorial. Selle teooria järgi läbib taime, alates seemnete mahakülvamisest kuni uute seemnete tekkimiseni, rea arenemisastmeid. Igal astmel toimuvad taime siseomadustes teatavad muudatused. Igal astmel vajab taime teatavaid tingimusi, vastavat temperatuuri, niiskust, valgust jne. Ilma jaroviseerimisjärgus toimuva omaduste muutumiseta ei saa taime viljakandvaks. Kuid need muutused ei tarvitse toimuda ainult põllul taimes, vaid nad võivad aset leida ka seemnes, mis alles idanema hakkab.

Sellest lähtudes Lössenko töötas välja meetodi, mille kohaselt tuleb töötleda seemet enne mahakülvamist, s.o. vastavate tingimuste kunstliku tekitamise teel luua säärased välisolud, milledees seeme teeb jaroviseerimisjärgud läbi enne külvamist.

Jaroviseeritud külvi massilise tarvituselevõtu esimesel 1932. aastal ulatus jaroviseeritud nisu pindala 43.000 hektari peale, 1933. aastal tõusis ta juba 200.000 ha peale, 1934. aastal 600.000, 1935. aastal 2.000.000 ja 1936. aastal 4.000.000 ha peale. 1937. a. ulatus ta, järsult laienedes, umbes 10 milj. ha peale.

Jaroviseerimise tagajärjel hektarisaagid näitavad tunduvat tõusu. Kogu Nõukogude Liidu ulatub tõus keskmiselt 2 tsentnerile teraviljade hektari kohta, mitmes kolhoosis ja sovhoosis aga veel märksa rohkem. Selaselt akadeemik Lössenko uurimused avavad hiilgavaid väljavaateid põllumajanduskultuuride arendamise ja nende saagivõime tõstmise alal.

Loomuliku kautshuki tootmine.

Добывание натурального каучука.

Loomuliku kautshuki tootmine võtab Nõukogude Liidus järjest suurema ulatuse. Nii peab 1938. aastal kautshuki tootmine kok-saagise nimelisest kautshuktaimest suurenema 3½-kordseks eelmise aasta vastu, ja nii saadakse loomuliku kautshukki esmakordselt suuremates hulkades.

„Kautshukonoss'i“ nimeline trust, kes seni omas vaid katsetööstusi, asub nüüd suure tehase ehitamisele, mille ülesandeks saab olema loomuliku kautshuki valmistamine kok-sagisest. Kautshukki saadakse nii kõval kui ka vedelal kujul, ka piirituse kujul, mis on tooraineks kunstliku kautshuki valmistamiseks.

Uue tööstusharu toorainete baas märksa laieneb. Käesoleval aastal kautshuktaime kok-sagise külvipind suureneb ligi kahekordseks võrreldes möödunud aastaga. Teda kasvatatakse väga mitmesugustes piirkondades, eriti Nõukogude Liidu keskrajoones (Kurski, Orjoli, Tula jne oblastites), kuid ka Bashkiiras, Kasahstanis, Valge-Venes jne.

Üleliiduline põllumajandusnäitus.

Всесоюзная сельскохозяйственная выставка.

1. augustil k.a. avatakse Moskvas Üleliiduline põllumajandusnäitus.

Näitus asub hiigelsuurel 136-hektarilisel maa-alal. Ta üllatab oma arhitektoonilise terviku toreduse ja iluga, sadade paviljonidega, avarate väljakute, tänavate, puisteede, aedade ja istandustega.

Põllumajandusnäitus esitab Nõukogude Liidu saavutusi kõigilt ta põllumajanduse aladelt. Näitusel on esindatud parimad sovhoosid ja kolhoosid, masina-traktorijamad, karjakasvatustehasid. Ta näitab põllumajanduse produktiivsuse tõusu Nõukogude Liidu rahvusvabariikides ja teistes rajoonides, mitmesuguste kultuuride saake, mehhaniseerimise kõrget taset ja põllumajandusliku töö uusi meetodeid.

Näitus haarab Nõukogude Liidu mitme-palgelise taime- ja loomariigi. Nõukogude teadlaste Mitshurini ja dr. Kasjurini aiad näitavad muuseas uusi liike külmakindlaid viljapuid. Lössenko uued jaroviseerimismetodid, Kamöstshenko uued külvimeetodid, Grischko uus kanepisort tulevad samuti demonstreerimisele. Eeskujulikud ehitused kolhoosikülalast, nagu koolid, haiglad, lasteasutused, klubid, teatrid, staadionid, on esindatud, samuti ka puunikerdused, maalid, kudumistööd ja teised rahva kunstiloomingu tooted.

Kolhooside töötulemusi 1937. aastal.

ИТОГИ РАБОТЫ КОЛХОЗОВ ЗА 1937 Г.

Hiljuti avaldati Nõukogude ajakirjanduses andmeid kolhooside tegevuse tulemuste kohta 1937. aastal. Andmed põhjenevad 157 tuhande kolhoosi, s. o. ligi kahe kolmandiku kolhooside üldarvust, aasta-aruannete materjalidel ja on seetõttu küllalt iseloomustavad kogu kolhoosimajandusele ning selles asetleidvale sotsiaal-majanduslikule arengule. Läbitõetatud materjalide eritlus annab selge pildi kolhooside ja kolhoosnike jõukuse hoog-
sast kasvust.

Kui meenutada, milliseid jõupingutusi on tehtud ja ressursse määratud Nõukogude valitsuse poolt kolhooside asutamiseks ja organisatsiooniliseks tugevdamiseks, põllumajanduse tehniliseks varustamiseks, ta kultuuri ja produktiivsuse tõstmiseks, siis peab nentima, et kõik see on andnud suuri tulemusi. Sotsialistlik põllumajandus, millesse kolhooside näol on koondunud juba peagu kõik (93 prots.) üksiktalundid ja mis muus osas koosneb riigimõisadest (sovhoosidest), hakkab juba avaldama oma pa-remusi.

157 tuhande kolhoosi aastaaruannete jär-
gi tera- ja kaunviljade keskmine hektari-
saak on 1937. aastal tõusnud, võrreldes 1935.
aastaga, umbes veerandi (26,4 prots.) võrra.
Samal ajal tööpäevi kulus kolhoosides maa-
harimise peale, iga kolhoosipere kohta arva-
tult, ainult 7,7 prots. võrra rohkem. Üksi-
kutes rajoonides oli tõus veelgi suurem.
Ukrainas said kolhoosid 1937. aastal igalt
hektarilt teravilja ligi 40 prots. võrra rohk-
em kui 1935. aastal, kuna põlluharimiseks
kulutatud tööpäevade arv suurenes vaid 13
prots. võrra. Siberis suurenes keskmine
hektarisaak samal ajal 56 prots. ja tööpäe-
vade arv — 18 prots. võrra. Kõik see tõen-
dab, et sotsialistlikus põllumajanduses pei-
tuvad järjest suurenevad jõud hakkavad ju-
ba täiemääraliselt avalduma nii põldude
viljakuse kui ka tööproduktiivsuse suures
tõus. Põhiteguriteks on kolhooside orga-
nisatsiooniline tugevnemine ja kõige moodsa
agrotehnika, eriti uusimate masinate,
sisseseadmine.

Kõik see on maksev mitte ainult tera-
viljade, vaid ka teiste maapidamise harude
kohta. Näiteks Kesk-Aasia kolhoosides
puuvilla hektarisaagid näitavad järsku kas-
vu. Paljudes rajoonides tõusid need vii-
mase kahe aasta jooksul 100, 200 ja veel
rohkemgi protsendi võrra, kuna samal ajal
tööpäevi kulus kolhoosipere kohta vaid 23
prots. võrra rohkem.

Loomakasvatuse alal tõusis kulutatud
tööpäevade arv märksa rohkem, nimelt ar-
vatult ühe kolhoosipere kohta 1937. aastal,
võrreldes 1935. aastaga, ligi kahe kolman-
diku (63 prots.) võrra. Tingitud on see
asjaolust, et kolhooside ühisomanduses ole-

va karja arv suurenes 1938. aasta alguks,
võrreldes 1934. aasta 1. jaanuariga, samuti
ligi kahe kolmandiku võrra. Pealegi ühel-
ainsal 1937. aastal kolhoosid müüsid kol-
hoosnikele 6,5 miljonit noort karilooma, mis
seega teatava aja kestel samuti viibisid
kolhoosifarmides. Et aga karjakasvatuses
pole veel märgata tunduvalt lahkuminekut
tööpäevade kulutuse ja karja produktiivsuse
vahel viimase kiirema tõusu suunas, nagu
see aset leiab maaharimises, seletub selle-
ga, et karjakasvatuse arengut halvasid põl-
lumajanduse reorganisatsiooni (ta sotsia-
listlikuks muutmise) ajajärgu raskused pal-
ju suuremal määral kui maaharimist. See-
tõttu nende ületamine toimus hiljem ning
arenemisprotsess ei suutnud võtta säärast
ulatust kolhoosifarmides, nagu see juba on
saavutatud kolhoosipõldudel. Tõuparandus,
paremad söötumis- ja hoolitsemisviisid võtsid
massilise ulatuse alles viimasel kahel-kol-
mel aastal. Seniste saavutuste põhjal võib
kindlasti oletada, et lähemas tulevikus ka
loomakasvatuse alal hakkab karjaproduk-
tiivsus kasvama palju kiiremas tempos kui
karjakasvatuse peale kulutatavate tööpäevade
arv, nagu seda juba näeme põlluharimises.

Kuna iga tööpäeva*) kohta tuleb jär-
jest rohkem toodangut, siis tööpäeva natu-
raalvärtus tunduvalt kasvas. Sellele vii-
pab kas või see, et viimase kahe aastaga
on märksa vähenenud nende kolhooside arv,
kus antakse tööpäeva kohta vähem kui 1
kilogramm teravilja ja et tunduvalt on
suurenenud kolhooside arv, kes tasuvad töö-
päeva eest 7 kg ja rohkem teraviljaga.

Kogu Nõukogude Liidus tõusis kolhoos-
sides tööpäeva naturaalvärtus 1937. aas-

*) Kolhoosnike töö tasutakse kolhoosi tu-
ludest vastavalt igaihe poolt aasta kestel
tehtud tööhulgale, arvestades ka töö kvali-
teediga. Tööd hinnatakse tööpäevades, ole-
nevalt töö raskusest ja tähtsusest; seetõttu
näiteks traktorijuhi ühepäevast tööd hinna-
takse 3 tööpäevale, kuna kõige lihtsamat
tööd, kas või ruumide koristamist, hinnatakse
poolele tööpäevale. Töötasuna jaotatakse
kolhoosnike vahel vastava kolhoosi saaduste
ja rahaliste tulude ülejääk peale riiklike ko-
hustuste ja muude kulude mahaarvamist.
Saadused kui ka raha, jaotatakse kolhoosnike
poolt aasta kestel väljatõetatud tööpäevade
hulga järgi, jagades nad vastavas kolhoosis
tehtud tööpäevade üldsummale ja saadud
arvu korrutades iga kolhoosniku tööpäevade
arvuga. Tööpäeva kohta väljaantavad saadu-
dused moodustavad tööpäeva naturaalvärtu-
se ja raha — tööpäeva rahalise väärtuse. —
Kolhoosiperede all tuleb mõista kolhoosi as-
tunud endiseid üksiktalundeid või ka uusi
kolhoosis tekkinud peresid.

taks, võrreldes 1935. aastaga, keskmiselt enam kui poole (59 prots.) võrra, kusjuures üksikutes rajoonides veelgi rohkem, näiteks Siberis — kahekordseks, kesk- ja idarajoonides — enam kui kahekordseks. Kolhoosipere kohta arvatult oli tõus veelgi suurem, sest tööpäeva naturaalkindlustuse kõrval suurenes ka väljatöötatud tööpäevade arv. Nimelt kogu Nõukogude Liidus tuli 1937. aastal iga kolhoosipere kohta ligi kaks korda rohkem teravilja kui 1935. aastal, kuna Siberis ja lõunarajoonides — 2½ korda ning keskrajoonides — ligi 3 korda rohkem. Seetõttu Siberi, ida- ja lõunarajoonide 28 tuhandes kolhoosis iga kolhoosipere sai 1937. aastal keskmiselt 150—175 puuda teravilja. See tähendab, et neis rajoonides teravilja puhas ülejääk iga teravilja all olnud hektari kohta ulatus keskmiselt 25—28 puudale. Säärast ülejääki oma isiklike tarviduste jaoks pole nende rajoonide talurahvas oma massis kunagi varem saavutanud.

Suurt tõusu näitavad, naturaaltulude kõrval, ka kolhooside rahalised tulud. 157 tuhande kolhoosi andmete järgi suurenesid rahalised tulud 1937. aastaks, võrreldes 1935. aastaga, keskmiselt kolhoosi kohta arvatult, ligi kahe kolmandiku (61,5 prots.) võrra, kusjuures peaaiklikaks osutusid põlluharimisest saadavad tulud (umbes 70 prots. rahatuludest), kuna karjakasvatuse ja teised harud andsid kokku vaid 30 prots. ümber. Muidugi tuleb harude vahelkordades ette suuri erinevusi üksikute rajoonide vahel.

Samal ajal riiklike sundmaksude osatähtsus kolhooside kuludes püsis endisel tasemel ja mõnes piirkonnas isegi langes. Näiteks Nõukogude Liidu idarajoonides nende osatähtsus üldkuludes langes 1935. aastal olnud 11,1 protsendilt 8,5 protsendile 1937. aastaks, keskrajoonides — 12,2 protsendilt 10,2 protsendile.

Kuid kõigele sellele vaatamata kolhoosnikele väljajagatavate rahaliste tulude osatähtsus liidus vaid vähe, nimelt kogu Nõukogude Liidus 1935. aastal olnud 45,9 prots. pealt 1937. aastaks 48,4 prots. peale kõigest kolhooside rahatuludest. Selle peamiselt põhjusteks olid nimelt kolhooside liialdused ehitustööde alal ja kolhooside tootmis- ning eriti valitsemiskulude liigne tõus. Ainult Kesk-Aasia ja Taga-Kaukasuse vabariikide kolhoosides osutus tööpäeva rahaline hinnang 1937. aastal kaunis kõrgeks, peamiselt tänu suurtele sissetulekutele puuvillakasvatusest, ja ulatus esimestes keskmiselt 4 rubl. 3 kop. ja teistel 2 rubl. 72 kop. suuruseks. Sellest tingitult Nõukogude Liidu valitsus tegi hiljuti kolhooside põhikirjas parandusi, millede kohaselt nüüdsest peale peab kolhoosnike vahel tööpäevade arvu kohaselt välja jagatama mitte vähem kui 60—70 prots. kolhooside rahaliste tulude üldsummast, mille tõttu tööpäeva väärtus tõuseb vähemalt umbes 50 prots. võrra, rääkimata kolhoositulude edasise kasvu mõjust tööpäeva rahaväärtuse suurenemisele.

Sotsiaalkindlustuse eelarve 1938. a. peale.

БЮДЖЕТ СОЦИАЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ НА 1938 Г.

Nõukogude Liidu rahvakomissaride nõukogu kinnitas riikliku sotsiaalkindlustuse 1938. aasta eelarve, mille esitas üleliiduline ametiühingute kesknõukogu, kellele teatavasti mõne aasta eest anti üle likvideeritud töörahvakomissariaadi funktsioonid ja seega ka sotsiaalkindlustuse korraldamine.

Nõukogude Liidu põhiseadusega kuulutati välja kodanike õigused tööle, puhkusele, haridusele, ainelisele kindlustamisele vanaduse, haiguse ja töövõime kaotuse puhul; samuti kaitseb ta naiste üheõiguslust, emade ja laste huvisid. Kuid põhiseadus ei piirdu ainult kodanike õiguste väljakuulutamisega, vaid kindlustab ka neid aineliste vahenditega. Töölise ja ametnike põhiõiguste garanteerimises omab sotsiaalkindlustus otsustava tähtsuse.

Töölisi ja ametnikke, üldse kõiki palgalisi töötajaid kindlustatakse haiguse, vigastuse, vanaduse, invaliidsuse korral pensionide, abirahade, tasuta ravi näol, ka sanatooriumides ja puhkekodudes; töötaolu puudub täiesti. Kõik sotsiaalkindlustuse summad laekuvad täies ulatuses ettevõtelt ja asutustelt, ilma et kindlustatud ise pruugiks mingeid sissemakse teha.

Käesoleva 1938. aasta sotsiaalkindlustuse eelarve näeb ette tulusid 6,3 miljardit ja kulusid 5,9 miljardit rubla. Kulud jagunevad järgmiselt:

Sotsiaalkindlustuse eelarve kulud 1938. a.

Расходы бюджета социального страхования на 1938 г.

	Miljon. rubl.
Abirahad ja pensionid	3.466
Laste eest hoolitsemine	654
Puhkekodud, sanatooriumid ja kuu- rordid	1.034
Turism ja mägironimine	50
Kehakultuur	143
Ravitoetus	100
Toetused töölise ja ametnike vas- tastiku abiandmiskassadele	104
Kultuur- ja puhkepargid	27
Rahvaharidus	84
Arstlik kontroll	20
Tööinspeksioon	79
Kindlustustegelaste premeerimine .	5
Sotsiaalkindlustuse organisatsioonili- sed ja valitsemise kulud	80
Muud kulud	49
Kokku	5.900

Tähtsamateks kululiikideks on abirahad ja pensionid (ligi $\frac{2}{3}$ kõigist kuludest) ja puhkekodude, sanatooriumide ning kuurortide ülalpidamine (ligi $\frac{1}{5}$); mõlema liigi peale kokku langeb valdav enamus ($\frac{3}{4}$) kõigist kuludest.

Mil määral tähtsamaid kulusid on suurendatud 1937. aasta tegelike kulustustega võrreldes, nähtub järgmisest tabelist:

	1937.a. tege- likud arve kulud (miljon. rbl.)	1938.a. eel- likud arve kulud (miljon. rbl.)
Abirahad ajutise töövõimetuse puhul	1.950	2.137
Abirahad raseduse ja sünnituse puhul	786	992
Pensionid töötavatele pensionäridele	268	315
Abirahad imikute toitmiseks ja neile varustuse muretsemiseks	292	336
Puhkekodud, sanatooriumid ja kuurordid	915	1.034
Pioneerlaagrid, lastesanaatoriumid, laste eest hoolitsemise väljaspool kooli, lastevanemate abianndmiskassad	218	318
Turism, alpinism, kehakultuur	146	198
Ravitoetus	92	100
Toetused vastastiku abianndmiskassadele	99	104

1938. aastal saadetakse ametiühingute poolt puhkekodudesse, sanatooriumidesse ja kuurortidesse 343 tuhat inimest rohkem kui 1937. aastal. Suhteliselt suurim oli tõus raseduse ja sünnituse puhul antavate abi-

rahade, laste eest hoolitsemise ja kehakultuuri alal, vaatamata sellele, et juba 1937. aastal neid summaseid suurendati, viimane väljaarvatud, kahekordseks. Pioneerlaagrites saab viibima 398 tuhat last, s. o. 89 tuhat rohkem kui 1937. aastal.

Töötajate parandamise, töötajate heaolu tõusu ja parema ning rikkalikuma arstiabi mõjul haigestumised ja õnnetusjuhud 1937. aastal vähenesid, üksikutes rahvamajandusharudes isegi 25—30 prots. võrra. 1938. aasta plaan näeb ette edasise haigestumiste ja õnnetusjuhtude languse 10—12 prots. võrra.

1937. aastal märksa paranes ametnike teenimine sotsiaalkindlustuse poolt, kuna nende suhtes pandi maksma samad kindlustusnormid, mis töölistelegi, ja neile anti ka õigus vanaduspensioni peale.

Sotsiaalkindlustuse fondide valitsemine ametiühingute poolt toimub tööliste ja ametnike poolt ettevõtete ja asutustes valitud sajatuhandete kindlustusdelegaatide kontrolli all.

Ametiühingute poolt juhitud sotsiaalkindlustus haarab ainult palgalisi. Kolhoositalunike, sõjainvaliidide, pimedate jne. sotsiaalset kindlustamist korraldavad liiduvabriikide sotsiaalkindlustuse rahvakomissariaadid.

Ametiühingutele alluva sotsiaalkindlustuse kulud moodustavad vaid väikese osa üldse sotsiaal-kultuurilisteks otstarveteks kulutatavatest summadest, millised ulatusid 1937. aastal kokku umbes 30 miljardi rublale, koosnedes peale selle nii riigi- ja kohalike eelarvete kui ka ettevõtete ja asutuste enesete poolt otse määratavatest ressurssidest. Rahvaharidus ja tervishoid on tähtsamateks kululiikideks, kuna neile langeb umbes $\frac{1}{5}$ üldsummast.

Muu kroonika.

ПРОЧАЯ ХРОНИКА.

Raudteede tegevus.

Работа железных дорог.

Raudteetranspordi tegevust käesoleval aastal iseloomustab järjekindel kasv kuust kuusse. Jaanuaris laaditi keskmiselt päevas 75,2 tuhat vagunit, veebruaris — 79,8 tuhat, märtsis 80,0 tuhat, aprillis 85,3 tuhat ja mais 92,5 tuhat vagunit. Sellele vaatamata jääb 5 kuu päevakeskmise laaditud vagunite arv veidi maha möödunud aasta sama ajavahemiku tasemest.

Kaubaveo vähenemise põhjustas liikuva koosseisu, ehkki vahepeal suurendatud, halvem ära kasutamine, mis omakorda oli tingitud distsipliini ja sotsialistliku võistluse nõrgenemisest. Ent, nagu näha, raudteed parandavad iga kuuga oma tööd.

Rahva aineline taseme tõus aasta algul.

Подъем матер. уровня населения в начале года.

Nagu eespool märgitud, nii kerge- kui ka toitainetetööstuse toodangus, mis peamiselt läheb rahva isiklike tarviduste rahuldamiseks, avaldus käesoleva aasta I veerandis tunduvalt tõus. Eelmise aasta rikkaliku saagi alusel näitavad põllumajandussaaduste tsentraliseeritud kokkuostu läbikäigud I veerandis samuti suurt kasvu: näiteks karja alal — 59 prots., piima — 17,2 prots., munade — 96,9 prots., villa — 22 prots. võrra 1937. aasta sama veerandi vastu. Linnaturgudele müügiks toodavad põllumajandussaadused samuti näitavad suurt tõusu 10,7 ja 29,0 prots. piirides, olenevalt saadusest. Turuhinnad järsult langevad.

Riikliku ja ühistegelise kaubanduse väikemüügi-läbikäigud osutusid esimesel neljal kuul 5,2 prots. võrra kõrgemaks möödunud aasta samade kuude vastu.

Kõik see tõendab rahvahulkade ainelise taseme tõusu. Sellest samast ja ühtlasi ka osutjõu tõusust annab tunnistust hoiuste tunduvas suurenemine hoiukassades. Hoiuste suhtes on veerandaasta kava märksa ületatud. Hoiuste juurevool osutus I veerandis enam kui kaks korda kõrgemaks kui eelmise aasta samas veerandis.

Gosplani reorganiseerimine.

Реорганизация Госплана.

Nõukogude Liidu riikliku plaanikomisjoni (Gosplan) ülesannetes ja struktuuris on tehtud ümberkorraldusi. Uue põhikirja järgi on Gosplan Nõukogude Liidu rahvakomisjaride nõukogu alaliseks komisjoniks, koosnedes 11 liikmest Gosplani juhtivate isikute, silmapaistvamate teaduslike jõudude ja eriteadlaste seast. Gosplani peamiseks ülesandeks on: rahvamajandusplaani koostamine, otsuste andmine teiste asutuste poolt väljatöötatud plaanide kohta, kontroll rahvamajandusplaani täitmise üle, planeerimise meetodite väljatöötamine, statistiliste andmete kogumise ja läbitöötamise juhtimine. Gosplani põhiliseks juhtnööriks rahvamajandusplaani koostamisel on õigete vahetõrgete kindlustamine üksikute majandusharude arengus, samuti vajalike abinõude kindlaksmääramine disproportsioonide ärahoidmiseks rahvamajanduses.

Oma ülesannete täitmiseks Gosplan omab keskaparaadi ja vabariikides ning oblastites — volinikke, kes kontrollivad plaanide täitmist, tegutsedes rippumatult kohalistest plaanikomisjonidest. Viimased omakorda olenevad Gosplanist vaid selles, et nad on kohustatud toimima Gosplani näpunäidete kohaselt planeerimise meetodite ja plaanide täitmise järelevalve asjus; kuid kohalike plaanikomisjonide poolt koostatavad plaanid, nagu juba ülal tähendatud, vaadatakse Gosplani poolt läbi. Gosplani juures asub rahvamajanduse statistika keskvalitsus.

Gosplani keskaparaat koosneb 4 osakonnast ja 21 sektorist. Osakonnad on järgmised: rahvamajandusliku koondplaani osakond ühes rahvamajanduse bilansi grupiga; ehitustööde osakond ühes ehitusmaterjalide bilansi grupiga; finantside (riigieelarve ja krediidi) osakond; ettevõtete geograafilise asetuse ja rajoonilise planeerimise osakond. Sektorid jagunevad majandusharude järgi, kuid tegutsevad ka loodusvarade, kultuuri ja kaadrite, tervishoiu sektorid. Peale selle on Gosplani koosseisus veel plaanikaadrite sektor (millele alluvad ka plaanimajanduse õppeasutused), leiutiste registreerimisbüroo, asjadevalitsus, ajakiri „Plaanimajandus“ ja kirjastus ning Gosplani esimehe sekretariaat. Gosplani esimees kuulub Nõukogude Liidu rahvakomisjaride nõukogu koosseisu.

Sektoritele alluvad kõik vastava rahvamajandusharu planeerimise küsimused ja kontroll plaani täitmise üle kõigi — nii kvantitatiivsete kui ka kvaliteediliste — näitajate suhtes. Sellepolest on muudatus eriti suur. Seni Gosplani majandusharude osakonnad ja sektorid planeerisid vastavat ala ainult toodangu osas ja ei tegelenud säärate tähtsamate plaaniküsimustega, nagu tööjõud, kaadrid, finantsid, millede läbitöötamine oli koondatud eriosakonnadesse. Sellane moodus tegi planeerimise keeruliseks ja põhjustas vastutustundetuse ja kontrolli puudumise. Samuti on kõrvaldatud sünteetilise ja rahvamajandusharude planeerimise üksteisele vastuseadmine, sest harude planeerimine on oma iseloomult samuti sünteetiline, ja iga haru arendamisküsimusi tuleb lahendada harude- ja rajoonivaheleisi sidemeid arvestades. Harude sektorid peavad nüüd teostama vastava ala planeerimist täies ulatuses, haarates kõiki küsimusi — vastava haru majandust kui ka tehnikat, tootmis- ja ehitustööde-plaani jne.

Tähtsamaks lüliks Gosplani struktuuris on rahvamajandusliku koondplaani osakond, mille tegevus ei piirdu tootmisplaani kokkuvõttega, vaid ta kooskõlastab ka kogu rahvamajandusplaani kõigis ta osades, töötab rahvamajanduse bilansi, tööjõudude ja kaadrite, omahinna ja hindade küsimuste kallal ning kontrollib rahvamajandusplaani teostamist. Sama osakond on ka planeerimise meetodite kindlaksmääramise keskuseks.

Valimiste tulemused liidu- ja autonoomvabariikide Ülemnõukogudes.

Итоги выборов в Верховные Советы союзных и автономных республик.

Juunis asetleidnud valimised liidu- ja autonoomvabariikide ülemnõukogudesse andsid, võrreldes detsembri valimistega Nõuk. Liidu Ülemnõukogusse, veelgi paremaid tulemusi nii osavõtnute kui ka kommunistide ja parteitute bloki poolthääle arvu. Venemaa Nõukogude Föderatiivses Sotsialistlikus Vabariigis võttis valimistest osa 99,3% kõigist hääleõiguslikest ja kommunistide ning parteitute bloki kandidaatide poolt hääletas 99,3% osavõtnutest. Ukrainas võttis osa 99,6% hääleõiguslikest ja poolthääli anti blokile samuti 99,6%. Valge-Venes olid protsentmäärad vastavalt 99,7% ja 99,2%. Umbes samad olid arvud ka kõigis teistes liidu- ja autonoomvabariikides.

Uus siselaen.

Новый внутренний заем.

1. juulil lasti välja uus siselaen III viis-aastaku (esimese aasta väljalask) nime all 5 miljardi rublalises summas. Summa ületab läinudaastase siselaenu 4 miljardit rubla. Laenu tähtaeg (20 a.) protsentmäär (4 prots.) jäid endisteks. Laenu obligatsioonid ja neist saadavad tulud, selle hulgas võidud, vabastati maksustamisest.

Экономика Эстонии.

Eesti majandus.

Внешняя торговля.

VÄLISKAUBANDUS.

Внешняя торговля за первые 4 мес. т. г.

Väliskaubandus esimesel 4 kuul k. a.

За первые 4 мес. (январь — апрель) т. г. обороты внешней торговли Эстонии, в сравнении с оборотами того же периода 1937 г., были следующими:

Внешняя торговля.

Väliskaubandus.

4 мес. 1937 г. 4 мес. 1938 г.
(в тыс. крон, нын. курс:
1 кр. = ок. 1,45 руб.)

Импорт	32.726	36.032
Экспорт	24.468	27.813
Общий оборот	57.194	63.845
Сальдо	—8.258	—8.219

Общий оборот внешней торговли вырос против 4 мес. 1937 г. на 6,7 млн. крон, или 11,6 проц. Темп роста показывает резкое падение, по сравнению с прошлогодними темпами, когда во II квартале общий оборот дал прирост в 34,8 проц., в III квартале — 32,5 проц. и в IV квартале — 29,7 проц. против соответствующих кварталов 1936 года. Рост оборотов в текущем году произошел в равной мере за счет импорта и экспорта. Импорт увеличился на 3,3 млн. крон, или 10,1 проц., а экспорт — на 3,4 млн. крон, или 13,7 проц. В силу одинакового расширения импорта и экспорта баланс остался почти неизменным с пассивным сальдо в 8,2 млн. крон против прошлогодних 8,3 млн. кр.

Структура импорта подверглась следующим изменениям:

И м п о р т. — Sissevedu.

	4 мес. 1937 г.		4 мес. 1938 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Животные	51	0,2	9	—
Пищевые продукты	5.365	16,4	4.180	11,6
Сырые и полуоб- раб. материалы	8.737	26,7	9.456	26,2
Изделия	18.509	56,5	22.290	61,9
Драгоценные ме- таллы и камни	64	0,2	97	0,3
Всего	32.726	100%	36.032	100%

Расширение импорта состоялось за счет сырых и полуобработанных материалов, выросших на 719 тыс. крон, или 8,2 проц. (почти целиком за счет удобрений и нефтепродуктов при значительном падении текстильного сырья), а также за счет изделий, рост которых был гораздо более сильным (3,5 млн. крон, или 20,4 проц.), главным образом благодаря резкому росту ввоза сельскохозяйственных и других машин, прочих металлических изделий и транспортных средств. Ввоз пищевых продуктов же показал, наоборот, значительное сокращение на 1,2 млн. крон, или 22,2 проц.; падение вызвано почти полностью резким сокращением (на половину) ввоза зерновых при сильном росте колониальных товаров, главным образом сахара.

В силу этих изменений в структуре импорта состоялись, однако, лишь небольшие сдвиги. Удельный вес доминирующих изделий в общем импорте еще более повысился с прошлогодних 56,5 проц. до 61,9 проц. Доли пищевых продуктов и сырых и полуобработанных материалов, напротив, снизились соответственно с 16,4 проц. до 11,6 проц. и с 26,7 проц. до 26,2 проц.

Следующая таблица, охватывающая свыше трети всего импорта, показывает, как изменились обороты по основным импортным товарам:

В а ж н е й ш и е и м п о р т н ы е т о в а р ы.

Tähtsamad sisseveokaubad.

	4 мес. 1937 г.		4 мес. 1938 г.	
	тонн. 1000 кр.		тонн. 1000 кр.	
Зерновые	19.844	2.695	9.116	1.228
Сельди	972	186	1.648	340
Сахар	7.393	819	8.297	1.308
Табак сырой	231	364	244	448
Хлопок	2.034	2.731	1.886	2.020
Шерсть	61	266	87	286
Кам. уголь, кокс.	23.790	391	20.995	428
Керосин	4.393	279	5.034	457
Удобрения	20.206	1.228	35.274	2.323
Хл.-бум. ткани	58	568	46	490
Шерстян. пряжа	111	921	89	742
Пряжа, нитки из искус. шелка	99	461	83	414
Железо и сталь	12.491	2.187	7.250	1.857
Каучук, кауч. изд.	159	485	220	629

Далее, импорт сельскохозяйственных машин и орудий вырос с прошлых годов 1,1 млн. до 1,7 млн. крон, электрических машин, аппаратов и принадлежностей — с 1,6 млн. до 1,8 млн. крон, других рабочих и силовых машин — с 1,7 млн. до 2,5 млн. крон, транспортных средств — с 2,2 млн. до 3,0 млн. крон. Как видно, несмотря на низкий темп увеличения общего импорта, прирост по ввозу машин и оборудования остался высоким, что указывает на продолжающуюся усиленную индустриализацию страны.

В распределении импорта по основным и всем балтийским странам изменения были следующими:

Импорт по странам.

Sissevedu maade järgi.

	4 мес. 1937 г.		4 мес. 1938 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Германия	9.092	27,8	11.391	31,6
Англия	4.891	14,9	5.768	16,0
Швеция	1.847	5,6	2.770	7,7
США	2.253	6,9	2.329	6,5
Финляндия	965	2,9	1.482	4,1
СССР	2.027	6,2	1.454	4,0
Голландия	1.287	3,9	1.399	3,9
Франция	620	1,9	577	2,4
Польша-Данциг	842	2,6	849	2,4
Дания	1.163	3,6	762	2,1
Латвия	476	1,5	428	1,2
Литва	101	0,3	71	0,2
Прочие страны	7.162	21,9	6.452	17,9

Удельные веса обеих доминирующих стран эстонского импорта — Германии и Англии, на которые вместе приходится почти половина всего импорта, показали повышение, по сравнению с 4 мес. прошлого года, и сейчас почти треть импорта идет из Германии. Выросли также доли Франции и особенно сильно Швеции и Финляндии, а падение показали доли США, Польши, Латвии и особенно СССР, Дании и Литвы. Удельный вес Голландии остался на прошлогоднем уровне. В силу сильного снижения своего удельного веса СССР отступил от прошлогоднего 4-го места среди импортных стран на 6-ое место.

Сдвиг в составе экспорта характеризуются следующей таблицей:

Экспорт. — *Väljavedu.*

	4 мес. 1937 г.		4 мес. 1938 г.	
	тыс. кр.	%	тыс. кр.	%
Животные	442	1,8	2.626	9,4
Пищевые продукты	7.189	29,4	9.036	32,5
Сырые и полубо- раб. материалы	9.942	40,6	9.710	34,9
Изделия	6.893	28,2	6.441	23,2
Драгоценные ме- таллы и камни	2	—	—	—
Всего	24.468	100%	27.813	100%

Рост экспорта обусловлен сильным увеличением вывоза пищевых продуктов (на 1,8 млн. крон, или 25,7 проц.), почти исключительно по линии пищевых продуктов скотоводства, а в еще большей мере весьма резким ростом вывоза животных (на 2,2 млн. крон, т. е. в 6 раз). Напротив, экспорт сырых и полубо-работанных материалов показал незначительное сокращение на 232 тыс. крон, или 2,3 проц., вызванное падением текстильного сырья (льна), которого не смог возместить резкий рост бумажного сырья (целлюлозы) и сланцевых продуктов — масла, бензина и т. д. Точно также снизился экспорт изделий, хотя и немного — на 452 тыс. крон, или 6,6 проц., при чем ни одна подгруппа изделий не выделяется размерами роста или падения оборотов.

В связи с тем произошли довольно значительные сдвиги в структуре экспорта. Удельный вес сырых и полубо-работанных материалов в общем экспорте пал с прошлых годов 40,6 проц. до 34,9 проц., а изделий — с 28,2 проц. до 23,2 проц. Вместе с тем доля пищевых продуктов показала рост с 29,4 проц. до 32,5 проц. Резко вырос удельный вес животных — с 1,8 проц. до 9,4 проц.

Картину изменений в оборотах по важнейшим экспортным товарам дает следующая таблица, включающая около 3/4 стоимости общего экспорта:

Важнейшие экспортные товары.

Tähtsamad väljaveokaubad.

	4 мес. 1937 г.		4 мес. 1938 г.	
	тонн.	1000 кр.	тонн.	1000 кр.
Масло	2.823	4.149	3.153	5.441
Мясо и мясной товар	1.324	1.517	1.313	1.706
Картофель	6.853	422	5.173	345
Сырые кожи	294	580	266	484
Лесные материалы	12.623	1.025	11.149	976
Целлюлоза	19.961	2.413	22.512	3.520
Лен и пакля	3.336	3.702	2.166	2.195
Сланцевые мас- ло и бензин	7.477	658	14.010	1.325
Фанера, сиденья стульев	5.590	1.277	4.980	1.306
Газетная и пе- чатная бумага	2.321	433	1.798	413
Хл.-бум. пряжа и нитки	532	1.432	493	1.326
Хл.-бум. ткани	310	1.026	335	934
Искусств. рог	248	557	152	343

По важнейшим и всем балтийским странам экспорт распределялся так:

Экспорт по странам.

Väljavedu maade järgi.

	4 мес. 1937 г.		4 мес. 1938 г.	
	тыс. кр.	%%	тыс. кр.	%%
Англия	7.042	28,8	9.918	35,7
Германия	5.751	23,5	6.512	23,4
Финляндия	1.739	7,1	1.574	5,7
Франция	1.512	6,2	1.569	5,6
СССР	871	3,6	1.526	5,5
Швеция	1.127	4,6	1.359	5,0
США	892	3,6	1.013	3,6
Чехословакия	268	1,1	457	1,6
Польша-Данциг	468	1,9	450	1,6
Латвия	257	1,1	294	1,1
Литва	126	0,5	196	0,7
Прочие страны	4.415	18,0	2.915	10,5

Удельные веса преобладающих стран направления эстонского экспорта, каковыми, как и в импорте, являются, хотя в обратном порядке, Англия и Германия, показали расходящуюся динамику. Если доля Англии в экспорте сильно выросла и составляет сейчас треть всего вывоза, то доля Германии незначительно пала, равняясь почти одной четверти экспорта. На обе эти страны вместе приходится свыше половины (почти 60 проц.) всего экспорта. Повысились еще доли Швеции и особенно СССР, Чехословакии и Литвы. Снижение показали удельные веса Финляндии, Франции и Польши. На прошлогоднем уровне по своему удельному весу пребывают США и Латвия. В виду резкого повышения своего удельного веса СССР занял, вместо прошлогоднего 7-го места, 5-ое место среди экспортных стран.

В результате балансы с важнейшими странами, а также со всеми балтийскими странами оказались следующими (страны расположены по порядку размеров общих оборотов с ними):

Баланс внешней торговли по странам.

Väliskaubanduse bilanss maade järgi.

	4 мес. 1937 г.	4 мес. 1938 г.
	(тыс. крон)	
Германия	-3.341	-4.879
Англия	+2.151	+4.150
Швеция	- 720	-1.381
США	-1.361	-1.316
Финляндия	+ 774	+ 92
СССР	-1.156	+ 72
Франция	+ 892	+ 692
Голландия	- 711	-1.030
Польша-Данциг	- 374	- 399
Дания	- 792	- 435
Чехословакия	- 239	- 15

4 мес. 1937 г. 4 мес. 1938 г.
(тыс. крон)

Латвия	- 219	- 134
Литва	+ 25	+ 125
Прочие страны	-3.187	-3.761

Пребывание пассивности внешней торговли на прошлогоднем уровне, несмотря на усиление пассивности со Швецией, Голландией, Польшей, группой прочих стран и особенно с Германией, а также на уменьшение активности с Финляндией и Францией, — было обеспечено, главным образом, резким усилением активного сальдо с Англией и уменьшением пассивности с Данией, Чехословакией, а также превращением пассивного баланса с СССР в активный. Изменения в балансах с другими странами, не оказавшие значительного влияния на общий баланс, сводятся к следующему: пассивность торговли с США и Латвией незначительно сократилась, а с Литвой активность усилилась.

*

В мае импорт составил 10,4 млн. крон и экспорт 9,1 млн. крон и в результате за все 5 мес. (январь—май) т. г. импорт достиг суммы в 46,4 млн. крон и экспорт — 36,9 млн. крон. За тот же период прошлого года импорт равнялся 43,2 млн. крон, а экспорт — 32,5 млн. крон. Таким образом, рост экспорта превзошел рост импорта, по сравнению с теми же 5 мес. прошлого года: экспорт вырос на 4,4 млн. крон, или 13,8 проц., а импорт — на 3,2 млн. крон, или 7,6 проц. Вследствие этого пассивность баланса сократилась, составив 9,5 млн. крон против прошлогодних 10,7 млн. крон. Общий оборот вырос с прошлогодних 76,5 млн. до 83,4 млн. крон, т. е. на 10,2 проц. Рост импорта произошел за счет изделий, главным образом разных металлоизделий — машин, металлических товаров, транспортных средств и т. д. Расширение экспорта было в основном обусловлено увеличением вывоза группы животных и пищевых продуктов, т. е. мл. обр. продуктов скотоводства.

Торговые соглашения.

Kaubanduskokkulepped.

26-го февраля было подписано торговое соглашение с СССР, на 1938 г., подробно изложенное выше, в начале Бюллетеня. — 13-го января было подписано торговое соглашение с Бельгией - Люксембургом, вступившее в силу того же числа, а 19-го февраля — тарифный протокол с Польшей, вступивший в действие 5-го апреля.

Регулирование народного хозяйства в Эстонии.

RAHVAMAJANDUSE REGULEERIMINE EESTIS.

Нынешний министр народного хозяйства Эстонии Лео Сепп, состоявший до занятия этого поста, между прочим, и председателем Эстонско-Союзносоветской торговой палаты, прочел в начале апреля, до вступления в должность министра, на сессии эстонских экономистов доклад о структурных сдвигах в народном хозяйстве Эстонии. Приводим в выдержках часть доклада, касающуюся вопроса о регулировании эстонского народного хозяйства.

— Переходя к проблемам эстонской хозяйственной жизни, следует, прежде всего, спросить: в какой мере можно тут говорить о так называемом «регулируемом секторе».

Сперва приостановимся на разных модусах регулирования. Наиболее старым из них является регулирование хозяйственной жизни посредством частной монополии или синдикатов. Этот модус наиболее распространен в Эстонии, особенно в промышленности.

Второй метод регулирования состоит в козвенной организации промышленности посредством акцизных и других законов, а третьим, наиболее новым является государственная монополия, или устанавливаемая государством принудительная картель.

В следующих отраслях в Эстонии работает только по одному предприятию, почему полагаю, что они тем самым уже «регулируются»: фосфорит, цемент, оконное стекло, телефонные аппараты, резиновая обувь, фанера, целлюлоза. Регулируемыми считаю также и те отрасли, в которых в сущности только один крупный предприниматель доминирует: торф, кирпичи, клей, искусственный мех, государственные леса. Наконец, следует отметить объединения промышленных предприятий, охватывающие: в бумажной промышленности — 100 проц., хлопчатобумажной — около 75 проц. их; кроме того, ряд менее крупных, в перечислении которых, однако, нет необходимости для оценки положения.

Ко второй категории относятся отрасли промышленности, регулируемые акцизными законами: табачная, папиросная, пивоваренная и дрожжевая отрасли.

К третьей категории принадлежат, прежде всего, монополии: спиртовая и спиртоочист., спичечная и зерновая монополии. Организацию сбыта бекона, масла и яиц я назвал бы лучше принудительной картелью, имеющей правление, назначенное государственной властью. Сбытовая организация по последним перечисленным сельскохозяйственным продуктам имеет, однако, крупнейшее значение. Прежде всего, эти организации фактически назначают цены, тем самым косвенно оказывая воздействие на всю производственную деятельность. С другой стороны, они этим регулируют также целый ряд перерабатывающих отраслей

промышленности, как, напр., мукомольни, хлебопечение и т. д., и т. д.

Неясно обстоит дело сейчас со сланцевой промышленностью. Считать ее полностью «свободным хозяйством» нельзя, ибо вся деятельность ее прямо зависит от концессий, обеспечения рынка путем соглашений, в которых участником является государственная власть, и т. д.

Оставим, однако, пока сланцевую промышленность даже в секторе «свободного хозяйства», а также мебельную и строительную промышленность и производство предметов одежды. Делая сводку по данным 1934 года — более поздних данных еще не имеется, но для исчисления соотношений они очень большого значения и не имели бы, — получаем следующую картину.

Продукция сельского хозяйства составила в 1934/35 году 143 млн. крон, в том числе регулируемая — 92,5 млн. кр.

Промышленная продукция составила в 1934 году 57,6 млн. крон, в том числе регулируемая — 43,6 млн. кр.

Вся продукция составляет 200,6 млн. крон, в том числе регулируемая — 136,1 млн. кр.

Если принять во внимание, что и в области транспорта одно предприятие — государственные железные дороги — является доминирующим и регулирующим, что и в торговле сбыт соответствующих продуктов должен, ведь, подвергаться значительному воздействию, то, оставляя пока сланцевую промышленность даже в секторе «свободного хозяйства» — можно констатировать, что регулируемый сектор экономики в Эстонии приобрел большее значение, чем «свободно» прихрамывающая экономика. Эстонское народное хозяйство, следовательно, фактически вступило в разряд «регулируемых экономик». Этот сдвиг возник, как и почти во всем мире, под нажимом последнего экономического кризиса.

Таким образом, мало-помалу создалось положение, при котором в решающей части нашей экономики все может и должно происходить в соответствии с твердым планом и калькуляциями, с предвзятельным учетом всех возможностей и сомнений. —

Касаясь вопроса о том, кто должен регулировать народное хозяйство — государственная ли власть в центральном порядке и в целях всеобщего блага, или же частные монополии в децентрализованном порядке и в целях частнохозяйственного благополучия — докладчик нашел, что регулятором должна быть государственная власть в силу необходимости и неизбежности в условиях небогатого и отсталого эстонского народного хозяйства.

Далее докладчик отметил, что основной целью регулирования экономики должно быть увеличение национальной продукции, и что

для этого необходимо усиление индустриализации, всемерное развитие промышленности, базирующейся на отечественных природных богатствах.

Состояние хлебов на 15 июня.

Viljade seisukord 15. juuniks.

Состояние озимых значительно поправилось, по сравнению с майской оценкой. Состояние ржи оценивается на 15 июня в 93 проц. к среднему за последние 10 лет, и средняя урожайность с га исчисляется в 11,7 центн.; по сравнению с прошлогодним состояние ржи

слабее. Состояние озимой пшеницы оценивается в 92% к среднему за последние 10 лет, урожайность с га исчисляется в 12,3 центн., т. е. незначительно ниже прошлогодней.

Состояние всходов яровых хлебов оценивается немного выше среднего — в 3,1 балл, тогда как в прошлом году оценка на тот же срок составила 3,3 балла. Состояние полевых трав оценивается в 103% к среднему за последние 10 лет, урожайность с га исчисляется в 29,5 центн. Луговые травы стоят немного ниже прошлогоднего.

Сельское хозяйство.

PÖLLUMAJANDUS.

Продукция сельского хозяйства за 1936/37 г.

Põllumajanduse toodang 1936/37. a.

По только-что опубликованным данным, стоимость продукции сельского хозяйства, выраженная в текущих ценах, представляется за 1936/37 сельскохозяйственный год (с 1 мая до 30 апр.), в сравнении с продукцией предыдущего 1935/36 с.-х. года, следующей:

Продукция сельского хозяйства в 1936/37 г.*)

Põllumajanduse toodang 1936/37. a.

	1935/36 г.	1936/37 г.
	(млн. крон)	
Продукция растениеводства . . .	75,3	82,1
в т. ч.:		
зерновые	42,2	49,2
картофель	11,4	11,7
лен	13,7	11,5
Продукция животноводства . . .	90,3	102,2
в т. ч.:		
молоко	42,4	45,9
мясо	31,1	40,9
Валовая продукция	165,6	184,3
За вычетом семян и ремонта скота	20,7	20,1
Чистая продукция	144,9	164,2

Стоимость валовой сельскохозяйственной продукции выросла в 1936/37 году на 11,3 проц. против 1935/36 года, причем продукция растениеводства увеличилась на 9,0 проц., а продукция животноводства — на 13,2 проц. Рост продукции растениеводства обусловлен почти

*) Во избежание повторного учета, а валовую продукцию статистикой не включены продукты, идущие на животный корм (кормовые культуры и часть молока); лес учтен только в пределах крестьянских хозяйств.

полностью увеличением сбора зерновых при значительном сокращении льна, а расширение продукции животноводства состоялось преимущественно за счет мяса.

Однако, рост стоимости продукции исключительно обусловлен значительным повышением цен на сельскохозяйственные товары. Объем продукции же, исчисленный за оба года на основе неизменных цен 1925/26 г., показывает небольшое падение на 2,1 проц., превышая, тем не менее, уровень объема продукции последнего докризисного 1929/30 года на 7,8 проц. Таким образом, уже второй год продукция в объемном выражении дает снижение, так как и в 1935/36 г. она на несколько процентов пала, что в оба года было обусловлено одними только неблагоприятными метеорологическими условиями. В 1937/38 году, однако, объем продукции, по предварительному подсчету, вырос на 5—6 проц.

Привлечение иностранных сельскохозяйственных рабочих.

В виду недостатка в рабочей силе, обусловленного уходом сельскохозяйственных рабочих в промышленность и другие отрасли, успешно развивающиеся в условиях всеобщего подъема экономики, возникла необходимость в ввозе рабочих для сельского хозяйства из-за границы, именно из Польши. Если в прошлом 1937 г. их впервые было ввезено на летний сезон работ сравнительно мало — около 600 чел., из которых свыше 100 чел. осталось и на зиму, то в текущем году численность на достигла уже около 4.000.

Отметим кстати, что для надобностей сланцевой промышленности в том же 1937 году было ввезено 250 рабочих. Из последних на работе осталось только 100, а в нынешнем году промышленных рабочих вообще не ввозилось, но тем больше, как видно, было привлечено из-за границы рабочей силы для сельского хозяйства.

Механизация сельского хозяйства.

PÖLLUMAJANDUSE MЕННАНISEERIMINE.

В связи с всеобщим подъемом, наблюдающимся после изжития кризиса в экономике Эстонии, все больше рабочей силы отвлекается из деревни в города и промышленные районы. Для восполнения пробела сельского хозяйства было вынуждено, наряду с привлечением сельскохозяйственных рабочих из Польши, к ускорению процесса механизации сельского хозяйства, тем более, что механизация пребывала до последнего времени на начальной ступени своего развития. Об ускорении процесса механизации после застоя в кризисные 1930—1935 гг., начиная с 1936 г., свидетельствует следующая таблица, в которой цифры за 1925 и 1929 гг. определены на основе данных сельскохозяйственных переписей, а за 1936 и 1937 гг. — на основе данных об импорте и внутреннем производстве машин:

Поступление сельскохозяйственных машин и орудий в сельское хозяйство.

Pöllumajandusmasinate ja -riistade juurdetulek põllumajandusse.

	Среднегодовой прирост в штуках		
	1937	1936	1925—29
Локомобили	—	+3	—65
Моторы	236	294	267
Тракторы	304	226	51
Жатки	353	187	176
Косилки	4.075	3.244	1.572
Конные грабли	2.943	2.190	1.077
Картофелекопатели	802	381	38
Молотилки	292	204	275
Пружин. бороны	3.281	2.730	1.073
Культиваторы	1.130	650	1.107
Рядовые сеялки	577	370	108

Как из таблицы явствует, в последние два года (1936 и 1937 гг.) годовой прирост в поступлении машин в сельское хозяйство Эстонии был настолько высоким, что почти по всем машинам превышен годовой прирост докризисной пятилетки (1925—1929 гг.). По отдельным машинам прирост достиг огромных размеров. Так, напр., в оба года в отдельности тракторов поступило в 4,5—6 раз больше, чем в докризисном годовом разрезе, косилок 2—2,5 раз, конных граблей — 2—3 раза, картофелекопателей — 10—20 раз, культиваторов — 3 раза, рядовых сеялок — 3,5—5

раз. Все это указывает на чрезвычайное ускорение процесса механизации сельского хозяйства Эстонии. — Роль собственной промышленности Эстонии в деле снабжения сельского хозяйства машинами, начиная с 1935 г., сильно выросла, и в 1937 г. она покрыла почти четверть (23,3 проц.) всей потребности сельского хозяйства в машинах в стоимостном выражении; остальная часть поступила путем импорта.

В результате динамика парка сельскохозяйственных машин и орудий была следующей (цифры за 1925 и 1929 гг. определены сельскохозяйственными переписями обоих лет, а за 1938 г. установлены при помощи данных об импорте и внутреннем производстве машин за вычетом амортизации):

Динамика численности сельскохозяйственных машин и орудий.

Pöllumajandusmasinate ja -riistade arvuline areng.

	1925	1929	1. I 1938
	(в штук.)		
Локомобили	1.783	1.525	858
Моторы	642	1.709	2.266
Тракторы	440	644	1.241
Жатки	9.107	9.810	8.235
Косилки	14.664	20.951	28.682
Конные грабли	16.321	20.629	23.346
Картофелекопатели	762	913	1.913
Молотилки	2.361	3.460	3.348
Пруж. бороны	60.648	74.930	79.919
Культиваторы	4.672	9.098	10.813
Рядовые сеялки	1.410	1.841	2.962

Из таблицы следует, что, несмотря на кризисные 1930—1935 гг., когда импорт и собственное производство еще покрывали амортизацию машинного парка, к началу 1938 г. по всем машинам уровень последнего докризисного 1929 года превышен, за исключением жаток, локомобилей (замененных моторами) и молотилок, число которых осталось почти стабильным. По ряду машин рост очень высок: так, тракторов имеется в два раза больше, чем в 1929 году, картофелекопателей — также в два раза, рядовых сеялок — на половину. Однако, численность взрывчатых моторов растет все еще слишком медленно (против 1929 г. на треть), а электромоторы почти совсем не применяются в сельском хозяйстве.

Промышленность.

TÖÖSTUS.

Продукция крупной промышленности за первые 4 мес. т. г.

Suurtööstuse toodang esimesel 4 kuul k. a.

Исходя из динамики индекса промышленной активности, объем продукции крупной промышленности (т. е. с элиминированием влияния изменений в ценах) показал в I квартале т. г. по отраслям следующее развитие, в сравнении с тем же периодом прошлого года:

Динамика объема продукции крупной пром-сти.

Suurtööstuse toodangu koguse liikumine.
1937 г. 1938 г.

I кварт. Апрель I кварт. Апрель
(средний за 1927—31 гг. = 100)

Добывающая	162	209	246	232
Минералообработ.	106	128	146	122
Металлообработ.	141	161	161	153
Химическая	182	231	227	200
Кожевенная	152	178	151	138
Текстильная	121	137	126	111
Деревообработ.	95	138	102	107
Бумажная	119	128	120	100
Полиграфич.	105	116	121	112
Пищевая	86	99	102	103
Производство одежды	294	340	267	270
Электростанции	213	189	247	204
Вся продукция в т. ч.:	126	146	143	131
средства производства	144	167	171	155
предметы потребления	111	127	118	110

В среднем за I квартал продукция выросла против того же квартала 1937 года на 13,5 проц., в основном за счет средств производства, выросших на 18,8 проц., тогда как рост предметов потребления органичился 6,3 проц. Темп роста показывает снижение, как и во внешней торговле. Во II квартале прошлого года он составил 22,4 проц., в III квартале — 17,4 проц. и в IV квартале — 15,4 проц. (все по сравнению с теми же кварталами 1936 года), а в I квартале текущего года уже 13,5 проц.

В апреле т. г. продукция внезапно пала на 10,3 проц. против прошлогоднего апреля, что в основном объясняется меньшим против прошлогоднего числом рабочих дней, так как пасхальные праздники, бывшие в прошлом году в марте, ныне пришлось на апрель. Однако, знаменательно то, что в среднем за оба последних месяца — март и апрель — продукция показала лишь небольшой прирост в 2—3 проц. против тех же месяцев 1937 г.,

тогда как еще в январе и феврале рост был 11—12 проц.

Наибольшим был прирост продукции за первый квартал в добывающей промышленности (на $\frac{1}{2}$), состоящей почти полностью из сланцевой и торфяной. Далее идет минералообработывающая, где прирост составил около трети, химическая (на $\frac{1}{4}$), пищевая (на $\frac{1}{5}$), металлообработывающая, полиграфическая и электростанции (в каждой приби. по 15 проц.). В текстильной, деревообработывающей и бумажной отраслях рост органичился несколькими процентами. В кожевенной промышленности продукция почти не изменилась и только в отрасли производства предметов одеяния и галантерейных товаров значительно (на 9,2 проц.) сократилась.

Сельскохозяйственное машиностроение.

Põllumaj. masinate tööstus.

Проведенная в прошлом году экономическая перепись впервые дала картину о размерах и составе продукции промышленности сельскохозяйственного машиностроения в Эстонии. Сельскохозяйственное машиностроение развивалось, главным образом, в течение последних трех лет, начиная с 1935 года, притом все более ускоряющимся темпом, как вытекает из следующей таблицы:

Продукция сельскохозяйственного машиностроения в 1936 и 1937 гг.

Põllumaj. masinate tööstuse toodang 1936. ja 1937. a.

	Число (штук)		Стоимость (тыс. кр.)		В %% к общему потреблению	
	1937	1936	1937	1936	1937	1936
Конные грабли	2.248	1.480	249	154	78,0	67
Части машин	—	—	106	93	50,0	40
Конные плуги	3.258	2.860	83	71	91,5	97
Пруж. бороны	3.281	2.730	85	65	100,0	100
Картофелекопатели	661	305	106	46	77,0	80
Культиваторы	1.023	540	72	31	92,0	83
Разные машины	2.366	1.100	60	27	23,4	89
Соломорезки	523	380	33	24	94,0	88
Рядовые сеялки	124	80	28	19	22,6	28
Сортировки	261	217	24	19	100,0	100
Плуги для обсеменения	3.818	160	43	12	90,0	51
Корчевалки	25	7	10	2	54,0	41
Всего	17.588	9.859	904	569		

Стоимость продукции с.-х. машиностроения в 1937 году выросла резко — более чем на половину (59 проц.) — против 1936 года. Она

покрыла в этом году уже почти четверть (23,3 проц.) всего потребления сельскохозяйственных машин Эстонией, на импорт*) пока сохраняет решающую роль в деле снабжения ими, удовлетворяя $\frac{3}{4}$ всей потребности страны в них. В предыдущем 1936 году эстонская промышленность покрыла 21 проц. всего спроса.

Как явствует из таблицы, по отдельным видам машин удельный вес эстонской промышленности очень высок. Так, по ружейным боронам и сортировкам она полностью удовлетворяет потребности. Соломорезок она дала 94 проц., культиваторов — 92 проц., плугов — 90—92 проц., конных граблей — 78 проц., картофелекопателей — 77 проц. всей потребности рынка и т. д. Однако, по рядовым сеялкам удельный вес местного производства еще низок (22,4 проц.), и ряд машин совсем отсутствует в номенклатуре производства, как, напр., косилки и молотилки. По

последним двум машинам, однако, в текущем году приступают к производству их. В случае дальнейшего усиления производства уже вырабатываемых машин и перехода к широкому производству косилок и молотилок эстонская промышленность могла бы покрывать спрос внутреннего рынка на сельскохозяйственные машины, вместо нынешних 23 проц., в преобладающей части на целых 65 проц. В таком случае крупнейшей, преобладающей импортной машиной остались бы еще только тракторы.

В виду того, что эстонская промышленность сельскохозяйственного машиностроения возникла и выросла без таможенной защиты, имеются даже перспективы для экспорта машин. В 1937 г. уже был сделан первый шаг в этом направлении, но пока, естественно, вывоз ограничился небольшой партией машин.

Денежное дело и финансы.

RAHANDUS JA FINANTSID.

Денежное обращение.

Rahaliiklus.

Банкнотное обращение показало небольшое сезонное снижение с 49,1 млн. крон в конце декабря до 48,3 млн. крон к концу мая т. г., что, однако, значительно превышает прошлогоднюю майскую цифру в 43,9 млн. крон. Твердоценное покрытие в золоте и иностранной валюте также незначительно уменьшилось, составив в конце мая 49,6 млн. крон против 51,2 млн. крон в конце декабря; в мае 1937 года покрытие составило почти ту же сумму — 49,4 млн. крон. В связи с тем процент покрытия банкнотного обращения и текущих счетов Эсти Банка вместе повысился с декабряских 59,0 проц. до 61,1 проц., пребывая почти на прошлогоднем майском уровне в 61,2 проц.

Курс эстонской кроны.

Eesti krooni kurs.

Курс эстонской кроны пребывает, начиная с апреля 1937 года вплоть до апреля т. г., на одном и том же уровне в 60 проц. к своему золотому паритету. В среднем за первые 4 мес. (январь—апрель) он, однако, стоит выше среднего за тот же период прошлого года, составляя 60 проц. против тогдашних 59 проц.

*) Импорт учтен только в пределах фактического сбыта импортных машин, путем прибавления к импорту запасов на складах к началу года и вычета запасов к концу года.

Банки.

Pangad.

Сумма вкладов (нетто-, т. е. без междубанковских) во всех частных и важнейших кооперативных банках и государственной сберегательной кассе вместе выросла с декабряских 105,1 млн. крон до 110,7 млн. к концу апреля, что значительно превышает также и прошлогоднюю апрельскую цифру в 100 млн. крон.

Ссуды во всех частных и важнейших кооперативных банках также показали рост, увеличившись с декабряских 102,1 млн. крон до 107,5 млн. к концу апреля. Апрельская цифра оказывается выше также прошлогодней апрельской в 103 млн. крон.

Доходы по госбюджету в 1937/38 г. и смета на 1938/39 г.

Riigitulud 1937/38. a. ja eelarve 1938/39. a. peale.

В последнем квартале 1937/38 бюджетного года, закончившегося в марте т. г., госдоходы выросли против того же квартала 1936/37 бюдж. года на 2,7 млн. крон, или 13,2 проц. В результате общая сумма доходов за весь 1937/38 бюджетный год составила 99,7 млн. крон, что означает рост на 9,5 млн. крон, или 10,5 проц., по сравнению с доходами предыдущего 1936/37 года, составившими 90,2 млн. крон. Темп роста немного ниже имевшегося в 1936/37 году (13,5 проц.), но выше 1935/36 года (7,6 проц.). Смета госбюджета на 1937/38 год значительно перевыполнена: начальной сметой намечалось доходов

всего на сумму в 89,9 млн. крон. Впервые в 1937/38 г. превышена сумма госдоходов последнего докризисного 1929/30 года, составившая 95,7 млн. крон, а за вычетом займов в 4,6 млн. кр., отсутствовавших в истекшем году, — 91,1 млн. крон.

Смета госбюджета на 1938/39 бюдж. год утверждена правительством в сумме 99,3 млн. крон, т. е. почти на уровне фактических поступлений предыдущего бюджетного года. Первый месяц нового бюджетного года (апрель) дал доходов 8,7 млн. крон, т. е. столько же, сколько и апреле прошлого года.

Приводим в общем виде смету госбюджета на 1938/39 г. в сопоставлении с фактическими поступлениями и расходами 1937/38 и 1936/37 гг.:

Доходы. — <i>Tulud.</i>		Смета		
	1936/37 г.	1937/38 г.	1938/39 г.	
	(млн. крон)			
Прямые налоги . .	9,8	11,9	11,5	
Сборы и пошлины	5,9	6,5	6,4	
Косвенные налоги .	28,5	30,9	31,2	
Спиртовая монополия . . .	15,9	17,7	18,0	
Госуд. предприятия и имущества . .	29,1	32,0	31,9	
Смешанные доходы	0,7	0,8	0,5	
Чрезвычайные доходы	0,5	0,3	0,1	
Всего	90,4	100,1	99,6	
Возвращено доходов предыдущих лет	0,2	0,4	0,3	
Всего доходов	90,2	99,7	99,3	

Расходы. — *Kulud.*

	1936/37 г.	1937/38 г.	Смета 1938/39 г.
	(млн. крон)		
Министерство нар. просвещения	9,3	11,3	11,2
Министерство нар. хозяйства	9,2	8,3	7,5
Министерство земледелия	5,2	5,9	5,9
Министерство внутренних дел	5,4	6,1	5,9
Социальное министерство	6,5	7,1	7,8
Военное министерство	19,7	21,4	21,3
Министерство путей сообщения	25,9	29,5	30,0
Прочие министерства, президент и парламент	6,1	7,0	7,0
Госуд. долги	2,8	2,8	2,7
Всего расходов	90,1	99,7	99,3

Крупнейшими доходными статьями в смете на 1938/39 год являются государственные предприятия и имущества (в основном железные дороги и связь, а также земли и леса), косвенные налоги (таможенная пошлина и акциз) и спиртовая монополия, на которые вместе приходится свыше $\frac{2}{3}$ общей суммы доходов.

Среди расходов важнейшее место занимают министерство путей сообщения, военное министерство и министерство народного просвещения, расходы на которые в общем составляют почти $\frac{2}{3}$ всей суммы расходов.

Прочая хроника.

МУУ КРООНИКА.

Итоги выборов.

Valimiste tulemused.

В первой половине текущего года в Эстонии состоялись выборы впервые на основе новой конституции.

На проведенных в конце февраля на основе всеобщего, равного, прямого и тайного голосования выборах в первую палату Государственного Собрания — Палату Депутатов избрано 55 кандидатов правительственного блока, называвшегося народным фронтом (из них 8 прошло без выборов за отсутствием конкурирующих кандидатов в соответствующих избирательных округах) и 25 кандидатов оппозиции, из которых восемь представляют рабочие, а остальные — буржуазные круги. Выборы были проведены без участия политических партий, деятельность которых в Эстонии прекращена.

Всего участвовало на выборах 460 тыс. из-

бирателей, т. е. 71 проц. общего числа избирателей в 72 округах, в которых фактически состоялись выборы. То, что оппозиция провела в два раза меньше кандидатов, чем правительственный блок, объясняется мажоритарной системой выборов, при которой в Эстонии для проведения кандидата достаточно относительного большинства голосов, а с другой стороны — распылением голосов между оппозиционными кандидатами, выставленными, как правило, больше одного в каждом избирательном округе, тогда как правительственный блок выдвинул везде только по одному кандидату, а в 8 округах вовсе не имел конкурентов.

Образование второй палаты — Государственного Совета состоялось в марте и апреле. Согласно конституции, большинство членов Совета было избрано местными и профессиональными самоуправлениями и рядом других организаций (в т. ч. по одному от палат промышленных и сельскохо-

зайственных рабочих), ряд членов вошел по должности (напр. главы церквей, ректоры высших школ), а четверть состава была назначена Блюстителем Государства.

На пост Президента Республики в конце апреля был избран прежний Блюститель Государства К. Пяте, получивший при тайном голосовании 219 голосов против 19 на объединенном собрании трех коллегий — обеих палат Государственного Собрания и собрания представителей местных самоуправлений. В соответствии с конституцией народное голосование отпало, так как все три коллегии выдвинули одного и того же кандидата.

Все избранные органы уже приступили к исполнению своих функций, как и назначенное в начале мая Президентом Республики правительство, во главе с премьер-министром К. Эпалу.

Цены. *Hinnad.*

Падение оптовых цен, намечавшееся в конце прошлого года, продолжалось, хотя и с перерывами, в текущем году. В среднем за первые 5 мес. (январь—май) т. г. индекс их составил 101 против 102 в предыдущем IV квартале прошлого года (1913 г. = 100). По сравнению же с уровнем тех же 5 мес. прошлого года, цены все еще остаются незначительно выше, составляя 101 против прошлогодних 100. При этом цены промышленных товаров показали немного больший рост, чем цены пищевых продуктов.

«Ножницы» цен для сельского хозяйства за последние 4 мес. (январь—апрель) сложились немного неблагоприятнее, по сравнению с предыдущим IV кварталом прошлого года. Точно также и в сравнении с первыми 4 мес. прошлого года, раствор ножниц расширился. Цены покупаемых сельскими хозяйствами товаров составили в среднем за эти месяцы в текущем году 96, а цены продаваемых ими товаров — 84, тогда как в тот же период 1937 г. первые составили 89, а вторые — 82 (средн. за 1927—31 гг. = 100). Таким образом, покупные цены выросли на 7,9 проц., а продажные — только на 2,4 проц. Насколько этот перелом к худшему в динамике «ножниц» цен, уже в течение ряда лет показывавшей в ходе изжития кризиса непрерывное улучшение для сельского хозяйства, окажется устойчивым, покажут ближайшие месяцы. Нужно сказать, что в соотношении между покупными и продажными ценами докризисное положение еще далеко не было восстановлено, и в прошлом году покупные товары все еще были примерно на 20 проц. дороже продажных, по сравнению с соотношением, существовавшим между ними в последнем докризисном 1929 г.

Индекс стоимости жизни за первые 5 мес. (январь—май) т. г. остался почти стабильным на уровне в 110, показав небольшой рост против 106 в IV квартале прошлого года (1913 г. = 100). Уровень же тех же 5 мес. прошлого года, равнявшийся в среднем 103, он превышает на 6,8 проц.

Која kroonika.

Хроника Палаты.

28. juunil leidis aset Eesti ja Nõukogude Liidu Kaubanduskoja aastaüldkoosolek Kaubandus-Tööstuskoja ruumes Tallinnas.

Peale rohkearvuliselt ilmunud Koja liikmete võtsid koosolekust osa: välisminister K. Selter, majandusminister Leo Sepp, teedeminister N. Viitak, Nõukogude Liidu täisvõimeline esindaja Eestis K. Nikitin, Nõukogude Liidu kaubandusesindaja Eestis P. Krasnov, Eesti saadik Moskvas A. Rei, Riiginõukogu esimees M. Pung, Eesti Panga president J. Jaakson, põllutööstuse ministri abi E. Terasmäe, teedeministri abi K. Jürgenson, välisministeeriumi poliitilise osakonna dir. N. Kaasik, majandusministeeriumi kaubandusosakonna dir. A. Tuhk, põllutööstuse ministri abi K. Liidak, riigi statistika keskbüroo dir. A. Pullerits, üler. kaupm. seltside keskkliidu esimees H. Simm, välis-, majandus- ja põllutööstuse ministriumide juhtivaid ametnikke, ajakirjanduse esindajaid jne. Osavõtjate üldarv ületas 60.

28-го июня состоялось годовое общее собрание Эстонско-Союзносоветской Торговой Палаты в помещении Торгово-Промышленной палаты в Таллине.

Кроме многочисленно явившихся членов Палаты, в собрании приняли участие: министр иностранных дел К. Сельтер, министр народного хозяйства Лео Селп, министр путей сообщения Н. Витак, полномочный представитель СССР в Эстонии К. Никитин, торговый представитель СССР в Эстонии П. Краснов, эстонский посланник в Москве А. Рей, председатель Государственного Совета М. Пунг, президент Эсти Банка Ю. Яксон, тов. министра земледелия Э. Теразмая, тов. министра путей сообщения К. Юргенсон, дир. политического отдела министерства иностр. дел Н. Каазик, дир. торгового отдела министерства нар. хозяйства А. Тухк, директор с.-х. отдела министерства земледелия К. Лидак, дир. центр. госуд. статистического бюро А. Пуллеритс, председатель центр. союза купеческих обществ Г. Симм, руководящие работники министерств иностранных дел, народного хо-

зяйства и земледелия, представители прессы и т. д. Общее число присутствующих превысило 60 чел.

Собрание открыл член президиума Палаты М. Пунг. По его предложению, собрание почтило вставанием память усопшего члена ревизионной комиссии М. Бялик. Председателем собрания был избран И. Кукк; протокол писал секретарь Палаты Г. Гольм.

На собрании министр иностранных дел К. Сельтер прочел доклад «Торговые отношения между Эстонией и СССР (1920—1937 гг.)» и министр народного хозяйства Лео Сепп — доклад: «Товарооборот между Эстонией и СССР». С речами выступили торговый представитель СССР в Эстонии П. Краснов и полномочный представитель СССР в Эстонии К. Никитин. Далее, вторично с речью выступил министр иностранных дел К. Сельтер. Председатель собрания, поддержанный всем собранием, выразил благодарность всем выступившим.

Предложенная и. о. председателя Палаты П. Пыдра резолюция была единогласно одобрена общим собранием. Содержание докладов и речей, а также резолюция полностью приведены в начале Бюллетеня.

Собрание утвердило доложенные И. Пыдра отчеты о деятельности и кассовые отчеты (с заключениями ревизионной комиссии) за 1936 и 1937 гг., сбалансированные соответственно на суммы в 5.982 и 6.974 кроны. Доходы поступили в оба года приблизительно поровну от эстонской и советской стороны. Собрание приняло, далее, смету на 1938 г., сбалансированную на сумму в 6.980 кр. на основе паритетного поступления доходов с обеих сторон.

На последовавших выборах в правление с эстонской стороны выбывшие по старшинству избрания Г. Нейгауз, А. Пухк, И. Розенфельдт, М. Пунг, И. Пыдра, М. Рауд и А. Тофер были переизбраны, а дополнительно в состав правления был избран А. Андерсон. С советской стороны выбыли по старшинству Я. Печеньный и вследствие выбытия из состава Палаты В. Парушин, Я. Клявин, П. Лапин, О. Веденева и М. Баскевич. К сожалению, согласно новому закону об обществах и их союзах, требующему знания эстонского языка от членов правления, оказалось невозможным избрать с советской стороны членов в правление и пришлось временно ограничиться избранием их в кандидаты правления. С ожидаемым изменением этого закона кандидаты с советской стороны будут введены в состав правления. Таким образом, кандидатами в члены правления были с советской стороны избраны П. Краснов, С. Кирсанов, И. Степанов, Я. Печеньный и В. Лобанова, а с эстонской стороны выбывшие по старшинству кандидаты И. Румберг, Г. Гуткин и И. Кальм были переизбраны. — В состав правления, кроме того, с эстонской стороны входят Лео Сепп, И. Оя, В. Маковский и И. Нихтиг, а кандидатом состоит О. Шульман.

Koosoleku avas Koja presiidiumi liige M. Pung. Tema ettepanekul koosolek austas püstitõusmisega revisjonikomisjoni surma läbi lahkunud liikme M. Bjaliku mälestust. Koosoleku juhatajaks valiti J. Kukk; protokoll kirjutas Koja sekretär H. Holm.

Koosolekul välisminister K. Selter esines referaadiga „Eesti ja Nõukogude Liidu vahelised kaubandussuhted (1920.—1927. a.)“ ja majandusminister Leo Sepp referaadiga „Kaubavahetus Eesti ja Nõukogude Liidu vahel.“ Kõnedega esinesid Nõukogude Liidu kaubandusesindaja Eestis P. Krasnov ja Nõukogude Liidu täisvoliline esindaja Eestis K. Nikitin. Järgnevalt teiskordselt astus üles kõnega välisminister K. Selter. Koosoleku juhataja, toetatuna kogu koosoleku poolt, avaldas tänu kõigile esinenuile.

Koja esimehe k. t. J. Põdra poolt esitatud resolutsioon kiideti ühel häälrel üldkoosoleku poolt heaks. Referaatide ja kõnede sisu, samuti resolutsioon on täielikult toodud Bülletàäni alguses.

Koosolek kinnitas J. Põdra ettekantud tegevus- ja kassaaruanded (ühes revisjonikomisjoni otsustega) 1936. ja 1937. a. kohta, tasakaalus vastavalt 5.982 ja 6.974 krooniga. Tulud laekusid mõlemal aastal ilgikaudu pooleks Eesti ja Nõukogude poolt. Edasi koosolek võttis vastu eelarve 1938. aasta peale, mis on tasakaalus 6.980 krooniga, tulude laekudes mõlemalt poolt pariteedi alusel.

Järgnenud juhatusel valimistel eestipoolsed valimisvanuse järgi väljalangenud H. Neuhaus, A. Puhk, J. Rosenfeldt, M. Pung, J. Põdra, M. Raud ja A. Tofer valiti tagasi, kuna täiendavalt juhatusse valiti A. Anderson. Nõukogude poolt langes vanuse järgi välja J. Petshonõi ja Koja koosseisust lahkumise tõttu V. Paruschin, J. Kljavin, P. Lapin, O. Vedenejeva ja M. Baskevitch. Kahjuks uue ühingu ja nende liitude seaduse kohaselt, mis nõuab juhatusliikmetelt eestikeele oskust, osutus võimatuks valida Nõukogude poolt juhatusliikmeid, ja tuli ajuti piirduda nende valimisega juhatusel kandidaatideks. Selle seaduse loodetava muutmise teostudes nõukogudepoolsed kandidaadid arvatakse juhatusel koosseisu. Seega juhatusliikmete kandidaatideks valiti Nõukogude poolt P. Krasnov, S. Kirssanov, J. Stepanov, J. Petschonõi ja V. Lobanova, kuna Eesti poolt vanuse järgi väljalangenud kandidaadid J. Rumberg, H. Gutkin ja J. Kalm valiti tagasi. — Juhatusel koosseisu kuuluvad, peale selle, Eesti poolt: Leo Sepp, J. Oja, B. Makovski ja J. Nihitig ning kandidaadiks on O. Schulmann.

Revisjonikomisjoni valiti; Eesti poolt senine liige V. Menning ja surma tõttu väljalangenud M. Bjaliku asemele O. Lõvi, kes ühenduses sellega kustutati juhatusliikmete kandidaatide seast. Nõukogude poolt valiti Kojast lahkunud M. Shahmeisteri asemele A. Stefanov. — Seega üldkoosolek lõppes.

Kohe pärast üldkoosolekut toimunud juhatuse koosolekul toimetati presiidiumi valimist. Presiidiumi valiti: Eesti poolt kõik senised liikmed — J. Põdra, M. Pung ja Leo Sepp, kusjuures viimane majandusministri kohal viibimise ajaks on vabastatud kohuste täitmisest. Nõukogude poolt sama ülalnimetatud seaduse põhjal ajuti puudub võimalus valida presiidiumi liikmeid, muuseas Koja abiesimeest. Selle seaduse loodetava muutmisega otsekohe kutsutakse kokku uus Nõukogude liikmetega täiendatud juhatus lisavalimiste ettevõtmiseks presiidiumi. Koja esimeheks valiti Leo Sepp'ase asemele J. Põdra. — Koja liikmeteks võeti vastu 9 Nõukogude- ja 5 Eestipoolset liiget.

Koosoleku lõpul korraldati õhtuaine Koja liikmetele ja külalistele.

В состав ревизионной комиссии были избраны: с эстонской стороны прежний член В. Меннинг и, вместо выбывшего по смерти М. Бялика, О. Лыви, который вместе с тем был выведен из числа кандидатов в члены правления. С советской стороны, вместо выбывшего из Палаты М. Шахмейстера, был избран А. Стефанов. — На этом общее собрание закончилось.

На заседании правления, состоявшемся немедленно после общего собрания, были проведены выборы в президиум. В состав президиума вошли: с эстонской стороны все прежние члены его — П. Пыдра, М. Пухг и Лео Сепп, при чем последний на время пребывания на посту министра народного хозяйства освобождается от исполнения обязанностей. С советской стороны, на основе того же вышеупомянутого закона, временно отсутствует возможность избрания членов президиума, в частности товарища председателя Палаты. С ожидаемым внесением изменений в этот закон немедленно будет созвано заседание нового, пополненного советскими членами состава правления для проведения дополнительных выборов в президиум. Председателем Палаты был избран, вместо Лео Сеппа, И. Пыдра. — В члены Палаты были приняты 9 сов. и 5 эст. членов.

По окончании заседания был устроен ужин для членов Палаты и гостей.

Сводки-переводы.

Коккуõtted-tõlked.

ЗДРАВООХРАНЕНИЕ В СССР.

Советская власть получила в наследство от царской России крайне небольшую и скудную сеть учреждений по здравоохранению и в связи с тем высокую смертность, широко распространенные эпидемии, туберкулез, сифилис и другие болезни.

СССР является единственной страной в мире, где все население, без исключения, получает бесплатную квалифицированную медицинскую помощь всех видов.

Основной задачей советского здравоохранения является направление главных усилий на предупреждение болезней и с этой целью улучшение физического развития населения; наряду с тем и лечение болезней, конечно, также играет важную роль.

Забота о здоровье народа нашла выражение, прежде всего, в расширении сети лечебно-профилактических, учреждений, основании новых больниц, поликлиник, амбулаторий, санаторий и домов отдыха. Вследствие этого число коек в больницах выросло с 176 тыс. в 1913 г. до прибл. 600 тыс. в 1937 г.; число амбулаторий и поликлиник увеличилось с 5,6 тыс. до 27 тыс. (в 1935 г.).

Создана целая сеть особых лечебных заведений, совсем отсутствовавших в дореволюционной России: детские поликлиники, диспансеры для туберкулезных и других больных; врачебные пункты, амбулатории и поликлиники на предприятиях и т. д.

Особенные усилия направляются на борьбу с социальными заразными болезнями (туберкулез, венерические болезни и т. п.), распространение которых в царское время приняло ужасающие размеры. В результате заболеваемость туберкулезом и смертность от него резко сократились; напр., в Москве смертность пала на половину против 1913 г., а среди призванных Красной армии туберкулезных теперь в 10—20 раз меньше, чем в 1913 г. Численность заболеваний сифилисом уменьшилась, по сравнению с довоенным временем, в 7 раз. Такие же успехи имеются в борьбе с чесоткой и трахомой.

Чрезвычайное внимание посвящается охране матери и ребенка. Беременные женщины получают до и после родов отпуск всего на 112 дней. Начиная с седьмого ребенка, матери получают от государства в течение 5 лет

пособие. Число коек в постоянных яслях выросло с довоенных 11,2 тыс. до прибл. 1,2 млн., а число консультаций — соответственно с 9 до более чем 4 тыс. В 1913 г. в лечебных учреждениях имелось всего только 6,8 тыс. родильных коек, а в 1937 г. — 109 тыс. Создана широкая сеть детских поликлиник, амбулаторий, больниц, детских санаторий.

Бывшие в царской России в исключительном пользовании зажиточных слоев курорты, санатории и дома отдыха полностью перешли в общую собственность трудящихся. Широко расширенная сеть их используется миллионами трудящихся. Так, напр., всей сетью санаторий и домов отдыха обслуживалось в 1927/28 г. 511 тыс. чел., а в 1936 г. — уже 2 млн.; сверх того, однодневные дома отдыха пропустили в том же году 1,2 млн. чел. Число коек в санаториях выросло с 36 тыс. в 1928 г. до почти 100 тыс.

Санитарное состояние СССР коренным образом изменилось, по сравнению с царской Россией, благодаря громадным суммам, ассигнованным государством на это дело. Основаны многочисленные санитарно-бактериологические институты, лаборатории, дезинфекционные станции и пункты и т. д. В связи с тем борьба с эпидемиями показала крупнейшие успехи. Уже к 1935 г. заболеваемость острой почти ликвидирована, упав против 1913 г. на 96%, заболеваемость дифтерией сократилась на 80%, скарлатиной и дизентерией — почти на 50% и т. д. На мероприятия по охране труда на предприятиях затрачиваются крупные средства, вследствие чего значительно сократились несчастные случаи.

Крупные успехи имеются и в области физкультуры, принявшей массовый характер. Взрослых лиц, систематически занимающихся физкультурой, имеется сейчас около 10 млн. Число лиц, выполнивших по разным отраслям спорта и обороны нормы,

дающие право на ношение значка ГТО I разряда, достигло к началу 1937 г. 4,4 млн., из них свыше 400 тыс. женщин.

Медицинское образование получило широкое развитие. Если в 1913 г. имелось всего 16 высших медицинских учебных заведений (или факультетов) с 24 тыс. учащихся, то теперь 70 заведений со 100 тыс. учаш. В связи с тем численность врачей выросла почти в 5 раз — с 19,8 тыс. в 1913 г. до прибл. 100 тыс. Развитию медицинской науки в СССР созданы все возможные условия; поэтому неудивительно, если число медицинских научных учреждений и институтов увеличилось с 5 в 1917 г. до 257 в 1937 г.

Конечным результатом всей деятельности в области здравоохранения является быстрое падение смертности населения в СССР. В довоенном 1913 г. смертных случаев приходилось 28,3 на тысячу жителей, в 1926 г. же — 20,9, в 1931 г. — 19,4, несмотря на то, что в годы гражданской войны смертность была вдвое выше. Особенно сильно сократилась детская смертность, напр., в Москве с довоенных 27 на сто детей до 12 в 1926 г. Удлинилась продолжительность жизни мужчин с довоенных 31,9 лет до 41,9 лет и женщин — с 33,9 до 46,8 лет в 1926 г.

Уровень физического развития народа резко повысился, особенно у молодежи. В царской России во многих губерниях до 45% призывников в армию забраковывалось, как негодные, или же им давалась из-за болезни отсрочка. Теперь же число негодных в большинстве республик и областей не превышает 3—4%.

В III пятилетке (1938—1942 гг.) быстрое развитие здравоохранения продолжается. Для примера укажем на то, что число врачей предполагается к концу этой пятилетки довести до 176 тыс., число коек в больницах увеличить в 1½—2 раза.

Parandused Bülletäänis nr. 1 — 1938. a.

Lhk. 45: 5. reas tuleb veel lugeda: peale selle 918 tonni otsest transiiti Lähti üle Irboska-Valga.

кроме того 918 тонн прямого транзита в Латвию через Ирбоску—Валк.
Стр. 58: в первой таблице следует индекс пищевых продуктов за 1937 г. читать 93, а в тексте: рост цен на пищевые продукты — в 8,1%.

Все данные за 1937 г. в Бюллетене № 1 — предварительные.

Поправки в Бюллетене № 1 — 1938 г.

Стр. 5: на 8-ой строке снизу в первой полосе следует читать: 45 проц.

Стр. 17: на 13-ой и 14-ой строках снизу в первой полосе следует, вместо: от 1/5 до 1/4, читать: около 1/3.

Стр. 22: в первой таблице читать: профобразов. школа ... 1,7, 6,3, 7,4, 8,6 (за 1935 г.).

Стр. 35: на 27-ой строке в I полосе следует еще читать: далее к ним предъявляется еще ряд требований.

Стр. 45: на 5-ой строке следует еще читать:

Väljaandja: Eesti ja Nõukogude Liidu Kaubanduskoda. Vastut. ja peatoim.: Koja sekretär H. Holm
Издатель: Эстонско-Союзносоветская Торговая Палата. Ответст. и главный ред.: секрет.
Палаты Г. Гольм • А.-С. „Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk 42.